
GORBAÇOV ÇİZGİSİ VE SOSYALİST ÜLKELERDEKİ GELİŞMELER

MÜCADELE Yayınları

**GORBAÇOV ÇİZGİSİ VE
SOSYALİST ÜLKELERDEKİ
GELİŞMELER**

Sosyalist dünyada
neler oluyor?

MÜCADELE Yayınları

Ağustos 1990

GORBAÇOV ÇİZGİSİ VE SOSYALİST ÜLKELERDEKİ GELİŞMELER

Haziran Yayıncılık Ltd. Şti. Ad. MÜCADELE Yayınları Sahibi Güten Şeşen
Binbirdirek Mah. Terzihane Sok. No:11/1 Sultanahmet-İSTANBUL

Tel: 516 24 14

Baskı: Gözlem Matbaacılık

Marksist-Leninistlerin, Sovyetler Birliği'ndeki revizyonist politikalar ve bunun dünya ölçeğinde sosyalist sistem üzerindeki etkileri ile ilgili yıllardır dile getirip uyarmaya çalıştıkları acı sona bugün büyük ölçüde ulaşılmıştır. Defalarca yapılan bu uyarıların, yaşamı devrimci gibi algılamayıp tarihçi gibi değerlendirenler için hiçbir şey ifade etmediği açıktır. "Reel politiker" tutum alış ve nelliğ e teslim olma anlayışı o derece gelişmiş, beyinleri o derece dumura uğratmıştır ki, duvarlara çarpan kafalarla birlikte sosyalizmden akan kanların gözlerinin içine dolması dahi, bunların gerçekleri görmesine yetmiyor, yollarından döndürmüyor.

Pratikte herkesin önünde yaşanan olaylarda ve net bir şekilde saflaş an devrim-karşı-devrim arasında terciğini karşı-devrimden yana yapan, karşı-devrimlerin tezgahlanmasında pay sahibi olan, sosyalizme yapılan vahşice saldırıları ayakta alkışlayan, karşı-devrim bayrağı önünde selam durup anti-komünist sloganlara ses çıkartmaksızın sosyalizm aleyhinde yükselen gelişmelere onay veren, bu doğrultuda emperyalizmle ağız birliğı eden Sovyetler Birliğı yönetici kliğıne ne demeli?

SBKP'nin öncü rolünü besleyen anayasa maddesini ortadan

kaldırma kararı çıkararak çok partili sisteme geçişin yolunu açan, yabancı sermayenin yatırım olanaklarının genişlemesi ve özel mülkiyete, üretim araçları üzerindeki özelleştirme de dahil olmak üzere olanak tanınması yönünde girişimlerde bulunan Gorbaçov kliğinin ideolojik-politik hattını nasıl değerlendirmeli?

SSCB Gorbaçovcu kliğin elinde hangi noktaya geldi ve bu girişim SSCB'yi nereye taşıyacak?

İşte, Sovyetler Birliği'ndeki güncel siyasal gelişmeler ilk elden bu soruları akıllara getiriyor.

Doğu Avrupa'da yaşanan kapitalist restorasyon süreci ve Romanya'daki karşı-devrimle şiddetini artıran "filizkırın fırtınası" bugün Sovyetler Birliği'nde atılan burjuva reformcu adımlarla bir "kasırga"ya dönüşmüş durumdadır. Olumsuz gelişmeler dünya sosyalist sisteminde büyük yaralar açtığı gibi, emperyalizm gelişmeleri sevinçle izlemekte ve kimi zaman da Romanya ya da Azerbaycan örneklerinde görüldüğü gibi, "tımsah gözyaşları" dökme-yi de ihmal etmemektedir.

Romanya'daki karşı-devrimden sonra emperyalizmi en çok sevindiren gelişme, SBKP'nin çok partililiğe olanak veren kararlar almasıdır. Çok iyi bilinir ki, bu karar proletarya diktatörlüğünün resmen kaldırılması ve burjuva siyasal akımların örgütlenip güçleneceği çok daha rahat bir ortamın oluşması anlamına gelmektedir. Bu da sosyalizmden geri dönüş hızının büyük bir ivme kazanması demektir.

Ne ki, Gorbaçov, emperyalizm tarafından ayakta alkışlanan başkanlığı döneminde ezilen halklara kan ağlatan Reagan'a "Gorbi en büyük umut" dedirten tutumunu sürdürmektedir. Öte yandan, sosyalizmle ilgisi olmayan bu politik adımlarını bugün hala "Leninizmin zenginleştirilmesi, derinleştirilmesi, günün koşullarına uyarlanması" vb. demagojik söylemlerle atmakta ve sosyalist safları tüm dünya ölçeğinde bulandırmaya, kafa karışıklığı yaratmaya devam etmektedir.

Tüm bu nedenlerle kapağı ardına kadar açılan bu "pandora kutusu"nu, dış yüzündeki aldatıcı görüntüye aldirmeden analiz etmek, yaşanan somut gerçekleri tarihsel kökleri ve gelinen aş-

madaki netliği ile gözler önüne sermek Marksist-Leninistler açısından ertelenemez bir görevdir.

Gelinen aşamada ortaya çıkan ayrışma sosyalizm içi sorunlar düzleminde ele alınamaz. Bugünkü yol ayrımı, Gorbaçov çizgisinin attığı son politik adımlarla birlikte iyice netleşmiş ve sosyalizm ile sosyal demokrasi arasındaki çizgi farklılığını ifade etmeye başlamıştır.

Gorbaçov çizgisinin özelemleri, atılan pratik adımları ve yeni önermeleriyle İsveç modeline denk düşen bir rotadadır. Bilindiğı gibi İsveç modeli, her ne kadar sosyal demokratların söyleminde "sosyalizm" olarak lanse ediliyor olsa da, gerçekte kapitalizmden başka bir şey değildir. Gorbaçov bu modele giden yolun ilk ve önemli işaretlerini vermiş, kademeli programını hayata geçirirken, önceleri anlaşılmaz gibi görünen politikalarını giderek hızla açığa vurmaya başlamıştır. Partinin aldığı "öncü rolünün kaldırılması", "özel mülkiyete izin" vb. kararların Sovyetler tarafından onaylanması da, yeni yönelimin fazla bir engelle karşılaşmadan yaygınlıkta ifadesini bulacağıının göstergesi olmuştur.

Gorbaçov çizgisine karşı sosyalizmin geleneksel değerlerinin korunmasının özel bir aciliyet kazanmasının anlamı tam da buradadır. Çünkü görüldüğü gibi, artık sorun Marksist-Leninistlerin önlerine koydukları hedeflerin gerçekleşmesini alabildiğine zorlaştıracak bir hat izlenmesindedir. Sorun sosyalizm dışı bir ideolojik yaklaşım, sosyalizm dışı pratik adımlar ve tüm bunların ürünü olarak ortaya çıkan büyük tahribattır. Marksist-Leninistler bu tahribatın SSCB ile sınırlı kalmadığını ve kalmayacağını bilincindedirler.

Bugün emperyalizmin dünyayı örümcek gibi sarmalayan telekomünikasyon ağı ve basın tekellerince pohpohlanan Gorbaçovculuğun, ezilen halkların safında bulanıklık yaratacağı/yarattığı gerçeğı göz ardı edilemez. Bu nedenle, Marksist-Leninistler sosyal demokratlığı, İsveç modeli benzeri girişimleri Marksizm-Leninizm diye göstermeye çalışanlara ve onun eyyamcılarına karşı ideolojik mücadeleyi yükseltmek zorundadırlar. Bu görev ertelenemez, savsaklanamaz. Çünkü biz sadece devrim yapmak iste-

miyoruz. Sınıfsız topluma varmak, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in, Stalin'in, Mao'nun, Che Guevara'nın, o yılmaz enternasyonalist devrim savaşçılarının hayatın şaşmaz doğrultusunun bilimsel çözümlemelerine dayanan öngörülerini gerçek kılmak istiyoruz. Bunun için düşünüyor, bunun için üretiyor, bunun için savaşıyoruz...

GORBAÇOV: KARANLIK TÜNELDEKİ IŞIK(!)

SBKP'nin 27. Kongresinde genel sekreterliğe getirilen Gorbaçov, iki yıl içinde dünyanın en çok konuşulan politikacılarından biri haline geldi. Ardından gelen yıllarda da Gorbaçov'un bu popülaritesi giderek fazlaştı ve 1989 yılı içinde doruğa ulaştı. Gerek emperyalizm açısından, gerekse de sosyalist sistem içerisinde Gorbaçov'u bu denli çok tartışılır hale getiren olgular nelerdi? Öncelikle bu soruya açıklık getirmek gerekiyor.

Gorbaçov ve ekibi, çalışmaya başladıktan sonra, sosyalist ülkelerin ve özelde SSCB'nin değerlendirilmesi ve bundan sonra izlenecek hat konusunda iki temel politika belirledi. Bunlardan birincisi glasnost (açıklık), diğeri ise perestroyka (yeniden yapılanma) olarak adlandırıldı.

Glasnost, en genelde partinin politikalarının kitlelere anlatılması, içinde bulunulan verili durumun ve onu yaratan koşulların tüm olumsuzluklarıyla ortaya koyulması anlamında izlenecek açıklık politikasını ifade ediyordu. Gerçekte, açıklık politikası sosyalist bir ülkede partinin kitlelerden saklayacağı (ülke güvenliği ile ilgili bazı sorunlar haricinde) hiçbir sorun bulunmadığı gerçeği düşüncesinden hareketle, yeni bulunmuş bir politika değildi. Ancak Sovyetler Birliği'nde Kruşçev döneminden beri giderek kastaşan, bürokratlaşan SBKP'de, kapalı kapılar ardında politika üreten yöneticilerin bulunduğu ve bu nedenle kitlelerin kendi iktidarlarından koptuğu gerçeği hiç kimse için sır olmadığından, SBKP'nin verili tarihsel koşullar altında glasnostta ihtiyacı olduğu anlaşılır bir olguydu.

Perestroyka ise, yine genel çerçevesiyle bakıldığında, partinin, sosyalist üretim ilişkilerinin örgütlendirilmesinde ve ülkede sosyalizmin kültürel, ahlaki, hukuki vb. üstyapı öğeleriyle sürekli geliştirilmesinde iradi tarzda yerine getirmesi gereken, dünü bu-

günle aşip ileriye taşıyan değişim politikasını ifade eder. Bu nedenle, perestroyka sosyalizme yabancı değil, tam tersine, onun örgütlenme sürecinin ta kendisidir. Sürekli kendini aşma, yenilenme ve bu anlayışla yeniden ve yeniden yapılanma yaratılamazsa, sosyalizmin örgütlenme sürecinde pek çok aksaklık var demektir.

Evet, bu anlattıklarımız glasnost ve perestroyka ile ilgili en genel ibarelerle Marksist-Leninist bakış açısını ortaya koyuyor ve dıştan bakıldığında, Gorbaçov'u, yıllardır sosyalizmden adım adım uzaklaştığı bilinen Sovyetler Birliği'nde parıldayan bir ışık haline getiriyor. Kuşkusuz, yanılısama ile gerçekliğin ayırdına varamayanlar için, karanlık tünelin ucunda görülen bir ışık, çıkış yolunun bulunduğu hissini uyandırabilir.

Marks, yıllar önce, "**Görünenle gerçeklik arasındaki fark olmasa hiçbir türden bilime de gerek kalmaz.**" diyordu. O halde Gorbaçov olayına yaklaşımımızın temel halkası, onun, ne her söylevinde yaratmak istediği Leninist görüntü, ne de içinde bulunan olumsuzlukların sergilenmesinde gösterdiği cesaret olabilir. Nasıl ki "**Herhangi bir örgütün niteliğini doğal ve kaçınılmaz olarak belirleyen şey, o örgütün eylemlerinin içeriği**" (Lenin) ise, bizler de Gorbaçov'un kullandığı terminoloji ve lafızlardan ziyade, onun pratik düzlemde attığı adımları değerlendirmek zorundayız.

Gorbaçov'un ortaya koyduğu düşünceler ve sosyalizm adına atılması gerektiğini ileri sürdüğü bazı adımlar, zaman-mekan kavramı soyutlandığında yine doğruymuş gibi bir görüntü verebilir. Fakat çok iyi bilinir ki, Marksizm-Leninizm somut koşulların somut tahlili üzerinde şekillenen, gerçek yaşama bağlı somut adımlarla karakterize edilir. Ortaya koyulan politikalarda somut veriler gözden kaçırılırsa, zaman ve mekan dikkate alınmazsa, bu, affedilmez ölçüde büyük hatalara da kapı aralayabilir ki, sapmalar da çoğu kez bu şekilde ortaya çıkarlar.

Tüm bunlar gibi önerilen politikaların mantıksal olup olmaması da tek başına bizim için çıkış noktası oluşturamaz. Öyle ki, ilk anda mantıksal gibi gelen politikaların aynı zamanda tarihsel olup olmadığına bakmadan, onay vermemiz de düşünülemez. Mantıksal olan, tarihsel, nesnel ilişkilerle uyum halinde olduğu zaman

bir anlam ifade edebilir. Aksi halde, idealizme düşmek, yanlışların peşinden sürüklenmek ve sağcılığa entegre olmak kaçınılmazdır.

Bunları özellikle belirtmemiz, kuşkusuz, somut bir ihtiyaçtan kaynaklanıyor. Çünkü yaldızlı sözcüklerin ardı sıra giderek "at gözlüğü" takmaya alışmış olan her renkten oportünistin, özellikle emperyalizmin tekelindeki medyalar aracılığıyla, Gorbaçov ve politikalarının beyinlere pompalanmaya başlandığı andan itibaren garip bir hayranlığa düşmesi, neredeyse düne kadar düşman kardeş olduklarına karşı sempatiyle bakacak denli, yüz seksen derecelik dönüşler yapabilmesi, diyalektik materyalizmin pek bilinen kategorilerine anıştırma yapmayı zorunlu kılıyor. Sıgılık, ilkelik o boyutlardadır ki, birçokları herkesin gözleri önünde yaşananları bile algılayamıyor, yorumlayamıyor, kendisi için sonuçlar çıkaramıyor. Su götürmez bir gerçek var ki, o da, sözlerimizin Sovyetler Birliği'nde ne savunulursa, her koşulda desteklemeye alışmış geleneksel revizyonistlerimiz için olmadığıdır. Çünkü onlar iflah olacak türden değildirler. Görmek istemeyenden daha kör, duymak istemeyenden daha sağır bulunamayacağı için, onları bataklıklarında kendi hallerine bırakıyoruz.

Demek ki, görünenle gerçeklik arasındaki farkı ortaya çıkarmak gerekiyor. Gorbaçov'un ifade ettiği glasnost ve perestroykanın nasıl bir geçmiş değerlendirmesine sahip olduğu, hangi tarihsel verili ilişkilerin zemini üzerinde şekillendiği, hedeflerinin neyi içerdiği ve önerilen pratik adımların neye hizmet ettiği Marksist--Leninist analize tabi tutulmadan bugün ulaşılan nokta ve Gorbaçov olayı gerçek boyutlarıyla anlaşılamayacaktır.

GORBAÇOV'UN GLASNOST POLİTİKASI BURJUVA İDEOLOJİK AKIMLARIN GÜÇLENMESİNE HİZMET EDİYOR

Sovyetler Birliği'nde glasnost politikası Gorbaçov tarafından ortaya atıldığı dönemden itibaren, öncelikle geçmiş dönemde gizli yapılan ve sosyalizmin ruhuna ters düşen birçok olumsuzluk su yüzüne çıktı, herkes tarafından gözlemlenebilir bir hal aldı. Bu noktada, böylesi olumsuzlukların üzerine kararlı bir şekilde git-

mek için olumsuzlukların açığa çıkmış olması yararlı görülebilir. Gerçekten de, gizli yapılan bir faaliyet kolay tespit edilemeyeceği için, mücadele etmek de zorlaşabilecektir.

Sosyalist bir iktidarın temel görevlerinden biri, yabancılaşıma ve yozlaşmayı doğurabilecek her türlü zemini yok etmeye çalışmaktır. Çok iyi anlaşılır ki, olumsuzlukları doğuracak zeminleri yok etmek bugünden yarına hemen gerçekleştirilebilecek bir şey de değildir. Aksine, bu görev çok zorlu bir mücadeleyi gerektiren uzun bir süreçte yerine getirilebilir. Fakat geçmiş toplumun alışkanlıklarına ve emperyalist kültürün etki gücüne karşı süreklilik kazandırılmış bir kültür devrimi ve sosyalist insan yaratma çabalarıyla, sosyalizme yabancı, tüm ahlaki, ideolojik, tinsel öğeler kontrol altına alınıp çember içine sıkıştırılarak, bir yandan yayılması önlenirken, diğer yandan da yok edilmesi için uğraş verilir.

Şimdi bu genel doğrular çerçevesinde, yararlı gibi görünen glasnostun, sunuluş gerekçelerinden ne denli uzak olduğunu göstermeye çalışalım.

Gorbaçov glasnost politikasını ortaya atarken, Sovyetler Birliği'nde hiç kimse için sır niteliği taşımayan yoz, çürümeye yüz tutmuş kurumsallaşmaya işaret ederek, glasnostu bunlarla mücadele aracı olarak gösterdi. Başlangıçta gerçek niyetini ortaya koymadığı için, bunun Marksist-Leninistlerce doğrudan reddedilecek bir tarafı olamazdı. Ancak glasnost pratik uygulama alanında ifadelendirildikçe, toplumda "çoğulculuğun" ön hazırlıklarının yapıldığı ortaya çıktı. Çünkü bir yandan olumsuzluklar sergileniyor, diğer yandan da bu olumsuzluklara karşı köktenci bir tutum alınmadığı için, yozlaşma glasnostun sağladığı liberal zeminde kendisine daha hızlı gelişme olanağı bulabiliyordu. Buradan, glasnostun, söylendiği gibi dejenerasyonla mücadele aracı olarak kullanılmadığı net bir biçimde anlaşılmıştı. Böylelikle, glasnostun maskesi düştü. Ve asıl amacın toplumda burjuva çoğulculuğunu sağlamak olduğu, bunun için de farklı burjuva ideolojik akımlara kendisini ifade etme olanağı tanıdığı kısa sürede görüldü. Bu olanak çerçevesinde, revizyonizmin Sovyetler Birliği'nde yıllardır uyguladığı politikaların dolaysız sonucu olarak yaşama imkanı bulmuş

olan burjuva ideolojik akımlar artık açık çalışma, gelişme, yaygınlaşma olanağına kavuştular. Bu akımların kimisi kendisine sosyalist tandanslı bir görünüm verirken, bazıları da sosyalizmi açıktan yıkmayı hedefleyen programlara sahiptiler.

SBKP MK üyesi Dobrohotov'un belirttiği gibi, **"Toplumda monarşi yanlısı güçlerin yanı sıra, çok aşırı, soyutlanmış ama haklısınız, küçük faşist gruplar..."** (Milliyet, 11 Şubat 1990) olduğu açığa çıktı.

"Çoğulculuk" anlayışı bu haliyle, ülkede burjuva liberalizmine sürüklenme tehlikesini doğuracak tarzda çarpık bir toplumsal eğilimin doğmasına da yol açtı. Glasnost bu eğilimi körükleyip güçlendirdi. Tarihsel geleneklerinde sosyalizmden sapmalara karşı tahammülsüz davranma özelliğini kazanmış fakat Kruşçev revizyonizmi ile birlikte giderek bu geleneğini yitirmeye başlamış olan Sovyet insanı, burjuva akımlara karşı bile liberal yaklaşması yönünde motive edildi. Sosyalist demokrasinin içi boşaltılarak burjuva demokrasinin kavranışı ile aynılaştırıldı. Böylelikle, ülkede değişik siyasal akımların güçlenmesini normal karşılayan bir yanılama doğdu. Ve hatta bu yanılama, her türden akımı demokrasi nin vazgeçilmez gerekliliği olarak değerlendirmeye başladı.

İşte glasnost, asıl olarak toplumda yaratılan tüm sosyalist değerleri olumsuz yönde sorgulama alışkanlığını yerleştirmesi ve burjuva ideolojik akımlara güçlenme zemini verme yanlarıyla ön plana çıkmış oldu.

Sosyalizmde burjuva akımların güçlenmesini önleyecek en üst organ komünist partidir. Fakat çoğulculuğun önünü açan, burjuva akımlara "glasnost gereği" rahat çalışma zemini tanıyan Gorbaçov çizgisinin önderliğindeki SBKP'nin böylesi bir dinamığe ve niyete sahip olmadığı anlaşılır bir olgu halindedir. Kısacası, balık baştan kokmuştur. Böylesi bir ortamda da, ciddi bir direnişle karşılaşmayan burjuva akımların ve geçmişte mahkum edilmiş pek çok düşüncenin "tunç ve balta"nın yanından alınıp cılalanaarak ortalığa sürülmemesi için hiçbir neden yoktur.

Bugün artık özgürlük denilince, yıllardır revizyonist politikalar sonucu içten içe kaynar hale getirilen yerel cumhuriyetlerde milliyetçiliği geliştirip enternasyonalizmi ayaklar altına alma özgürlü-

ğü, demokrasi denilince burjuva kalıntılarına, gericilere örgütlenme ve söz özgürlüğü, glasnost denilince emperyalist kültürün beyinlere zehir saçma özgürlüğü akıllara gelmektedir. Oysa sosyalizmde özgürlük, demokrasi, açıklık gibi kavramlar sosyalizme hizmet edip karşı-devrim güçlerinin gelişmesini engellediği oranda anlamlıdırlar. Aksi halde, ülkede gerçek hakimiyet, subjektif niyetler ne olursa olsun, sosyalist güçlerin elinden gider. Sovyetler Birliği'nin bugün içinde bulunduğu açmaz, toplumda sosyalizmi ayakta tutacak, sürekli kendini yenileyen, dinamik, yüzü ileriye dönük bir gücün bulunmayışı ya da çok cılız düşmüş oluşudur.

Bu nedenle, glasnostun ardındaki gerçek niyet bugün amacına ulaşmış ve çoğulculuk Sovyetler Birliği'nde burjuva akımların siyasal arenada etkinlik yaratmasına yol açacak derecede güçlenerek gerçeklik halini almıştır.

Perestroyka bu çerçevede değerlendirildiğinde, çoğulculuğun kurumsallaşmasını sağlamaktan başka bir amaca sahip olmadığı anlaşılacaktır. Çünkü toplumda farklı siyasal akımların kendilerini açıkça ifade etmelerine ve güçlenmelerine yol verilmesinin, bu akımlarca örgütlenme, ülke siyasasında rol üstlenme gibi istekleri de beraberinde getireceği fazla kafa yormaya gerek kalmadan anlaşılabilir. Nitekim perestroyka buna hizmet etmiş, güçlenen farklı siyasal akımların örgütlenmesi SBKP'nin 28. Kongre platformunda karara bağlanmıştır. Gorbaçov 28. Kongre platform toplantılarında yaptığı konuşma sırasında, bu gerçeği, perestroykanın bazı taktik hatalara rağmen, genel stratejiyle doğru yolda ilerlemeye devam ettiğini vurgulayarak dile getirmiş ve söylediklerimizi doğrulamıştır.

GORBAÇOVÇULUK STALİN NEZDİNDE LENİNİZME SALDIRI BAYRAĞIDIR

Stalin ismi dünyanın her yerinde sosyalizmin inşaa sürecini akla getiriyor. Stalin'in, sosyalizmin inşası sürecinde Marksist-Leninist hazineye katkıları, bugün en iflah olmaz Stalin düşmanları tarafından bile yadsınamıyor. Çünkü gerçek somuttur. Sovyetler Birliği'nin dünyanın tek sosyalist ülkesi olduğu dönemden başla-

arak, emperyalizmin kuşatma ve ablukalarına, iç düşmanların, sabotörlerin tüm saldırılarına karşı direnen, ekonomik bakımdan geri ve bu nedenle de, Lenin'in belirttiği gibi, zeminin komünizmden ziyade kapitalizme elverişli olduğu bir ülkede geniş işçi ve köylü yığınlarını sosyalizmin inşasına seferber etmeyi başaran, Nazi saldırılarına ve işgaline karşı büyük bir yurtseverlikle sosyalist anavatan savunmasını zafere ulaştıran, savaş yıkıntılarını onarıp yaraları sarmada büyük bir özveri, direnç ve meşakkatle kitleleri "ikinci yeniden kuruluş" için seferber eden bir partinin önderi olan Stalin'in tartışılmaz başarılarına, sosyalizmin bu çok somut zaferlerine hiç kimse açıktan dil uzatamamaktadır.

İşte Gorbaçov'un sosyalizmin inşası üzerine söyledikleri:

"Kitleler tarafından anlaşılarak benimsenen parti planlarının zorunluluğu ve Ekim Devriminin devrimci ruhunu oluşturan slogan ve amaçlar, ülkenin endüstrisini kurmak işinde birleşen milyonlarca Sovyet vatandaşının akılları baştan alan şevkinde ifadesini buldu.

"En zor koşullarda, makineleşmenin yokluğunda, yarı kıtlıkla karşı karşıya iken bile, halk mucizeler yaratmaktan geri kalmadı. Onları harekete geçiren duygu ve ilham kaynağı, yaptıkları işin tarihsel öneminin bilincine varmalarıydı." (Gorbaçov, Yolumuz Ekim'in Yolu, Öncülerin Yoludur, syf.17)

Evet, Gorbaçov, Stalin önderliğindeki partinin sosyalizmin inşası dönemine ilişkin politikasını olumluyor ve **"Başka hiçbir yol seçilemezdi."** (age, syf. 16) diyerek somut pratik ile doğrulanmış gerçeklerden kaçamıyor. Gel gör ki, Gorbaçov, bir yandan da, Stalin dönemine ilişkin geliştireceği karalamalara zemin hazırlamak ve Stalin'in tüm dünya ölçeğinde kazanmış olduğu haklı prestiji zedelemek için, satır aralarına muğlak ifadeler yerleştirmekten de geri kalmıyor.

"Yeterince eğitilmiş ve okur-yazar olmamalarına karşın, sınıf önsezileri, örneği görülmemiş ve muazzam bir eylemin içinde olduklarını söylüyordu." (age, syf.17)

Yani partinin uygulayacağı politika açısından başka seçenek yoktu ve o nedenle de bu politikalar uygulandı. Ama yine Gorbaçov'a göre, bu politikaları yaşama geçiren kitlelerin bilinçli tavrında etkili olan olgu, tüm eğitimsizliklerine rağmen, var olan sınıf önsezileridir. Gorbaçov tastamam bunu söylüyor ve Bolşevik Partisi'nin geniş yığınlar üzerindeki yönlendirici, eğitici, dönüştürücü etkisini bir kalemde siliveriyor. Sosyalizmin inşasının kitlelerdeki önsezilerle gerçekleştiği tezini, Gorbaçov'un Marksizm-Leninizmin hazinesine yaptığı bir katkı(!) olarak belirtip geçelim. Burada asıl sorun, partinin geniş yığınlar üzerinde uyguladığı politikalar sayesinde kazandığı haklı prestiji yok sayma ve de kitlelerle olan muazzam bağları küçümseme çabasıdır. Bu çaba Gorbaçov'un Stalin dönemine ilişkin ürettiği yeni düşüncelerle daha bir besleniyor, bütünlüklü anlayış netleşiyor ve gerçek niyet açığa çıkıyor:

"Aynı zamanda, sözkonusu dönem bazı kayıplara da tanık oldu. Buraya kadar değindiğim tüm başarılarla ilgili olan kayıplar. İnsanlar katı merkeziyetçiliğin evrensel geçerliliğine, herhangi bir sorunun ve tüm sorunların en kısa ve en iyi çözüm yolunun emirler ve komutlar ile olacağına inanmaya başladılar. (...) Parti ve hükümet liderliğine dayalı bir yönetim biçimi ortaya çıktı ve bürokrasi güçlendi." (age, syf.17)

Kitleler önsezileriyle sosyalizmi inşa etmenin gerekliliğini kavıyorlar ama aynı önsezilerin gücü bürokrasiye, emir ve komutlara direnmeye yetmiyor.(!) Gorbaçov ne anlattığını bilmiyor sanılabilir. Nitekim, bir söylediği diğerini tutmuyor. Uyuşan, birbiriyle örtüşen tek yön var; o da Stalin'i küçümsemek ve kara çalmakta odaklanıyor. Şimdi bu yöndeki iki görüşü karşılaştıralım.

Birincisi, sosyalizmin inşası döneminde kitleleri motive eden Bolşevik Partisi değil, kitlelerin önsezileriydi. Gorbaçov bunu iddia ediyor ve böylece sosyalizmin inşasının onuru partinin ve Stalin'in elinden alınıp(!) kitlelere verilerek, hamasi sözcüklerin altında partinin öncü, önder rolü yadsınarak "Stalin efsanesi" yıkılmış oluyor.

İkincisi, Stalin döneminde, Gorbaçov'a göre, o derece katı

bir merkeziyetçilik uygulandı ki, kitleler emir ve komutlarla idare edilmeye başlandı. Burada okuyucu ister istemez soracaktır. Az önce, kitlelerin önsezileriyle harekete geçtikleri söylenerek parti-nin eğitici, yönlendirici rolü yadsınırken, şimdi yine aynı kitlelerin nasıl oluyor da emir ve komutlarla hareket etmeye alıştıkları söy-lenebiliyor? Evet, bu sorunun cevabı ancak Stalin ile ilgili olarak açılan karalama kampanyasının amacı doğru bir şekilde anlaşıla-bilirse verilebilir.

Her iki görüşün de, Stalin'in yarattığı haklı prestiji yok etmek gibi bir hedefi bulunsa da, bundan da öte, komünist partinin sos-yalizmin örgütlendirilmesi ve geliştirilmesinde oynadığı role göl-ge düşürmek istendiğinin de altını çizmek gerekiyor. Gorbaçov, Stalin nezdinde getirdiği eleştirilerle, SBKP'nin sosyalizmin örgüt-lenışı sürecinde kitleler üzerindeki eğitici, dönüştürücü rolünü yadsıyarak ve hatta onu bürokratizmle, despotlukla suçlayarak, partinin toplumdaki öncü rolünün güvenilirliğini yok etme yönün-de zemin hazırlamıştır. Leninist partinin toplumdaki güvenilirliği, politikasının inandırıcılığı tartışılır duruma geldikten sonra, Sovyet insanının daha farklı seçeneklerin arayışına girmesinin hesapları-nın yapıldığı, bunun için uygun bir ortam yaratılmaya çalışıldığı, bugün çok daha iyi gözlemlenebilir durumdadır. Nitekim, sosyal demokrasiye denk düşen Gorbaçov çizgisinin hedeflediği burju-va demokrasisi ile "tek parti"nin asla bağdaşmayacağı açıktır. Sovyet insanının bir anda Gorbaçov'un dilediği mecraya girme-yeyeceği de bilindiğinden, ilk iş olarak partinin öncü rolünün güve-nilirliğini sarsmanın, uzun vadeli hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir basamak teşkil ettiği pek anlaşılır bir şeydir.

Gorbaçov, tüm bunların yanında, kendi politikalarını Leni-nizm maskesi ile sunabilmek için, Stalin ile Lenin'i çeliştirme ça-basına da özel bir önem vermektedir.

Bu anlayışla, 1930'lu yıllarda kulaklara karşı açılan savaş dö-nemine gidiyor ve zaten özeleştirisi verilerek düzeltilmiş kimi ha-taları bugün yeniden ortaya atarak, büyük bir keşif yaptığı izleni-mini uyandırmak istiyor:

"Kırsal yaşamın yeniden şekillendirilmesinde ve sorunlarıyla uğraşılmasında, (sanayidekine -bn) benzer katılıktaki merkeziyetçilik ve emir-komuta ilişkileri izin verilmemesi gereken şeylerdi.

"İçtenlikle söylenmelidir: Yeni aşamada, emekçi köylülüğün çıkarlarına karşı Leninist anlayış ve hoşgörünün azalması ve yok olması sözkonusuydu. (...)

"Bugün artık net olarak görülebilir; ülke nüfusunun çoğunluğunu etkileyen bu büyük projede, Lenin'in köylülüğe yönelik politikasında sapmalar olmuştur. (...) Kulaklara karşı sürdürülmekte olan, aslında doğru mücadeleye politikası o-kadar genişletiliyor ki, giderek orta köylülüğün hatırı sayılır bir bölümünü de kapsamaya başlıyordu. Bunlar tarihsel gerçeklerdir." (Gorbaçov, age, syf.17-18)

Buradan da anlaşılacağı üzere, Gorbaçov, Stalin döneminde, Lenin'in işçi-köylü bağlaştığı politikasından sapıldığını söyleyerek, Stalin'i anti-Leninist ilan etme hazırlıklarını çoktan kafasına koymuştur. Ama Gorbaçov bununla da yetinmiyor. Asıl istediği, bir taşla iki kuş birden vurmaktır. Orta köylülükle ilgili işlenen hataların günahı merkeziyetçi politikalara (siz bunu proletarya diktatörlüğü okuyun) bağlanarak, aslında proletarya diktatörlüğünün ne kadar zararlı olduğu anlatılmak isteniyor.

Gorbaçov ileri sürdüğü eleştirilerle, Stalin'i mahkum edebilmek için parti tarihini açıkça tahrif ediyor, çarpıtıyor.

Kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikası Bolşevik Partisi tarafından 5 Ocak 1930'da kabul edildi. Bolşevik Partisi açısından yoksul köylülüğe dayanmak, orta köylülük ile ittifak, zengin köylülüğü (kulaklar) ortadan kaldırmak, saptanan politikanın özünü ifade etmekteydi. Bu politika çerçevesinde, Bolşevik Partisi de kolektifleştirme planını, bölgelerin özelliklerine göre uygun hız baremleri saptayarak hayata geçirmeye başladı. Bu plana göre, kulakların ortadan kaldırılacağı ve kolektifləştirmenin tamamlanacağı son tarih 1933'dü. Ne var ki, özellikle yerel cumhuriyetlerin bir kısmında, elde edilen başarıların sarhoşluğuna kapılanlar çık-

tt. Partinin merkezi yönergeleri hiçe sayıldı ve kolektifleştirme tehlikeli bir biçimde alabildiğine hız kazandı. Bunun da ötesinde, parti yönergelerinin dışında, başka bazı hatalara düşüldü.

Bu hatalar gönüllülük esasını çiğneme, kimi yerde köylülerin malına mülküne el koyma, tehditler vb. şeklinde kendisini gösterdi. İşlenen bu hatalara, beyaz muhafız kalıntılarının ve kulakların köylülüğü kışkırtmaları da eklenince, köylülerde kimi yörelerde ciddi hoşnutsuzluklar başgösterdi. İşte bu hoşnutsuzluklar da yanlışların kavranılıp düzeltilmesi için bir uyarı oluşturmıştı.

Tehlikeli gidişin olumsuz sonuçlar doğurmaması için, parti, müdahalesini geciktirmeksizin hayata geçirmeliydi ve öyle de oldu. Hataların düzeltilmesi için derhal bir dizi önlemler alındı ve hatalar giderildi.

Gorbaçov, Stalin tarafından da tespit edilmiş ve giderilmiş hataları, bu kez Stalin'e mal ederek yeniden sergilemeye çalışmaktadır. Ama Stalin'in, özellikle Troçkizme karşı verilen mücadeleden, köylü sorunuyla ilgili ne denli hassas olduğu bilinir. Stalin Troçki'ye karşı ısrarla Leninizmi savundu. Troçki'yi mahkum etti. Bugün Lenin ile Stalin'i birbiriyle çeliştirmeye çabalayan Gorbaçov ise Leninizmin önde gelen düşmanlarından Troçki'ye itibarını iade etmek için çalışmıyor mu? Leninizmi tahrif edenler ortadadır, o halde geçelim...

Gelelim merkeziyetçi politikaların kolektifleştirme konusunda aşırılıklara neden olduğu safsatasına... Gorbaçov burada büyük bir çarpıtma peşindedir.

Gerçekte, merkezi politika doğru çizilmiş fakat bazı yörelerde uygulama hatalarına düşülmüş, parti yönergeleri çiğnenmiştir. Yine yanlışların üzerine gidilerek düzeltilmesi, yeniden merkezi müdahalelere ihtiyaç göstermiştir. Ve ancak aşırılıklar bu müdahale sırasında giderilebilmiştir.

Gorbaçov bu gerçekleri bilse de, bilmesede de, açık olan bir yan vardır ki, o da Gorbaçov'un 1930'lu yılların başında örgütlenen kolektifleştirmenin başarılarını hazmedememiş olmasıdır.

Bu hazımsızlığın kaynağı nerededir?

Buharin'in kulakların tasfiyesi ile ilgili getirdiği eleştirilerin Gor-

baçov'un kilerle çakışması aslında bizlere çok şeyler anlatıyor olmalı. Gorbaçov, Buharin'in NEP dönemi ile ilgili hatalarını ve 1930'lardaki dogmatik yaklaşımlarının varlığını zımnen kabul etmekle birlikte, hemen ardından da **"Buharin, kendisi ve yandaşları, kısa zamanda hatalarını kabul ettiler."** (Gorbaçov, *Yolumuz Ekim'in Yolu, Öncülerin Yoludur*, syf. 15) diyerek, Buharin'in hatalarını aklanmış taktik hatalar gibi göstermeye çalışmaktadır.

Ne var ki, sorun bu denli basit değildir. Bolşevik Parti Tarihinin tanıklığına başvurursak, gerçekler daha iyi görülür:

"...Ne zaman ki parti kulaklara karşı saldırıya geçti ve kulaklara karşı olağanüstü önlemler uygulamaya başladı, Buharin-Rikov grubu maskesini sıyırdı ve parti politikasına karşı açıktan açığa harekete geçti. Kulaklardan daha kulak olduğunu ortaya koyan Buharin-Rikov grubu artık kulakları açıktan açığa savunmaya başladı." (Bolşevik Partisi Tarihi, syf. 364)

Buharin ve grubu, parti içinde "sınıf savaşımının yatışması teorisini" yaymaya çalışarak, kulaklara yapılan saldırının "aşırı" olduğunu savunuyorlardı. Onlara göre, sosyalizm kapitalist unsurlar karşısında başarılar kazandıkça, kapitalist unsurlar mevzilerini zaten terk edeceklerdi. Sınıf savaşımını yürütmek bu nedenle gereksiz, yanlış ve "aşırı" idi. Görüldüğü üzere, Buharin'in hatası basit bir taktik hata değil, sosyalizmi isteyip onun için savaşmak ya da sosyalizmi istemeyip burjuvaziyle uzlaşmak siyaseti arasındaki ayrıma denk düşen affedilmez bir hataydı. Açıkçası, bu, iktidara oynamasına rağmen, henüz zaferini ilan edememiş, verili tarihsel koşullarda sosyalizme ihanete götüren bir sağ sapmaydı.

Gorbaçovculuk ise Buharinciliğin farklı bir tarihsel kesitteki tezahürüdür. Yaşanan farklı koşullara bağlı olarak, Gorbaçovcu sınıf uzlaşmacılığı tezi, biçimsel ayrıtlıklara sahip olsa da, öz olarak Buharin'in kavrayışını temsil etmektedir. Fakat Gorbaçov çizgisi sınıf uzlaşmacılığında, kendi revizyonist öncülerinden çok daha dizginsiz ve çok daha pervasızdır. SBKP Merkez Komitesine bağlı olarak çalışan Toplumsal Bilimler Enstitüsü'nün tezleri bu diz-

ginsizliğe çarpıcı bir örnek oluşturuyor. Bu tezler arasında, enstitünün sınıf uzlaşmacılığına ilişkin belirlemeye çalıştığı yeni yöneli me hep birlikte bakalım:

"Günümüz koşullarında devrimci görevin yerine getirilmesi, sınıf kökenine bakmaksızın herkesi ilgilendiren, insanlığın yaşamını sürdürmesi için verilen savaşım ile birlikte ele alınmalıdır. İlerleme olanağının korunması, yani sosyal-sınıfsal ödevlerin çözümü için, sınıfsal duvarlarla birbirinden ayrılmış toplumsal güçler arasında işbirliği ve uzlaşma gereklidir. Durumun tuhaflığı şuradadır: Sınıf karşıtımız bütün insanlığı ilgilendiren sorunların çözümünde partner olacaktır." (Dünyaya Bakış, s.3, syf.37)

Bu tez doğrudan doğruya Gorbaçov çizgisinin gerçek yüzünü ortaya çıkarmaktadır. Mantık şöyle çalışıyor: Nükleer savaş tehlikesi, açlık, ekolojik sorunlar dünya çapında sınıf savaşımının önüne geçen global sorunlardır. Bu global sorunların çözüme kavuşmaması halinde dünya yok olacak, yok olmuş bir dünya da ne sosyalizme, ne de emperyalizme yarayacaktır. O halde, sınıf karşıtımızla el ele verip, öncelikle global sorunların çözümü için uğraşalım. Bunun için de, dünya çapında ulusal kurtuluş savaşları durmalı, ülkelerin kendi içinde de sınıf karşıtlığı yerini mutabakat, diyalog, işbirliği ve uzlaşmaya bırakmalıdır. Gorbaçov insanlığı kurtarmak(!) adına, sömürge ülke halklarına emperyalist tekel lerin vahşi sömürüsüne boyun eğin, metropol ülke proletaryasına mücadeleden vazgeçin, sosyalist ülkelerin komünist partilerine de kapitalizme yol verin mesajları iletiyor. İşte Gorbaçov çizgisinin sınıf uzlaşmacılığı, bugün yarattığı sonuçlarıyla birlikte ortadadır. Ve şu anki tablo, sosyalizm adına hiç de iç açıcı sayılmaz. Şimdi de soruna bir başka açıdan yaklaşalım.

Sınıf uzlaşmacılığını savunan "yeni Buharinciler" nasıl adlandırılacaklardır? Yeni Buharinci Gorbaçov kliği bugün işbaşındadır. Yani sağ sapma partide zaferi elde etmiştir. O halde sözü Stalin'e bırakalım:

"Partimizde sağ sapmanın zaferi, ölkemizde kapitalist unsurların son derece güçlenmesi anlamına gelir. Peki, ölkemizde kapitalist unsurların güçlenmesi ne anlama gelir? Proletarya diktatörlüğünün zayıflaması, kapitalizmin yeniden dirilme şanslarının artması anlamına gelir. Demek ki, böylece partimizde sağ sapmanın zaferi, ölkemizde kapitalizmin yeniden dirilmesi, ege-men olması için zorunlu koşulların çoğalması anlamına gelir." (Stalin, Leninizmin Sorunları, syf.258)

Gorbaçov, Stalin'in köylölükle ilgili politikasını anti-Leninist Buharinci çizgiye sahip çıkarak eleştirmektedir. Ve Gorbaçov'un yaptığı ilk işlerden birisi de Buharin'in itibarını iade etmek olmuştur. Kuşkusuz, parti içinde geçmişte savunulup mahkum edilmiş bir çizgiye sahip çıkmak, mahkum edilmiş çizgiyi yeniden aklayıp meşrulaştırmaya bağlıdır. 1937 yılında yargılanan Buharin, proletaryaya ve Sovyet iktidarına karşı işlediği suçlardan ötürü, mahkum olmuştur. Buharin'in diğer suçlarını bir kenara bıraksak da, sadece parti içinde kapitalizmle uzlaşma teorisi üzerinde yükselen düşünceleri doğrultusunda proletarya diktatörlüğünü zayıflatma çabaları bile mahkum olması için yeterliydi. Keza, 1956 yılında 20. Kongre kararları doğrultusunda gelişen bir dizi iade-i itibar furçasından Buharin nasibini alamadı. Çünkü artık parti içinde ipliği iyice pazara çıkmış olan Buharin'e sahip çıkmak, açığatan Buharin'i desteklemek cesaret işiydi. Ve Kruşçev bunun doğurabileceği sonuçları göze alamayarak, Buharin'in itibarının iadesi için somut bir adım atmadı. Brejnev ise iade-i itibar furçasını zaten durdurmuştu.

Buharin'in itibarını iade etme şerefi(!) Gorbaçov'a nail oldu. Çok iyi anlaşılıyor ki, Buharin'i daha pervasızca tekrar eden Gorbaçov, aslında kendisi itibar kazanmak için Buharin'in itibarını iade etmiştir.

Gorbaçov'un Stalin'e yönelik eleştirilerinin gerçekte Leninizmi hedeflediği şu an çok daha açık hale gelmiştir. Merkezi politikaların yanlışlığı vb. söylemler altında Buharin'e sahiplenip Stalin'e saldırarak proletarya diktatörlüğünü yadsıyan Gorbaçov gibi

lerine Lenin'in verdiği cevapla konuyu noktalayalım: "**Sınıflar savaşımının kabulünü, proletarya diktatoryasının kabulüne dek genişleten kişi bir Marksisttir ancak.**" (Lenin, Devlet ve İhtilal, syf.45) Bırakın proletarya diktatörlüğünü, sınıf mücadelesini dahi reddeden Gorbaçov'u acaba Lenin nasıl nitelendirirdi?

PR.OLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ SAVUNULMADAN SOSYALİST DEMOKRASİ SAVUNULAMAZ

Gorbaçov, toplumun gelişmesine ilişkin iki anahtar sorunun proletaryanın kaderini belirleyeceğini söylüyor ve devam ediyor:

"Bunlar tüm toplumsal yaşamın demokratikleştirilmesi ve köklü bir ekonomik reformdur. Tam Ekim Devriminin başlattığını sürdüren perestroyka sosyalist demokrasiyi daha da derinleştirme ve geliştirme görevini ön plana çıkarmıştır." (Gorbaçov, Yolumuz Ekim'in Yolu, Öncülerin Yoludur, syf.32)

Sosyalist demokrasiyi gerçekleştirmek için de, ön plana ikili görev bütünüünü çıkartıyor Gorbaçov... Bunlardan birincisi,

"Tüm halkın yönetsel ve toplumsal kararlara gerçek katılımını sağlayacak esnek ve güvenilir mekanizmaları yaratmaktır. İkinci olarak görevimiz, halka pratikte demokrasiye dayanan koşullarda yaşamasını öğretmek, insan haklarını yaygınlaştırmak ve sağlamlaştırmak, kitlelerin bugünkü siyasal kültürlerini geliştirmek, bir başka deyişle, demokrasiyi öğretmek ve öğrenmektir." (age, syf.32)

Gorbaçov devam ediyor ve konuştuğça görüşlerini daha bir açıklıkla ifade etmeye başlıyor. Ve en sonu, baklayı ağzından çıkartıyor:

"Görevimiz (...) halkın yönetimi olarak, halk tarafından ve halkın çıkarları için kullanılan özyönetimi geliştirmektir." (age, syf.33)

O halde, Gorbaçov'un düşüncelerinin odaklaştığı asıl nokta olan özyönetim önermesini, sosyalist demokrasi anlayışının temel ögesi olarak değerlendirebiliriz.

Özyönetim sözcüğünü emekçilerin üretimi yönetmesi olarak alırsak, bunun, Marks'ın ifadelendirdiği "**özgür ve eşit üreticilerin birliği**" şeklinde tanımlanan sınıfsız toplum ilişkilerine denk düştüğünü söyleyebiliriz. Marks, Kapital'de "**Üretim araçlarının ulusal ölçüde merkezileşmesi, genel ve rasyonel bir plana göre bilinçli bir biçimde hareket eden özgür ve eşit üreticilerin birliğinden ibaret olacak bir toplum için temel olacaktır.**" diyor. Özgür ve eşit üreticilerin birliği, rasyonel bir planı bilinçli bir biçimde uygulama yeteneğinin tüm toplumdaki emekçiler için geçerli olduğu, yani artık insanın yönetimine ihtiyaç duyurmaya-
cak denli bilinç birikimine toplumsal düzlemde ulaşıldığı bir aşama için geçerlidir. Bu çerçevede, Marks'ın tanımladığı "özgür ve eşit üreticilerin birliği"ne özyönetim de diyebiliriz. Görüldüğü gibi, özyönetim Marksist-Leninist literatürde sınıfsız topluma ait bir kavramdır. Sosyalist toplum komünizme evrilmiş, insanın yönetimine ihtiyaç duyulmayan toplumsal ilişkiler yaratılmışsa, böylesi bir toplumda ana sorun artık üretimin yönetimidir. Özyönetim de sınıfsız toplum koşullarında üretimin yönetildiği kurumu ifade eder.

Ne var ki, özyönetimin Marksist-Leninist literatürdeki anlamı oportünist-revizyonist anlayışlarca çarpıtılmış ve henüz sınıfsız topluma geçilemediği sosyalizm koşullarında da "halkın devleti" oportünist tezine bağlı bir önerme olarak ortaya atılmıştır.

Halkın devleti düşüncesi, 1870'li yıllarda ilk olarak "özgür halk devleti" biçiminde, Alman sosyal demokratların programlarında yer almıştır. Alman sosyal demokratları, devlet konusundaki kavrayışsızlıklarının sonucu, programlarına koydukları "özgür halk devleti" kavramından, aslında gelişkin bir burjuva demokrasisinden başka bir şey anlamıyorlardı. Lenin de, Engels'in Alman sosyal demokratlara yönelttiği eleştirilerden yola çıkarak, özgür halk devleti ile ilgili şunları söylüyor:

"...Her devlet, ezilen sınıfa karşı yöneltilmiş 'özel bir baskı gücü'dür. O halde, hiçbir devlet ne özgürdür, ne de halk içindir. Bunun böyle olduğunu, Marks ve Engels 1870 yıllarında, parti arkadaşlarına birçok kez açıklamışlardır." (Lenin, Devlet ve İhtilal, syf.25)

İlk kez Kruşçev'in ortaya attığı "halkın devleti" kavramı ise, devlet konusunda benzer bir çarpıtmayı bağrında taşısa da, 1870'lerde önerilen "özgür halk devleti" kavramından içerik olarak farklıdır. Kruşçev'in "halkın devleti" tezi, sosyalist insanın temellerinin atıldığı, sosyalizmin örgütlenmesinin devam ettiği koşullarda önerilmiştir. Kruşçev tarafından açıklanmayan ya da görülmek istenmeyen şey, eğer önerilen mekanizma devlet ise, bunun tüm halka nasıl ait olabildiğidir. Ve eğer bu devlet artık baskı aracı olmaktan çıktı deniliyorsa, neden adı hala devlettir? Devlet hiçbir şekilde tüm halka ait olamaz. Çünkü devleti devlet yapan belirleyici faktör, bir sınıfın diğer bir sınıf üzerindeki baskı aracı olmasıdır. Bu gerçekten yola çıkarsak, devlet ya tüm halka ait olmayacaktır ya da artık toplumda (ve dünyada) baskı altında tutulacak bir sınıf kalmamış ise, devlet de ortadan kalkacaktır.

Bu genel doğruları ortaya koyduktan sonra, yaşanan somut gerçeklere bakmak faydalı olacaktır. Stalin döneminde, Sovyetler Birliği'nin II. paylaşım savaşı sonrasında yeniden kuruluşu için sarf edilen olağanüstü enerji, 1950'li yılların başından itibaren meyvelerini vermeye başlamıştı. Sosyalizmin inşasında büyük mesafeler kat edilmiş, sosyalist insanın yaratılma sürecinde de küçümsenmeyecek zaferler elde edilmişti. Ne ki, bu toplum, sömürücü sınıfları hemen hemen tümüyle tasfiye etmiş bile olsa, henüz sınıfsız topluma ulaşacak koşulları yaşamamaktaydı. Kol emeği ile kafa emeği, kır ile kent, kamu mülkiyeti ile grup mülkiyeti arasındaki çelişkiler büyük oranda giderilmiş olsa da, varlığını sürdürüyordu. Sosyalizm yararına kullanılsa da, değer yasası hala geçerliliğini korumaktaydı. Kapitalizmden devralınan meta, artık sosyalist topluma zarar vermeyecek, hatta tam tersine, yararlı ve toplumda üretimin canlılığında işlev yüklenen bir hal almış olsa da, varlığını sürdürüyordu. Sınıflı toplumdan devralınan, bireysel insan ile sosyalist insanın kolektivizmi arasındaki mücadele sosyalist insanın lehine hızlı bir gelişim ifade etse de, henüz hedefe ulaşamamıştı. Ve en önemlisi, sosyalizmin emperyalist saldırganlıkla karşı karşıya bulunması, ordunun dış saldırılara karşı, olduğu gibi korunmasını gerekli kılıyordu. Sonuç olarak, devle-

tin ya da başka bir ifadeyle proletarya diktatörlüğünün böylesi koşullarda da korunmasının gerekliliğinin önemi üzerine Stalin'in düşüncelerini aktarmak yararlı olacaktır:

"Şimdi devletimizin özsel görevi, ülke içinde barışçıl bir iktisadi örgütlenme, kültür ve eğitim çalışması yapmaktır. Ordumuza, cezai organlarımıza ve haber alma örgütlerimize gelince; onların sivri ucu artık ülkenin içine değil ama dışarıya, dış düşmanlara karşı çevrilmiştir." (Stalin, Leninizmin Sorunları, syf.731)

Evet, ülke içinde barışçıl bir iktisadi örgütlenme, yani grup mülkiyetinden tam anlamıyla toplumsal mülkiyete geçiş, meta üretiminin yok edilmesiyle değer yaşasının bütün biçimlerinin ortadan kalkacağı koşulların yaratılması, meta dolaşımı yerine ürün değişimi sisteminin getirilmesi, artık sosyalist ekonomiye bağlanmış ve sömürücü özellikleri bulunmayan küçük mülkiyet kalıntılarının barışçıl tarzda tasfiyesi vb. görevlerin yerine getirilmesi için, öte yandan da kültür ve eğitim çalışması, yani bir bütün olarak kapitalizmin ideolojik kalıntılarının silinmesine, emperyalizmin ideolojik bombardımanına karşı koyulmasına, sosyalist insanın kültür ve eğitim eksikliklerinin giderilmesine hizmet eden soluksuz bir çaba için, devletin korunmasına daha uzun bir süre ihtiyaç duyulacaktır. Sosyalizm emperyalist saldırılara karşı korunup barışçıl bir iktisadi örgütlenme ve kültür-eğitim çalışması yapılarak, nihai hedefe doğru gelişim sağlanacaktır. Bu aşamada proletarya iktidarının demokratik sınırları daha fazla gelişmiş, neredeyse tüm toplum üyeleri için demokrasi geçerli hale gelmeye başlamıştır. Ne ki, bu aşamada dahi, kamu malı hırsızlarına karşı sosyalist mülkiyetin korunmasını sağlayacak, emperyalizmin ülke içine sızdırdığı ajanlara ve onların olası işbirlikçilerine karşı bastırma işlevini yüklenecek olan proletarya diktatörlüğünden vazgeçmek, merkezi zor aygıtını (işlevi daralsa da) reddetmek, emperyalist burjuvazinin karşısında sosyalizmi zayıf düşürmek anlamına gelecektir. O halde, devlet "halkın devleti" olarak değil, yani sınıf mücadelesini reddeden bir anlayışla organize edilmiş bir devlet olarak değil, proletarya diktatörlüğü şeklinde korunmalıdır. Kuşkusuz, pro-

letarya diktatörlüğünün sınıf savaşımında örgütlendirdiği kurumlar, sosyalizm mevzi mevzi geliştikçe artık tarihsel olarak işlevini yitirebilir. Gelişen, zenginleşen yeni koşullara uygun olarak, proletarya iktidarının da yapılanmasında reformlara gitmek zorunluluğu doğmaya başlar. Proletarya diğer sınıflarla birlikte kendisini de yok ettiği oranda, yani sınıfsız topluma ulaşıldığı oranda, devlet de sönerek yok olur. Fakat bu hiç kimsenin öznel niyetine bağlı bir olay değildir. Devletin bazı kurumları gereksizleştiği halde, nasıl bu kurumlar topluma dayatılamazsa, benzer şekilde, henüz proletaryanın çıkarları açısından gerekli olan kurumlar da, artık işlevini tamamladı denilerek kaldırılamaz. Birincisinde bürokratizm doğar ve kitleleri kendi iktidarlara yabancılaştırır. İkincisinde ise sosyalizm koşullarında sınıf mücadelesi yadsınır ve proletarya, iktidarını güçlendirmekte büyük zorluklar çeker. Her iki sapma da sosyalizme zararlı olduğu kadar, bu sapmaların zaferi burjuvazinin güçlenmesine, dahası sosyalizm cephesinde önemli gedikler açılmasına neden olur.

Kruşçev'in "halkın devleti" önermesi ve bundan ilham alan Gorbaçov'un özyönetimlerin geliştirilmesi düşüncesi, sosyalizmde sınıflar mücadelesini yadsıyan sağ sapmaya tekabül etmektedir.

Sağ sapma sosyalizmde sınıflar mücadelesini reddeder ve bu reddediş sınıfların ortadan kalkması değil, artık karşıtlık yerine, işbirliğinin asıl unsur olduğu düşüncesi üzerinde yükselir.

Sosyalizmde sınıf mücadelesini reddederek uzlaşmacılığı önerenlerin asıl amaçlarının sosyalizmde sınıf mücadelesinin en keskin biçimi olan proletarya diktatörlüğünü yozlaştırmak, sosyalistleştirmek ve giderek de işlevsiz kılmak olduğunu anlamak için kahin olmaya gerek yoktur.

Kruşçev'in "halkın devleti" anlayışının sınıflar mücadelesini yadsıyan anti-Marksist-Leninist çizgiye denk düştüğünü ortaya koyduk. Şimdi de Gorbaçov'un özyönetimlerini kısaca analiz etmeye çalışalım.

Gorbaçov, gerek Stalin'i eleştirirken, gerekse de proletarya

iktidarına ilişkin bakış açısını ortaya koyarken, proletarya diktatörlüğünün reddini görüşlerinin odağına yerleştirmiştir. Dahası, Stalin'e yönelik eleştirilerini ve dolayısıyla Leninizmi revizyona tabi tutan politikalarını kendine ilham kaynağı yaptığı halde, proletarya diktatörlüğünü yeterince zayıflatamadığı için Kruşçev'e de eleştiri getirmiştir. Kruşçev'e bir dizi övgü sıraladıktan sonra Gorbaçov şöyle diyor:

"Ama o dönemde girilen reformların başarısızlıklarının başlıca nedeni, geniş bir demokratikleşme süreci ile desteklenmemiş oluşlarıdır." (Gorbaçov, Yolumuz Ekim'in Yolu, Öncülerin Yoludur, syf.27)

Görüldüğü gibi, Gorbaçov "demokratikleşme süreci" gibi süslü kelimelerin ardında, sosyal demokrasiyi uygulamak istiyor. Zira Kruşçev'in reformlarının nasıl bir anlam taşıdığı yıllardır Marksist-Leninistlerce ortaya konuldu. Ve artık bugün bu gerçek kimse için sır niteliğinde değildir.

Gorbaçov'un demokratikleştirilmeden anladığı, yukarıda da belirttiğimiz gibi, özyönetimlerin kurulmasıdır. Özyönetimler ise sınıfsız topluma ilişkin olan, insanın yönetiminin artık gereksinim olmaktan çıktığı, üretimin yönetildiği örgütlenmelerdir. Gorbaçov özyönetimleri önerirken, Sovyetler Birliği'nin artık sınıflardan arındığı ve komünizme geçildiğini mi söylemek istemektedir? Elbette ki hayır. Lenin ve Stalin dönemlerinde Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kurulması ve gelişmesi için olağanüstü çabalar sarf eden Bolşevik Partisi, 1956 yılında Kruşçev revizyonizminin partide yönetime gelmesiyle, eski olumlu işlevlerini adım adım yitirmeye başladı. Bu bire bir düzeyde olmasa bile, proletarya diktatörlüğünün zayıflaması, sosyalizmin örgütlenme sürecinin duraksaması anlamına da geliyordu. 1956-86 yılları arasında geçen 30 yıllık süreçte, sosyalizm adına yapılmaması gereken çok şey yapıldı. Revizyonizm güçlendikçe sosyalizmin geriye dönüşü de hızlandı. Kapitalist reformların zemini hazırlandı. Yaklaşık 40 yıllık sosyalist birikim, Stalin döneminin ardıllarınca eritildi, yozlaştırıldı, toplumsal ilişkiler çürümeye başladı. Bu gerçekleri Gorbaçov da görüyor, söylüyor, yazıyor:

"Çıkar amacıyla, hesaplarda rakam oyunlarına, fazla yazmalara gidilmiştir. (...) Ne pahasına olursa olsun, maddi refah ve zenginleşmeyi yaşamının tek amacı sayanların sayısı, bu arada gençler arasında artmıştır. (...) Yasalara karşı saygısızlık, gözboyamacılık ve rüşvetçilik, dalkavukluğun ve yaltaklanmanın teşvik edilmesi olguları toplumdaki manevi hava üzerinde yıkıcı etkilerde bulunmuştur." (Görbaçov, Yenilenme ve Kadro Politikası, syf. 17)

Sovyetler Birliği'nde yaşanan olumsuzlukları Gorbaçov da yaşıyor ama bu olumsuzlukların kaynağını bulup çıkarma ve uygun politikalar üretip yanlışların üstesinden gelme noktasında doğruları yakalayamıyor. Çünkü toplumsal dejenerasyonun alabildiğine yaygınlaştığı bir sosyalist ülkede, eğer günahı sosyalizmin bu tür sorunları yaşamasının kaçınılmaz olduğunda aramayacaksak, olumsuzlukların giderilmesi için, geçmişte uygulanan revizyonist politikaları terk edip doğru Marksist-Leninist çizgiye sahip çıkmaktan başka çıkar yol yoktur. Gorbaçov çizgisinin savunucularından SBKP Merkez Komitesi Politbüro Üyesi ve Sekreteri olan Alexander Yakovlev, (*) sosyalizmin yaşadığı sorunları tümüyle kaçınılmaz olarak nitelendirip, revizyonizmi aklamaya çalışıyor. Yakovlev şöyle diyor:

"...Sosyalizmin daha ileri bir toplumsal sistem diye kendiliğinden ve yalnızca ileri doğru gelişme kapasitesine sahip olduğu yolundaki son derece saf ve aşırıya kaçan görüş, doğal olarak yavaş yavaş kayboluyor. Bugün artık sosyalizmin de verili koşullarda durgunluk yaşayabileceği ya da gerileyebileceği açıktır." (Yakovlev, Dünyaya Bakış, s. 12, syf. 6) .

Gorbaçov çizgisi yaşanan olumsuzlukları sosyalizmin örgütlenmesinde kaçınılmaz olgular olarak gördüğü içindir ki, her ne kadar ortaya çıkan kimi olumsuzluklarla ilgili tespitler yap-sa da, bu olumsuzlukları meydana getiren, ona zemin hazırlayan

(*) SBKP 28. Kongresinde, Politbüro üyeliğinden ayrıldı.

revizyonist politikaları eleştiriye tabi tutmuyor. Çünkü Gorbaçov'a göre, toplumda gözlenen çürüme ve yozlaşma revizyonist politikaların ürünü değil, sosyalizmde eşyanın tabiatı gereğidir.

Sosyalizme inanmadığı için baştan yenik düşen Gorbaçov gibilerine bir hatırlatmada bulunmak sanırız yerinde olacaktır. Sosyalizmin inşası, örgütlenmesi ve geliştirilmesi, başlangıçtan itibaren parti önderliğinde iradi bir süreci gereksinir. Sosyalizmin örgütlenişi sürecinde ortaya çıkacak anti-Marksist-Leninist sapmaların partide zafer kazanması, toplumun lokomotifini, ileri taşıyıcısı durumunda olan partinin üretkenliğini, müdahaleciliğini ve dönüştürücü rolünü zaafa uğratır. Bu da, doğrudan doğruya kalıntı durumunda olan fakat fırsatını yakaladıkça güçlenmek için çaba sarf eden burjuva unsurlara uygun ortam sunar. Böylesi bir ortam, yine emperyalist burjuvazinin arayıp da bulamayacağı kadar elverişlidir. Oysa sosyalizmin örgütlenişi döneminde Marksist-Leninist çizgiden sapma olmazsa, ne burjuva kalıntıları, ne de emperyalizmin ajanları, gelişip sosyalizme saldırmabilecekleri uygunlukta bir ortam yakalayabilirler. Bu söylediklerimizden, sosyalizmde hiç hata yapılmayacağı anlamı çıkarılmamalıdır. Fakat Marksist-Leninist bir parti, eğer süreçle çakışmayan bir politika üretmişse, zaten yanlışların düzeltilebileceği bir mekanizmaya da sahip olduğundan, hataları kısa sürede giderebilir. Kısacası, sosyalizmin örgütlenme süreci, başlangıçtan itibaren büyük oranda partinin üreteceği politikalara bağlı olduğu için, kendiliğinden değil, iradidir. Bu nedenle de, çıkan sorunların başlıca sorumluluğu dolaysız bir biçimde partiye aittir. Tam da bu noktada, Gorbaçov çizgisi sorumluluğu sosyalizmin doğasına bağladığı için, kendi politikasının da yaratabileceği olası olumsuzlukları daha en baştan aklamaya çalışmaktadır.

"Gözboyamacılık, rüşvetçilik, dalkavukluk, yaltaklanmanın teşvik edilmesi, maddi refah ve zenginleşmeyi yaşamının tek amacı sayma" gibi çürümeye yüz tutmuş toplumsal ilişkilerin yaşandığı bir tarihsel kesitte özyönetimlerin önerilmesi, bu olumsuzlukların daha fazla gelişmesini savunmakla aynı şeydir. Çünkü Gorbaçov'un da tanımını yaptığı gibi, dejenerasyonun ge-

liştiği bu olumsuz koşullarda, demokrasiyi savunmak adına özyönetim savunulursa, sosyalizmin kaderi de rüşvetçilerin, bireysel zenginleşme tutkunlarının, dalkavukların, gözboyayıcıların insafına terk edilmiş demektir. Böylelerinin insafı var mıdır? Olmadığını Çarlık döneminin tüm pisliklerini yaşamış ve reddetmiş, 1917 Büyük Ekim Devrimini gerçekleştirmiş bir ülkenin evlatlarından daha iyi kim bilebilir? Bunların insafı, kapitalizmi restore etmekten, sosyalizme, sosyalizmin değerlerine saldırmaktan, yozlaşmayı tüm ülkeye yaymaktan başka bir şey olabilir mi? Bu durumda, Gorbaçov'un "özyönetimi" savunup proletarya diktatörlüğünü reddetmekle, karşı çıkar gibi görüldüğü dejenerasyona ve kapitalist reformlara taraf olduğu açık bir gerçekliktir.

Yükselen itirazlara karşı oturup beklemeyi ve sonuçları görmeyi önermeyeceğiz. Çünkü buna gerek yok. Sadece özyönetimin Gorbaçov'un dahice(!) bir buluşu olmadığını hatırlatıp, daha önce "özyönetimi" uygulayıp hüsrana uğrayan Yugoslavya'yı örnek olarak göstereceğiz. Konunun daha iyi kavranması için, Yugoslavya'da yaşanan özyönetim deneyi üzerinde de durmak gerekiyor.

Yugoslavya'da II. paylaşım savaşının ardından elde edilen zaferin haklı prestijini kazanan Yugoslavya Komünist Partisi, 27 Kasım 1945'de yapılan seçimlerde, halkın % 96'sının desteğini alarak iktidara gelir. 29 Kasım 1945'de de, monarşi kaldırılarak Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti kurulur. Bu yeni cumhuriyet Tito ve komünist partinin önderliğinde, ülke içinde, başlangıçta Sovyetler Birliği ile kurduğu yakın ilişkilere dayalı politikalar hayata geçirmişse de, gelişim sürecinde, özellikle tarımın kolektifleştirilmesinde sağ bir çizgi izlendiği, ihmalkarlık yapıldığı için, yine SBKP tarafından eleştiriye tabi tutulmuştur. Eleştiriler Yugoslavya Komünist Partisinin içine düştüğü sapmanın giderek derinleşmesine bağlı olarak artmış ve sonunda 28 Haziran 1948'de Yugoslavya Komünist Partisi Kominform'dan atılmıştır. Yugoslavya Komünist Partisi Kominform'dan ihraç edildikten sonra, SSCB ve Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkeler tarafından kendi ülkesinde darbe yapılacağı beklentisine girmiş, ülkede Kominform'un ve

SBKP'nin politikasını destekleyenleri tutuklamaya başlamıştır. Böylelikle ilişkiler daha da gerginleşmiş, Yugoslavya sosyalist dünyadan artık tümüyle tecrit olma sürecine girmiştir. Tito ve Yugoslavya Komünist Partisinin dünya sosyalist sisteminden kopuşu üzerine, Kominform, Tito rejiminin devrilmesi çağrısını yayınlamış, bunun üzerine bir süre bocalayan Tito ve Yugoslavya Komünist Partisi sosyalist sistemden tümüyle koparak, emperyalizme kapılarını açmıştır. 1949 yılında ABD'den alınan "yardım" ve "krediler", Truman'ın girişimleriyle, 1950'lerde önemli ölçeklere varmıştır. Doğaldır ki, "yardım" ve "krediler" karşılıksız olamazdı. Emperyalizm kendi çıkarlarına uygun olarak yatırımlarını geliştirmiş ve buna bağlı olarak da, ülke politikasını etkilemeye başlamıştır. Yugoslavya böylece ideolojik, kültürel, siyasal ve ekonomik bakımdan emperyalizm tarafından etkilenen bir çizgi izlemeye başlamıştır.

İşte, Yugoslavya'da uygulanan "özyönetimler", bu gelişim sürecinden ayrı değil, tersine verili ilişkiler tarafından koşullanan bir deneyimdir. İlk etapta, Kominform'un Tito yönetimini devireceği beklentisiyle daha ziyade savunma niteliğine sahipken, ilerleyen süreçte, ekonomik ve siyasal bir karaktere bürünmüştür. Çok iyi anlaşılacaktır ki, emperyalizme kapıların açılması Kominform'dan ihracın doğrudan sonucu olamaz. Tersine, Kominform'dan ihraca ve emperyalizme kapıların açılmasına neden olan, ülkede komünist partinin izlediği giderek burjuva liberal siyasi çizgiye varan sağ ekonomist anlayıştır. Bu nedenle, özyönetim olgusunu, görüntüsü ne olursa olsun, giderek izlenen liberal politik çizginin doğrudan bir sonucu olarak değerlendirmek durumundayız. Aksi bir değerlendirme, maddenin özündeki çelişkide iç dinamiğin belirleyiciliğini yadsıyan idealist bir çizgiye varmaktan kurtulamaz.

Nitekim, Yugoslavya'da başlangıçta atılan kolektivizasyona ilişkin çekinceli adımların ve sosyalist sistemden kopuşun, Batıya açılmanın sonucu özel mülkiyete tanınan geniş hakların kaynağında, izlenen politik çizginin niteliği yatmaktadır. Kırsal alanlarda küçük üretim ve orta ölçekli işletmeler üretimde hakim durumdadır. Bir bütün olarak ülke düzeyinde üretimi belirleyen temel ol-

gu planlı-merkezi sistem değil, "pazar koşulları"dır. ABD emperyalizmi ve IMF ile girilen ilişkilerin sonucu, uluslararası tekellerin işletmelerde %49.99'luk ortaklık hakkı güvence altına alınmıştır. Özyönetimler daha ziyade kapitalizm koşullarıyla biçimlenen grup mülkiyetlerine dayandığı için, kendi aralarında rekabet ve bunun sonucu olarak da tekelleşme eğilimlerine sahiptirler. Zaten yasalarda da, bireysel mülkiyet ve işletmeler güvence altındadır. Özyönetimler her ne kadar "özgür ve birleşik emek örgütleri" olarak tanımlanıyor olsalar da, sosyalist kültürün yayılması ve sosyalist insan yaratma uğraşı bulunmadığı için, işçi aristokratları, teknokratlar özyönetimlerde daha fazla söz ve karar hakkına sahiptirler. Yönetimde beliren tekелci eğilimler, yöneticileri kaçınılmaz olarak kapitalist işletmelerde görülen müdür-yönetici konumuna getirmiştir.

Kısaca toparlamak gerekirse, Yugoslavya'da özyönetim, iddia edildiği gibi sınıfsız topluma doğru atılan adımları değil, kapitalizmi üretmektedir. Bu da, özyönetime ilişkin yanlış politikalar izlenmesinden kaynaklanmaz. Tersine, henüz sosyalist üretim ilişkileri ile ilgili bir birikim süreci yaşanmadan, henüz ülkede küçük ve orta işletmelerin etkinliği alabildiğine gelişkin durumdayken, henüz kapitalizmden kalan "alışkanlık gücü" toplum sathında yaygın bir karaktere sahipken, ademi merkezîyetçilik (desantralizasyon) uygulanması, devletçi yanın terk edilmesi, politikanın öneminin yadsınması ve tüm bunların sonucu olarak da, burjuva karakterli demokrasinin sürece egemen olması, kapitalist yol izleyiciliğinin özyönetim lafıyla allanıp pullanmasından başka bir şey değildir. Başka bir ifadeyle, yukarıda açıklanan verili koşullarda özyönetimi savunmak, kapitalizme davetiye çıkarmakla aynı anlamı taşımaktadır. Yugoslavya da bu davetiyeyi çoktan çıkarmıştır.

Yaşanan örnekler hiç şüpheye yer vermeyecek kadar açık, gözler önündedir. Sınıfların varlığını sürdürdüğü sosyalizm koşullarında özyönetim savunuculuğunun kaynağı, başlangıçta ne gerekçeye dayanırsa dayansın, varılacak yer kapitalizm olacağından, özyönetim savunuculuğu anti-sosyalist bir anlayışa denk düşer. Bu gerçeği, Gorbaçov dahil, sosyalist maskeli hiçbir kapita-

lizm yolcusu değiştirenem, karartamaz.

Buradan, özyönetim savunucusu Gorbaçov'un kendisine Yugoslavya modelini örneğ olarak seğıtiğı sonucunu çıkarmak doğru olmaz. Çünkü Yugoslavya'nın içinde bulunduğı koşullarla Sovyetler Birliğı'nin verili durumu birbirinden çok farklıdır. Gorbaçov da bu gerçeğın ayırdındadır. Ne ki, bu, özyönetim savunusunun yaşanan somut deneyden yola çıkılarak Sovyetler Birliğı açısından da kapitalist bir tercih olduğı gerçeğini ifade etmemizi engellemektedir. Zira tüm özyönetim savunucuları gibi Gorbaçov'un da hazırlamak istediğı zemin "çoğulculuk" ve "özel mülkiyetçiliğın" yaygınlaştırılmasına dayanır. Bu da sonuçta burjuva liberalizmi ve sosyal demokrat yönelimden başka bir şey değıildir.

Öte yandan, Gorbaçov'un demokrasi çığlıklarıyla proletarya diktatöryasına saldırması ve özyönetimi sosyalist demokrasi olarak lanse etmesi de tam bir subjektivizmin varlığına işaret ediyor. Daha önce de belirtildiğı gibi, özyönetim, sınıfsız toplumun üretimi yöneten birimleridir. Sınıfsız toplumda ise devlet, yani başka sınıflar üzerinde baskı kuracak bir yapı bulunmadığı için, demokrasi de yoktur. Yani özyönetim sosyalist demokrasi ile bir arada bulunamaz. Yine sosyalist demokrasiyi savunmak, proletarya diktatörlüğünü reddetmek anlamına gelmez. Tersine, demokrasi ile diktatörlük kaçınılmaz olarak bir arada bulunmak zorundadır. Tüm sınıflı toplumlarda olduğı gibi sosyalizmde de, bu gerçek, subjektif niyetler ne olursa olsun, değıistirilemez. Dahası, sosyalizmi örgütlemenin yolunun sosyalizm karşıtı güçleri barışçıl ya da şiddete dayalı yöntemlerle yok etmekten geçtiğı düşünülürse, proletarya diktatörlüğünün önemi daha bir bilince çıkacaktır. Sosyalist demokrasinin sınırlarının gelişimi ise, bilimsel sosyalizm ile kitlelerin bütünleşmesi düzeyine bağılıdır. Bunu sağlamak da, çeşitli burjuva katmanların kalıntıları üzerinde baskı uygulamak, eğitimsel ve kültürel düzlemde sosyalist insanın yaratılması uğraşını vermek, sosyalist üretim ilişkilerini kurmak, korumak ve güçlendirmekle ve de bu şekilde kolektif yaşam ilişkilerini yaşam içinde gerçek kılmakla olur. Kısacası, proletarya diktatörlüğü yadsındığı zaman, ne sosyalizm örgütlenebilir, ne de sosyalist demokrasi...

Buradan çıkan net sonuç da, onca süslü lafıza rağmen, özyönetim savunucusu Gorbaçov'un, gerçek anlamda sosyalizmi geliştirmeyi istemediği ve bugün tüm sosyalist ülkeleri şu ya da bu ölçüde sarmış olan yangına körükle gittiği gerçeğidir.

Gorbaçov'un özyönetimleri istemesinin, "sosyalist demokrasi" adına savunduğu anlayışın sadece bir yönünü oluşturduğu, bugün gelinen noktada ortaya çıkan yeni gelişmelerle birlikte daha bir netlik kazandı.

Gorbaçov, yozlaşma ve çürümenin yaygın olarak yaşandığı Sovyetler Birliği'nde, sadece özyönetimleri gerçekleştirmek istemiyor. Öte yandan, demokrasi adına attığı pratik adımlarla, sosyal demokrat kimliğini de deşifre ediyor.

Burjuva basınına "7 Şubat Devrimi" olarak yansıyan, SBKP'nin 28. Kongre öncesi platform kararları, Gorbaçov'un "sosyalist demokrasiyi" değil, sosyal demokrasiyi, burjuva demokrasisini savunduğunu, hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek kadar net bir şekilde göstermektedir.

Gorbaçov çizgisinin 7 Şubat 1990 tarihinde yaptığı "tarihsel atak" nedir? Biraz da bunun üzerinde durmak sanırım yararlı olacaktır.

Glasnost politikasının asıl olarak burjuva akımların güçlenmesine hizmet ettiğini, perestroykanın ise bu akımların kurumlaşmasını hedeflediğini belirtmiştik. Bu doğrultuda atılan adımlar belirli bir olgunluğa ulaştıktan sonra, SBKP'nin 28. Kongresi öncesinde toplanan Merkez Komite Plenumu'na, Gorbaçov bir önerge sundu. Bu önergede, özellikle şu yönler Sovyetler Birliği'nin kaderini belirleyecek niteliğe sahipti: Birincisi, partinin toplumda öncü rolünü güvenceye alan Sovyetler Birliği Anayasasının 6. maddesinin kaldırılması, ikincisi ise değişik siyasal akımlara parti kurma özgürlüğü tanınarak çok partili yaşama geçiş... Her iki önerinin de birbirini tamamlayan yanı demokrasinin burjuva içeriğe büründürülmesiydi. Merkez komitesi toplantısında yapılan tartışmaların ardından, bu öneriler, daha fazla liberalleşmeyi talep eden Boris Yeltsin'in karşı oyunu saymazsak, oybirliği ile kabul edildi.

Bu gelişme iki ana gerçeği ortaya çıkarmaktadır. Bu gerçek-

lerden biri, Sovyetler Birliği'nde burjuva siyasal akımlara parti kurma, örgütlenme, seçimle yönetime gelme hakkı tanınması, ülkenin siyasal geleceğinin İsveç modeli benzeri bir yönetime dönüştürülmesi isteğinin belirtilerinden birini yansıtırken, diğeri ise, SBKP Merkez Komitesinde sosyalizmi sahiplenene bir gücün bulunmayışı partinin çürüdüğünü gösterdiği gibi, toplumda burjuva liberalizmine izin veren, hatta onu tesis eden bir komünist partinin zaten sosyalizmin örgütlenmesi için öncülük fonksiyonunu yerine getiremeyeceğidir.

SBKP önderliği, tüm demagojik söylemlerine rağmen, bugün sosyalist demokrasiyi savunmadığını tam anlamıyla ispatlamıştır. SBKP MK Üyesi Suyatoslov Fyodorov'un **"6. madde artık kalkıyor, çok partili sistem kurulacak. Normal demokrasi işleyecek."** (*Cumhuriyet*, 8.2.1990) dediği "normal demokrasi" anlayışı, burjuva demokrasisinden başkası değildir. Çünkü sosyalist demokrasi, her tür akımın, bu arada burjuva ideolojisinin de yaygınlaşması için kullanılan bir sıçrama tahtası olamaz. Sosyalist demokrasi proletaryanın ideolojik formasyonunu artırdığı, proletaryaya özgürlükler tanıyıp bu özgürlüklerin sınırlarını, kazandığı yüksek kültürel düzey ile genişlettiği, proletaryanın yönetime yetilerini geliştirdiği oranda anlam kazanır. Sosyalist demokraside özgürlükler tümüyle emekçiler içindir. Oysa Gorbaçovcu sosyalist demokrasi, soyut idealist ve bir o kadar da soysuz bir kavrayışı ifade ediyor. Ve buna "sosyalist demokrasi" demek kargaları bile güldürüyor. Burjuva akımlara parti kurma, seçilme hakkı tanıyan bir komünist partinin demokrasi anlayışı sosyalist olabilir mi? Sırtını emperyalizme dayamış Saharov gibi 200 karşı-devrimciye af çıkarıp özgürlük veren bir komünist partinin özgürlük anlayışı sosyalistçe midir? Toplumda bireyin iç zenginliğinin geliştirilmesi adına bireyciliği üreten bir komünist partinin toplumsal ilişkilere yaklaşımı sosyalist midir?

Bu nedenle, Gorbaçov çizgisinin sosyalizmle uzaktan yakından bağdaşmayan demokrasi ve özgürlük anlayışı, onu, boynunda asılı sosyal demokrat yaftasıyla burjuva demokrasisinin saflarına göndermektedir.

Kısacası, Gorbaçovcu "sosyalist demokrasi" proletarya diktatörlüğünü yadsıyan, bireyciliği, dejenerasyonu, çürümeyi körükleyen, burjuva ideolojik akımların gelişip örgütlenmesine, parti kurmasına ve yönetime gelebilmesine onay ve destek veren, demokrasinin idealist ve burjuva kavranışdır.

Bu kavrayış, yukarıda da belirttiğimiz gibi, Sovyetler Birliği'nde İsveç modeli sosyal demokrat bir siyasal rejimin örgütlenmesine denk düşmektedir. Marksist-Leninist bir partinin hiçbir şart altında devrim yoluyla alt edilen burjuvaziye besleyip güçlendirmesinin "haklı gerekçeleri" bulunamaz. Alt edilen burjuvaziye örgütlenme ve tekrar yönetime gelebilme hakkını tanımak için sınıfsız toplum hedeflerini ve kapitalizmin yok olacağına ilişkin Marksizmin bilimsel öngörüsünü yitirmiş olmak gerekir.

Tam da bu noktada, sosyal demokrat çizgi kendisini açıkça ele vermektedir.

Sosyal demokrasi Marksizmden, öncelikli olarak kapitalizmin yok olup sınıfsız topluma geçilebileceği inancının yitirilmesi noktasında ayrılır. Bu çerçevede kapitalizmin taktik planda var olan gücünü abartır, stratejik düzlemde ise onun yenilgiye uğratılamayacağını işler. Bu bakış açısının da doğal olarak vardığı yer, işçi sınıfının burjuvazi ile bir arada yaşamasının, onunla uzlaşmasının yine işçi sınıfının yararına olduğu düşüncesidir. Böylelikle sosyal demokrasi hem kapitalizmi yıkmak gibi kendisine göre sonuç vermesi imkansız olan bir eyleme girişmez. hem de işçi sınıfı açısından en yararlı olarak nitelendirdiği, yani düzen sınırlarını aşmayan, reformizmle çerçevelendirilmiş bir politik hat izler.

Kapitalizmin yok olacağına olan inançsızlık, sosyal demokrasiyi karşıtı ile uzlaşmanın teorisini yapmaya götürmüştür. Buna göre;

"Örneğin, 'demokrasi tercihi' (burjuva demokrasi-si-bn.) bir mecburiyetin ifadesi değildir. 'Geçici aşama' ya da 'orta yolun çözümü' de değildir. Sosyal demokrasi, temsil ettiği toplumsal sınıfın yararını çoğulcu demokrasinin sürekliliğinde gördüğü için bu tercihi yapmıştır. Aynı şekilde, sermaye sınıfının demokratik

varlığını, özgürlüğünü ve sürekliliğini kabullenmek de, piyasa ekonomisini ve üretim araçlarında özel mülkiyeti reddetmemek de, bir uzlaşmanın sosyal demokratlara yüklediği zorunlu bir taviz değildir. Sosyal demokrasi, kendi karşının özgürce var olacağı bir çerçeveyi işçi hareketi açısından en yararlı olan diye nitelediği için, bu tercihi yapmaktadır." (İsmail Cem, Sosyal Demokrasi Nedir, Ne Değildir, syf.38-39)

Anlaşılaçağı üzere, sosyal demokratların uzlaşmacılıkları ve burjuva demokrasisi yönünde yaptıkları tercih, zorunlu kalmanın sonuçlarını yansıtmamaktadır. Tersine, bu tercih, işçi sınıfı içindeki aristokratlaşmanın doğurduğu bilinçli bir seçimi ifade eder. İsveç'te 44 yıllık sosyal demokrat iktidar, daima işçi sınıfı ile burjuvaziyi uzlaştırmaya, düzenin temel yapı taşlarını korumaya, kollamaya çalışmıştır. Sosyal refah işçi sınıfının yaşam standartlarında belli bir yükselmeye neden olsa da, bu, burjuvazinin sömürü mekanizmalarının iktidar tarafından korunması nedeniyle, daima burjuva karakterli olmuştur. Bu nedenle, soruna salt işçilerin düzen sınırları içinde elde ettikleri görece refahın penceresinden bakmak, kapitalizme karşı verilmesi gereken mücadeleyi yadsıtmaktan, düzeni pekiştirmekten başka bir anlam taşımayacaktır. Bu da, tastamam, burjuvaziye gönüllü hizmetçilik demektir.

Çok iyi bilinmektedir ki, tüm sosyal demokratları temelden etkileyen Bernstein'ın görüşlerinde demokrasi kavramı soyut ve sınıfsal bakış açısından uzaktır. Bernstein şunları söylüyor:

"Demokrasi aynı zamanda, hem bir araç, hem de bir amaçtır. Hem sosyalizmin kuruluş yöntemidir, hem de sosyalizmin gerçekleşme biçimidir. (...) Demokrasi bir uzlaşma okuludur. (...) Demokratik süreci hızlandırmak için sosyal demokrasinin en iyi aracı, doktrin ve pratik olarak genel oy alanında yer almak ve bunun taktik açısından getireceği tüm sonuçları kabullenmektir." (Sosyalizmin Varsayımları, aktaran İ.Cem, age, syf.75)

Bernstein demokrasiyi bir yandan uzlaşma okulu olarak nitelendirirken, diğer yandan, sosyalizmin kuruluş yöntemi ve gerçekleşme biçimi şeklinde tanımlıyor. Başka bir ifadeyle, Bernstein'da genel oy, hem uzlaşmayı sağlıyor, hem de sosyalizmin kurulmasına ve gerçekleşmesine hizmet ediyor. Buradan çıkartacağımız şu sonuçlar da tüm sosyal demokratlara, bu arada Gorbaçov gibilerine de kaynak teşkil ediyor.

Birincisi, Bernstein'a göre, demokrasi uzlaşma okuludur. Bunun İsveç modelindeki tezahürü, burjuvazinin korunmasının işçi sınıfının yararına olduğu biçiminde belirmiştir. Sovyetler Birliği'nde de, Gorbaçov "sosyalist demokrasi"den ne anladığını, burjuvaziye örgütlenme olanağı vererek açığa vurmuştur. İşçi sınıfının karşıtını besleyerek işçi sınıfını burjuvaziyle uzlaştırmaya çalışan Gorbaçov, Sovyet proletaryasını aristokratlaştırmaktan çekinmemekte, demokrasi diye "burjuva demokrasisi"ni işçi sınıfına benimsetmeye çalışmaktadır.

İkincisi, Bernstein'da demokrasi "genel oy"da somutlanmaktadır. Bu mantık çerçevesinde, genel oyun sürekli bir yöntem olması için, burjuvazinin örgütlülüğünün garanti altına alınması gerekmektedir. İsveç modelinde yaşanan 44 yıl boyunca, sosyal demokrat iktidar **"sosyalizm hedefine demokrasi yoluyla varılacağı"** söylemini tekrarlamış fakat işçi sınıfını kapitalizme eklemek dışında bir pratik sonuç yaratmamıştır. Gorbaçov ise demokrasiyi gerçekleştirmek, karşıtı ile genel oya dayalı bir yarışmaya girerek sosyalizmi savunmak adına burjuvaziye geliştirmeye çalışmakta ve sosyal demokratlığın bir diğer ana çizgisi böylelikle gerçek kılınmış olmaktadır.

Üçüncüsü, genel oyun getireceği pratik sonuçları kabullenmek Bernstein'da demokrasinin bir gereğidir. Gorbaçov da partinin öncü rolünü ortadan kaldırmak, proletarya diktatörlüğüne kesin olarak son vermek, burjuvazinin örgütlenmesine olanak tanımak gibi yönelimleriyle, doğacak tüm sonuçları kabul etmiş, burjuvazinin de iktidar olabileceği gerçeğini çoğulcu demokrasi anlayışının bir gereği olarak görmeye başlamış, bu da sosyalizmden kesin bir kopuşu, sosyal demokrat politikanın kabulünü gözler önüne sermiştir.

Öte yandan, proletarya diktatörlüğünün reddi ve Stalin eleştirilerinde izlediği anti-Marksist-Leninist çizgi ile nasıl bir "demokrasi" anlayışına sahip olduğunu gösteren Gorbaçov, muhalefette kalmış burjuvaziye özgürlük tanıyarak, Kautsky'nin sosyal demokrat çizgisinin devamcısı olduğunu da ortaya koymaktadır. Kautsky'ye göre, proletaryanın burjuvaziye özgürlük tanımayıp onu yok etmeye yönelmesi, zamanla kaçınılmaz olarak keyfi uygulamaların önünü açacaktır. Kautsky bu görüşünden hareketle, **"Kimden ve hangi bünyeden kaynaklanmış olursa olsun, her tür muhalefet bir gün karşı-demokrasi niteliğinde görülecek ve şiddet yoluyla bastırılacaktır."** (aktaran: age, syf.91) demiştir. Dahası, Kautsky'ye göre, şiddet karşıtın ezilmesiyle durmayacak, kendi içine yönelecek ve kendi içinden de karşıtlıklar doğurarak şiddetle ezmeye çalışacak, böylelikle iktidar, Kautsky'nin deyimiyle, **"cehennem bir süreç"** yaratacaktır. Kautsky bu noktalardan yola çıkarak, sosyalizmde sınıf mücadelesinin en keskin biçimi olan proletarya diktatörlüğünün yadsınmasına, burjuvaziye geliştirip besleyen soyut bir "demokrasi" anlayışına varmıştır.

Gorbaçov'un da, Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğünün uygulandığı döneme ilişkin eleştirilerinin, Kautsky'nin görüşleri ile benzerliği oldukça çarpıcıdır. Ve keza, vardığı sonuç da Kautsky'nin sonuçları ile tam anlamıyla çakışmaktadır.

İşte, siyasal düzlemde Gorbaçov çizgisinin İsveç modeli bir rejimi özlemesi ve bu yönde sosyal demokrasinin özüne uyan adımları, burjuva karakterli bir demokrasi savunusu, genel oy yöntemi ve "karşıt ile yarışma", burjuvaziye örgütlenme özgürlüğü, karşıt sınıf üzerindeki şiddetin ve proletarya diktatörlüğünün yadsınmasıdır. Bu gerçekler Gorbaçov'un siyasal düzlemde sosyal demokrat çizgisinin ve özlemini çektiği İsveç modeli benzeri bir siyasal rejimin ipuçlarını oluşturmaktadır.

Kuşkusuz, sorun burada bitmemektedir. Gorbaçov'un ekonomik politikaları da siyasal tercihleri ile ayrılmaz bir bütünlük içindedir. Ve ekonomik politikalar, sosyal demokrat çizgisinin tamamlayıcı unsurları niteliğini taşımaktadırlar.

GORBAÇOV'UN EKONOMİK POLİTİKALARI REVİZYONİST ÖNCÜLLERİNİ TAKİP EDİYOR

Gorbaçov'un politik tercihlerinin ve ifade ettiği ekonomik politikaların, kısaca tüm görüşlerinin gökten zembille inmediği açıktır. Gorbaçov, bu politikaları dünya kamuoyuna "yeni" diye sunmaya çalışsa da, aslında kendinden önceki revizyonist-reformist öncüllerinin damgasını taşıdığı açıktır. Bu yüzden Gorbaçov politikalarının derinlemesine kavranılıp eleştirel yaklaşımda bulunulabilmesi için, bunlar, kökleri, kaynağı ve gelişim süreciyle birlikte ele alınmalıdır. O zaman Gorbaçov'un aslında yeni bir şey icat etmediği görülecektir. Gorbaçov kendinden önceki revizyonist, sağ ekonomist, burjuva liberal çizgileri sentezliyor ve artık tarihsel olarak devrini kapamış olan kapitalizme geri dönüş için, aralanmış kapıları ardına kadar dayıyor. Ya da başka bir ifadeyle, revizyonizmi son sınırına kadar vardırıp, sosyalizmin kapitalist restorasyonu ile kucaklaşıyor.

Özellikle kapitalizmi geliştiren, burjuvaziye ekonomik açıdan besleyen piyasa ekonomisi, özel mülkiyete izin verilmesi, yabancı sermayeye olanak tanınması gibi yeni yönelimler sosyal demokrat çizginin ve hedeflenen İsveç modeli benzeri ilişkilerin yapı taşları olma özelliğini yansıtıyorlar.

Gorbaçov'un ekonomik politikalarını, tarihsel evrimi içinde ilham kaynaklarına da işaret ederek, yerli yerine oturtmak, çözümlemelerimize daha bir açıklık kazandırmak açısından önem taşımaktadır.

NEP'İN SAĞ YORUMU, PİYASA EKONOMİSİ VE ÖZEL MÜLKİYET:

"Günümüzde Lenin'in son eserlerini, onun NEP konusunda yazdıklarını daha sık incelemek ve gereksindiğimiz değerli unsurları ondan çıkarsamak çabasındayız." (Gorbaçov, Yolumuz Ekim'in Yolu, Öncülerin Yolu, s.10)

Gorbaçov sosyalist ekonominin örgütlenmesinden NEP dönemi politikalarını anlamaktadır. NEP'in tarihsel özgünlüğünü, onun M-L bir ricat taktiği olduğunu kavramamakta ve özellikle piyasa ekonomisini geliştiren yönünü ön plana çıkararak, bugün uygulamaya çalıştığı ekonomik politikalara ideolojik dayanak hazırlamaktadır. Kısacası, Gorbaçov, kendi kapitalist reformcu politikalarını hayata geçirirken, Lenin'i figüran yerine koymak istemektedir.

NEP, savaş komünizmi döneminin hemen ardından, Lenin'in **"Ekonomik saldırımızda fazla ileri gittik."** deyişinden bağımsız kavranamaz. Savaş komünizmi, iç savaş koşullarında köylülüğün büyük fedakarlıklara zorlandığı ve sosyalizmin zaferi için de bunun zorunlu olduğu bir dönemi ifade eder. İç savaşın ardından Bolşeviklerin önünde iki yol vardır. Bunlardan birincisi, Troçki ve yandaşlarınca önerilen, savaş komünizmi politikalarının sürekli hale getirilmesidir ki, bu öneri köylülüğü en kısa zamanda tasfiye etmeyi içeriyordu. İkincisi ise, Leninist geri çekilme politikası, yani NEP'in uygulanmasıdır. Bolşevik Partisi anti-Marksist, Troçkist tezleri mahkum ederek, NEP'i uygulamaya soktu. NEP'in başlıca iki yönü vardı. NEP bir yarıyla savaş komünizminin ticaret özgürlüğünü yok eden özelliklerini yadsıyarak pazar ekonomisini geliştirirken, diğer yarıyla pazar üzerinde proletarya diktatörlüğünün denetimini sağlayarak sınırsız bir piyasa ekonomisini de engelledi. Bu haliyle NEP kapitalizme gelişme olanağı tanımıyor, sosyalizmin üzerinde yükseleceği birikimi yaratıyor, köylülüğün işçi sınıfıyla ittifakını güçlendirerek, köylülüğün sosyalizme kazanılmasını amaçlıyordu. NEP'in uygulanmasına karşı çıkmayıp, NEP'i tek yanlı algılayarak sosyalist devletin piyasa ekonomisi üzerindeki denetimini görmemezlikten gelen Buharin çizgisi 1920'li yılların ortalarından sonra belirginleşmiş bir sağ sapma olarak ortaya çıktı.

"Buharin'in yanlılığı, NEP'in çifte niteliğini görememesinde, bunlardan yalnız birini görmesindedir. Biz 1921'de NEP'i kurduğumuz zaman, onun sivri ucunu, savaş komünizmine, her ne olursa olsun tüm ticaret özgürlüğünü dışlayan bir rejime ve bir eşya rejimine yö-

neltmiştik. NEP'in belli bir ticaret özgürlüğü anlamına geldiğini düşünüyorduk ve düşünürüz. Buharin, sorunun bu yönünü aldı. Çok iyi. Ama Buharin, sorunun bu yönünün NEP'in tümü olduğunu varsaymakla yanılıyor. NEP'in bir de öteki yönü olduğunu unutupuyor. Gerçekten de NEP eksiksiz bir ticaret özgürlüğü, pazar üzerinde özgür bir fiyat oyunu demek değildir. NEP, bazı belli sınırlar içinde, bazı belli çevreler içinde, pazar üzerindeki düzenleyici rolü devletin elinde olmak üzere, ticaret özgürlüğü demektir. Bu da NEP'in ikinci yönüdür." (Stalin, Leninizmin Sorunları, syf.295-296)

Gorbaçov, NEP dönemiyle ilgili Buharin'in yanılığını takip ediyor. NEP'den gereksindiğı değerli unsur olarak serbestleştirilmiş bir piyasa ekonomisini almaya çalışıyor. Fakat Gorbaçov'un da Buharin gibi anlayamadığı gerçek, NEP'in ikili yönünden birini kaldırmanın NEP'i NEP olmaktan çıkaracağı gerçeğidir.

Anlaşılan odur ki, Gorbaçov, NEP'in uygulandığı tarihsel zemini görmeyip, NEP'i sosyalizmin tıkanıklık yaşadığı dönemlere ilişkin evrensel-değişmez çıkış yolu olarak göstermeye çalışmaktadır. Öyle ki, Gorbaçov'un NEP ile ilgili Buharinci yoruma saplanmasını ihmal etsek bile (Aslında Buharinci yoruma saplanış daha büyük bir tehlikeye işaret ediyor.), bugünkü tıkanıklıkların kendi özgül ilişkilerini irdelemeden "evrensel NEP" reçetesini uygulamaya çalışmak, sosyalizmden geri dönüşü resmileştirmekten, yükseliş-i inişle 70 yıllık sosyalist birikimi reddetmekten başka bir anlam taşımıyor, Gorbaçov "ekonomide özyönetim" adı altında, NEP'den aldığı kendince olumlu yönleri önüne siper yaparak, piyasa ekonomisini geliştirmeye yönelmiştir. Bunun için de, öncelikle devlet tarafından fiyat politikasının belirlenmesine karşı yoğun bir kampanya başlatarak, fiyatların piyasada belirlenmesine geçiş için uğraş vermektedir. Kuşkusuz, yılların merkezi dene-timini bir anda ortadan kaldıramayacağını iyi bildiğı için, politikasını tam olarak açmamaktadır. Şöyle diyor Gorbaçov:

"Fiyatlara daha geniş bir esneklik tanınmalıdır; bu arada fiyatların düzeyleri yalnızca giderlerle değil ama

aynı zamanda malların kullanılma özellikleriyle, ürünlerin etkinliğiyle ve üretilen malların toplumsal gereklerle ve halkın talebiyle ne ölçüde uyduğu olgusuyla bağlantılı kılınmalıdır. (...) Fiyatların oluşması ekonomik özyönetim yöntemlerinin gelişmesinde bir kilit noktası niteliğini taşıdığından, burada, henüz çözümünü bulamamış bir yığın sorunun birikmiş olduğunu söylemek gerekir." (Gorbaçov, Asıl Neyi İstiyorum, syf.115)

Söylenenlerden çıkan net sonuç şudur: Fiyatlar esas olarak merkezi biçimde değil, arz-talebi ortaya çıkaran piyasa koşullarına göre belirlenmelidir. Fakat buna ulaşmak hemen mümkün olmadığı için, ekonomide özyönetimler kuruluncaya kadar, fiyatlarla esneklik sağlanması esastır. Evet, tastamam böyle...

Her partinin kimliği siyasal-ekonomik düzlemde yaşama geçirdiği politikalar ve önüne koyduğu hedeflerle karakterize olur. M-L bir partinin, sosyalizmin örgütlenişi sürecinde kapitalizmden devralınan meta, pazar ekonomisi, küçük üretim vb. mekanizma ve olgulara yaklaşımı, uzun vadede ortadan kalkmasını sağlamaya yönelik hedeflerle şekillenmelidir. Bu noktada iki temel hataya düşmek mümkündür. Bunlardan birincisi, verili tarihsel nesnel ilişkilerin doğurduğu ve insan iradesinin dışında var olan ekonomi politiğin yasalarının bir anda ortadan kaldırılacağı, yerine yeni yasalar getirilerek tüm sorunların kısa sürede böylelikle çözümleneceği düşüncesinden çıkan yanılgıdır. Bu "sol" düşünce, ekonomi politiğin nesnel yasalarını dikkate almadığı ve geçici de olsa, belirli bir süre daha varlığını koruması gerektiğini kavramadığı için, doğru adımlar atamaz ve hedefine ulaşmada büyük zorluklar içinde bocalamakla başbaşa kalır. İkincisi, ekonomi politiğin nesnel yasalarına teslim olmanın sonucu ortaya çıkan yanılgıdır. Sağ çizgiyi temsil eden ve "reel politika" diye adlandırılan bu yanılgı da, ekonomi politiğin yasalarının kontrol altına alınıp sosyalizmin örgütlenmesi yönünde dönüştürülebileceğini ve hedefe daha hızlı ilerlemenin yolunun açılacağını kavramamıştır. Bu her iki yanılgının da vardığı yer, görüleceği üzere, sınıfsız toplum hedefinin bulanıklaştırılması ve hedefe varışın geciktirilmesidir. Bura-

dan yola çıkılarak, kapitalizmden sosyalizme geçişte "mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi" görevinin yerine getirilmesiyle her şeyin tamamlanmadığı, kapitalizmden devralınan nesnel yasaların, ilişkilerin, alışkanlıkların ve mekanizmaların sosyalizmde geçici bir süre için varlığını devam ettireceği anlaşılır bir olgu haline gelecektir. Sınıfsız bir toplum hedefine varabilmek için M-L bir partinin bu ilişki, yasa, alışkanlık ve mekanizmalar karşısındaki tavrı, ne yok sayma, ne de nesnelliğe teslim olma biçimindedir. Parti ve sosyalizmi örgütlemekle görevli diğer kurumlar, bu olguların varlığını kabul edip onu dizginlemeye, sosyalizme yararlı hale getirmeye ve sınıfsız toplumun ilişkilerinin önünü açarak, adım adım ortadan kalkmasını sağlamaya çalışırlar. Bu uğraş uzun, sabırlı, planlı bir örgütlenme süreciyle başarıya ulaşabilir. Bu demektir ki, daha önceki toplumlarda görüldüğünün aksine, sosyalist toplumda insanlar artık yasaların kölesi değil, onun bilinçli uygulayıcısı ve toplumun çıkarlarına uyacak tarzda yönlendiricisidirler.

"...toplum (ekonomik -bn-) yasalar karşısında güçsüz değildir; toplum ekonomik yasaları bilerek ve onlara dayanarak, onların etki alanını sınırlayabilir, onları kendi çıkarlarına göre kullanabilir ve onları 'ehlileştirir-bilir'". (Stalin, Son Yazılar, syf.65)

Meta ve değer yasasının sosyalist toplumda varlığını sürdürmesini doğrudan doğruya kapitalizme açılan bir kapı olarak nitelendirmek doğru bakış açısını yansıtmaz. Meta ancak özel mülkiyetin varlığını sürdürdüğü koşullarda kapitalizme açılan kapı fonksiyonunu yüklenebilir. Meta ve değer yasasının varlığı, sosyalizmde, üretimin kolhoz ve sovhoz gibi kolektif ilişkilere bağlı olduğu ve bu yüzden de ürünün bir kısmının kolhozların tasarrufunda olmaya devam ettiği koşullarda yararlı bir araç işlevini sürdürürler. Bu durumda kolhoz pazarları kurulur. Kolhoz pazarlarına sürülen ürün meta niteliğindedir ve her metanın olduğu gibi bu metaların da değişim değerini ortaya çıkaran şey, içinde billurlaşmış emek miktarıdır. Bu, kaçınılmaz olarak kapitalizmden devralınan ekonomi politığın yasalarının toplumda varlığını sürdürdüğünü kabul etmektir. Fakat bilinçli müdahalelerle bunlar toplum tarafından de-

netlenen ve "ehlileştirilmiş" yasalar niteliğini kazanmışlardır. Kol-hoz pazarları salt kişisel tüketime hizmet ettiği ve kapitalisti bul-unmadığı için sosyalizmin gelişmesine, ilerlemesine yardımcı ol-maktadırlar. Kuşkusuz, sosyalizm açısından, meta, değer yasası, (kendine özgü biçimlenen) "para ekonomisi" vb. kalıcılığı olma-yan kurumlardır. Sınıfsız topluma doğru evrilen yolda, iki sektör-den biri, yani kolhozlar ortadan kalkıp, toplumda üretimi sarmala-yan ve tüketim ürünlerini elinde bulunduran tek bir sektör oluşun-ca, işte o zaman, sosyalizm açısından yarar taşımış olan bu araç-lar da artık gereksizleşerek yok olacaklardır. Anlaşılacağı üzere, sosyalist toplumda kapitalist toplumdan devralınan ve bir süre daha geçerliliğini koruyan ekonomi politiğin kimi yasalarının diz-ginsiz olarak toplumda varlığını devam ettirmesine yol vermek başka şeydir, bunları kavrayıp sosyalizmin ilerlemesine hizmet edecek hale sokmak başka şeydir. Sosyalizmi örgütlemek için M-L parti ve diğer kurumların üzerüne düşen görev, bu yasaların varlığını devam ettirmelerine yol açan kurumların adım adım tasfi-ye edilmesi için bıkmadan, usanmadan çalışmaktır. Aksine, bu yasaları dizginleyip ehlileştirmek yerine boyun eğmek, dahası, bu yasaların etki gücünü artıracak yeni yönelimlere girmek (plan-lı ekonominin gevşetilmesi, küçük meta üretiminin teşviki, özel mülkiyete izin verilmesi, piyasa ekonomisinin rolünü artırmak vb.) büyük insanlık çilesi için çıkılan yolda elde edilen eşsiz de-ğerlere sahip kazanımları da ortadan kaldıracak, toplumu kapita-lizmin felaketine doğru sürükleyecektir. M-L'lerin tercihi, hiç bir koşul altında, bu yönelimleri kabul etmek olamaz.

Oysa Gorbaçov, piyasa ekonomisini, metayı, değişim değeri-ni, parayı ya da başka bir ifadeyle, kapitalizmden devralınan ama sosyalizmin örgütlenme sürecinde giderek ortadan kalkacağı dü-şünülen kurumları dizginleyip, onun varlığını besleyen koşulları tasfiye etmek yerine, bu kurumları geliştirmek, öne çıkarmak gibi hedefler belirlemiştir. Bu hedefleri öngören politika ise sınıfsız toplum idealini hedeflemek şöyle dursun, kapitalizmi özleyen bir perspektife, yani sosyalizmin kapitalist restorasyonuna denk dü-şüyor. Çünkü Gorbaçov bu noktada durmuyor. Kolektif mülkiyeti

parçalayıp özel mülkiyeti kamçılıyarak küçük üretimi yaygınlaştırmayı da hedefliyor. Hem de küçük üretimin kendi içinde burjuvaziyi doğurmasının kaçınılmazlığını bile bile...

"Önümüzdeki iki-üç yıl içinde halkın bahçecilik yapma ihtiyaçları karşılanmak zorundadır. Artık yeterince arazi yok gerekçelerini bırakmanın zamanı gelmiştir. Bu, gerçeğe uymamaktadır. Toprak vardır. Ve gerçekten de işlenmemiş toprağın çok az olduğu yerlerde, kolhozlara, sovhozlara ve diğer işletmelere ait toprakların bir bölümü halka sunulmalıdır. Emekçilerin bütün ihtiyaçları karşılanmalı ve bu alandaki gereksiz sınırlama ve engeller ortadan kaldırılmalıdır." (Gorbaçov, Asıl Ne-yi İstiyorum, syf.166)

Görüldüğü gibi, Gorbaçov, küçük üretimin gerekliliği noktasında iki olgudan yola çıkmaktadır. Birincisi, sovhoz ve kolhozların elinde "işlenmemiş toprakların" varlığı, ikincisi ise emekçilerin ihtiyaçlarının karşılanmasıdır... Oysa çok iyi bilinir ki, bu her iki gerekçe de özelleştirmeye gitmenin nedeni olamaz. Kolhoz ve sovhozların elinde işlenmemiş topraklar varsa, bu topraklar doğru merkezi bir politika ve yerinde bir istihdamın gerçekleştirilmesiyle işlenir topraklar haline getirilerek sosyalizmin hizmetine sunulabilir. Öte yandan, emekçilerin ihtiyacından kastedilen maddi refahın geliştirilmesi olgusu ise, bu da merkezi politikalarla genel toplumsal ölçekte sağlanmaya çalışılır. Ancak burada Gorbaçov'un belirttiği ihtiyaç toplumun ve onun parçası durumunda olan emekçilerin genel refah seviyelerinin artması değil, "bahçecilik yapma" paravanası ardında özel mülk edinme ihtiyaçlarının karşılanması ve bunun için de "gereksiz sınırlama" ve engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Aslında Gorbaçov'a kalsa, bu ihtiyaçları karşılayacaktır ama önünde kimi engeller vardır.

"Çok sayıda emekçi, insanların ihtiyaçlarının karşılanmasıyla bağlantılı görevlerin yerine getirilmesi için kooperatifler yoluyla birleşmeyi istiyor. Bazıları da kişisel çalışmayı arzu ediyor. (...) Ancak bu çok ağır ve yavaş işleyen bir süreç. Bunun nedeni yerel kuruluşların

girişim eksikliğinden, bu meseleye önem vermemekten ve hatta bu konuyla ilgilenme isteksizliğinden kaynaklanıyor. (...)

"...Bazıları ise kişisel işyerleri ve kooperatif uygulamalarında ekonomide özel teşebbüsün yeniden doğuşunu görüyorlar." (Gorbaçov, age, syf.167)

Gorbaçov uygulamak istediği ekonomik politikalarda o "bazıları"na hiç mi hiç aldırmamaktadır. Onun pragmatizminde olanakların şu ya da bu şekilde değerlendirilmesi vardır. Topraklar dağıtılıp işlensin de biraz da özel mülkiyet gelişsin. Sanki bundan ne çıkar!

Ama hayır! Sosyalizmde olanaklar şu ya da bu şekilde değil, kolektifleşmeye giden süreci besleyecek tarzda değerlendirilirler. Dahası, kolektivizasyonun hayata geçmiş olduğu yerlerde kolektif yapıları parçalamak, olanakların rasyonel kullanımı adına hoşgörülemez ve sosyalizme karşı affedilmez bir suç oluşturur.

Bunun dışında, emekçilerde özel mülk edinme "ihtiyacı" varsa ve komünist partinin birinci dereceden yetkilisi **"Biz bu ihtiyacın karşılanması için çalışıyoruz."** diyerek bu isteğe uyum göstermeyen yerel yöneticilere eleştiri getiriyorsa, M-L'lerin "Böylesi 'ihtiyaç' ve böylesi 'eleştiri'lerin sosyalizmle bağdaşır tek bir yanı var mıdır?" diye sorması pek anlaşılır bir şeydir.

Bu sorunun cevabı kuşkusuz M-L'lerce çok açıktır. Ama SBKP'nin 28. Kongre öncesi toplanan MK Plenumunda alınan kararlara dayanarak. Gorbaçov çizgisi, M-L'lerin cevabını "ilkel sosyalizmin dogmatikçe savunusu" olarak niteleyecektir. Çünkü Gorbaçov çizgisi görüşlerini son sınırına vardırarak, kendi deyimleriyle "ilkel sosyalizm"den kopmuştur. Artık "insancıl değerlere dayalı demokratik bir sosyalizm"(!) kurulması amaçlanmaktadır. Gorbaçov çizgisinin "modern sosyalizm" anlayışı, geçmişte satır aralarına sıkıştırılan burjuva liberalizminin artık açıktan açığa savunulmasıyla saflaşmanın daha belirginleşmesi dışında yeni bir işleve sahip değildir. Çünkü zaten kapitalizm yolcusu olanlar gidecekleri yere emin adımlarla ilerlemektedirler.

7 Şubat 1990 tarihinde kabul edilen ve TASS tarafından açık-

lanan SBKP MK Plenum kararları arasında yer alan ekonomiye ilişkin maddeler artık özel mülkiyete, küçük üretime izin verilmesi sınırlarını aşmış, kapitalize ilişkilerin büyük işletmelere de yaygınlaştırılmasının amaçlandığını ortaya koymuştur. Sözkonusu toplantının ekonomik kararları şöyledir:

"Gıda darlığının önüne geçilmesi için, tarım sektöründe özel sektör dahil herkese, her kuruluşa eşit haklar verilecektir. Parti özel mülkiyetin modern sisteme uyduğuna inanmaktadır. Serbest piyasa ekonomisine geçilmesi için tüketim ürünleri, sermaye piyasası, yatırım, araştırma ve geliştirme yanında ülkenin ekonomik ve plansal sisteminin derhal reformu gerekmektedir. Ekonomiyi yeni dönemde pazarlar yönetecektir. Sübvansiyonlar kalkacak, suni fiyat ayarlamaları yapılmayacaktır." (Sabah, 14.2.1990)

Kararlar bir yanıyla, şimdiye kadar pazar ekonomisi, fiyat mekanizması, finans sistemi konusunda vurgulayıp eleştirdiğimiz noktaları doğrular niteliktedir. Bu eleştirileri tüm açıklığı ile ortaya koyduğumuz ve toplumu vardıracağı yeri gösterdiğimiz için tekrar üzerinde durmayı gereksiz görüyoruz.

Öte yandan, kararlar kapitalist ekonomik reformların tesisi için birbirini tamamlar mahiyettedir. Gerçekten de, soyut olarak alınmış özel mülkiyet yönündeki bir kararın SSCB gibi kapitalisti olmayan ülkelerde fazla bir anlam taşıyamayacağı açıktır. Bu nedenle, özel mülkiyetin salt küçük üretimle sınırlandırılmaması ancak iki şekilde mümkün olabilir. Birincisi, yabancı sermaye yatırımlarına verilecek izindir ki, Sovyetler Birliği'nde bu doğrultuda adımlar vardır. Bu, Gorbaçov'un üst düzey yardımcılarından Nikolai Petrakov'un TASS'a yaptığı açıklamadan anlaşılmaktadır. Petrakov şunları söylemektedir: **"Kişisel olarak (...) ülkeye yabancı sermaye girmesinden yana(yım.)"** (Milliyet, 11.2.1990) Yabancı sermayenin devlet şirketlerine ortak olması ve/veya yatırımlarda bulunması, dolaysız olarak, mümessil niteliğinde "Sovyet burjuvasını" geliştirecektir. İkincisi, Plenum kararlarında görüldüğü gibi, devlet hisse senetlerinin özel kişilere satılmasıdır. Ki,

bu da, hiç kuşkuya yer bırakmayacak tarzda, şirketlerde zamanla bazı özel kişilerin ağırlıklarını ortaya çıkaracak, hisse senetlerinin belli ellerde toplanmasını doğuracak ve ulusal karakterli "Sovyet burjuvası" da böylelikle doğacaktır.

Parti kararlarının adım adım hayata geçmesiyle, Sovyetler Birliği'nde kapitalistleşmenin hızlanması kaçınılmazdır. Ve görüldüğü gibi, bunun başını da "özel mülkiyetin modern sisteme uyduğuna" inanan Gorbaçov çizgisi çekmektedir. Tüm bunlara karşın hala Leninist olduğunu iddia eden Gorbaçov artık kimseyi kandırmayacak durumda değildir. Çünkü büyük işletmelerdeki özel mülkiyeti bir yana bırakalım, küçük üretimin, eğer mücadele edilmezse ne tür sonuçlar doğuracağına işaret eden Lenin, Gorbaçov'a göre "ilkel sosyalist"tir. "İlkel sosyalist" Lenin'in, içinde büyük tarihsel öngörüler taşıyan şu sözlerine kulak verilirse, kendisini "modern sosyalist" olarak ilan eden Gorbaçov çizgisinin içinde bulunduğu vahim durumun kavranması kolaylaşacaktır:

"Bugün – diyor Lenin – proletarya iktidarı elinde tutuyor ve yönetiyor. Köylülüğü yönetiyor. Köylülüğü yönetmek ne demektir? İlk önce küçük üretime doğru değil, sınıfların kaldırılmasına doğru yönelmek demektir. Eğer biz bu temel ve başta gelen yoldan saparsak, sosyalist olmaktan çıkarız ve küçük burjuvalar kampına, sosyalist devrimciler kampına ve menşevikler kampına düşeriz ki, bunlar, bugün proletaryanın en beter düşmanlarıdır." (Lenin, Marks-Engels-Marksizm, aktaran Stalin, Leninizmin Sorunları, syf.295)

Evet, bugün Gorbaçov çizgisi kapitalist restorasyonu iradi politikalarla tesis ettiği, bunu modernleşme olarak sunduğu, Sovyet insanının geleceğini kapitalist sömürücülerin insafına terk ettiği, kararttığı için proletaryanın düşmanıdır.

Bununla birlikte, özel mülkiyetin geliştirilmesini "insancıl sosyalizm" olarak lanse etmeye çalışan Gorbaçov çizgisini siyasal tercihleriyle birlikte değerlendirdiğimizde, İsveç modeli özelemlerinin bu noktada da açığa çıktığını görürüz.

Gerçekten de, sosyal demokrasinin burjuvaziyle uzlaşmacılı-

ğı soyut bir uzlaşma değildir. Bizzat yaşamda ifadesini bulan ve işçi sınıfı düşmanlarının, sömürücülerin korunması, kollanması, beslenip geliştirilmesinde somutlanan bir tercihtir.

"İsveç uygulaması, üretim araçları özel mülkiyette kalsa bile, sosyal demokrasinin ekonomiyi kitle yararı doğrultusunda yönlendirebileceği iddiasıdır. Model, işçi hareketinin devlet mekanizmalarını ve makro ekonomik kararları kontrol etmesi koşuluyla (bütçe, vergiler, sosyal güvenlik önlemleri, yatırım yönlendirmesi vb.) hem adil paylaşımı, hem de sosyal dayanışmayı gerçekleştireceği inancındadır. Dolayısıyla, 'egemenliği' tek başına 'mülkiyet sahipliğinden' ayırarak, daha çok 'karar mekanizmalarının siyasal sahipliğine' bağlayan bir anlayıştır bu." (İsmail Cem, Sosyal Demokrasi Nedir, Ne Değildir, syf.153)

İşte Gorbacov'un "insancıl değerlere dayalı demokratik bir sosyalizm"den kastettiği model, İsveç benzeri bir modeldir. Özel mülkiyet "insancıl" nedenlerle geliştirilecek, burjuvazinin aşırılıkları da Gorbacov'un sosyal demokrat iktidarı ile dizginlenecek, ekonomi kitle yararına yönlendirilecektir. Başka yol var mıdır? Vardır. Ama yukarıda da belirtildiği gibi, bu, Gorbacov'un sosyal demokrat çizgisine göre "modern sosyalizm"e uymamaktadır. Dahası, kapitalizmin yok edileceğine olan inanç kaybolduğu için, özel mülkiyetin geliştirilmesi kitlenin yararınaymış gibi lanse edilmektedir.

Sosyal demokrasi M-L'den kesin kopuşu ifade eder. Çok iyi bilinir ki, özel mülkiyetin geliştirilmesinde öngörülen olgu kitlelerin yararı vb. değildir. "İnsancıl sosyalizm" adına tezgahlanan sosyal demokrat ekonomik politikalar da kapitalist restorasyonu geliştirmekten, burjuvaziye dolaysız hizmetten başka bir anlama gelmemektedir.

Gorbacov bugün önüne İsveç modelini andıran bir toplum modelini koymuş, özel mülkiyete ilişkin kararlarını Sovyetlere de onaylatarak hayata geçirmiştir. Bu zeminden yola çıkarak geleceği analiz etmek ise asla kahinlik değildir.

ÜRETİCİ GÜÇLER TEORİSİ VE GORBAÇOV

Sosyalizm, üretimi dönüştürmek, bir ileri üretim ilişkilerini örgütlemek olduğu kadar, aynı zamanda insanın dönüşümünü de sağlamaktır. Üretici güçleri ne kadar geliştirirseniz geliştirin, eğer sosyalist toplumun insanlarını yaratamamışsanız, o ülkede sosyalizmin örgütlenmesi eksik hayata geçmiştir. Sosyalizm yanlış uygulanmıştır.

Sosyalizmin örgütlenmesinde üretici güçlerin geliştirilmesini ya da üretici güçlerde gelişmeyi ihmal ederek salt insanın dönüştürülmesini politikasının odağına yerleştirenler genel olarak sağ ya da sol sapmayı temsil etmektedirler.

Sovyetler Birliği'nde, Kruşçev döneminden bu yana sosyalizmin örgütlenmesinde uygulanagelen revizyonist politikalarda sosyalist insan yaratma politikası ihmal edilmiş ve üretici güçler teorisi ile sosyalizm teknik bir gelişme olarak görülmeye başlanmıştır. İşte bu nedenle, Kruşçev'den bu yana SBKP'de sosyalizmin örgütlenmesine ilişkin üretilen politikalarda sağ sapma egemen durumdadır. SBKP'nin 21. ve 22 kongrelerinde M-L öğretinin geliştirilmesi adına yapılan teoriler, aslında kesin bir sapmaya işaret ediyordu:

"SBKP, üretici güçlerin gelişiminin toplumsal ilerlemeye tayin edici öge olduğunu ortaya koyan Marksist-Leninist yargı uyarınca, en önemli amacı olarak, Sovyetler Birliği'nde komünizmin maddi ve teknik temellerinin atılmasını tespit etmiştir." (Paşkov, Titrenko, SBKP Tarafından Geliştirilen Devrim Teorisi, syf.40)

Sağ sapma, sosyalizmin salt teknik gelişmeyle örgütleneceğini çok açık bir dille ifade ederek ve bunu pratiğe uygulayarak gerçekleşmektedir. Üretici güçlerin geliştirilmesini (tayin edici diyerek) ön plana koyan sağ revizyonist anlayış, en gelişmiş emperyalist ülkelerle uzay çalışmaları, nükleer fizik, savaş sanayii, ağır sanayiin değişik dalları vb. alanlarda ülkesini yarıştıracak duruma getirmeyi büyük oranda başarmışken, diğer yandan, Sovyet insanının nitelik dönüşümünü gerçekleştirmek, sosyalizmin bi-

limi ile kitleleri bütünleştirmek gibi görevleri büyük oranda ihmal etmiştir. Revizyonizmin uyguladığı bu politika, sonuçta kitlelerin sosyalizmle bağlarını zayıflatmış, kendi iktidarlarına yabancılaştırmıştır.

Kruşçev ve haleflerinde, determinizmin farklı biçimdeki teza-hürü durumunda olan ve Gorbaçov'la birlikte ipliği pazara çıkan üretici güçler teorisinde de ilham kaynağı Buharin'dir.

Buharin, anarşistlere ilişkin 1916 yılında giriştiği bir polemikte bakın neler söylüyor:

"...Sosyalistlerle anarşistler arasında, birincilerin devletten yana, ikincilerin ise devlete karşı oldukları ol-gusunda ayırım aramak kesin olarak yanlıştır. Gerçekte ayrılık şuradadır, devrimci sosyal demokrasi yeni bir toplumsal üretimi merkezi üretim olarak, yani teknik ba-kımdan en ilerleyici üretim olarak örgütlendirmek ister-ken, merkeziyetçi olmayan anarşik üretim eski geri tek-niğe doğru, eski işletme biçimlerine doğru bir geri dö-nüş anlamına gelir..." (Buharin, aktaran Stalin, Leniniz-min Sorunları, syf.311)

Buharin burada devletin yerine sosyalist üretimin merkezileş-mesini geçiriyor. Ve bu şekilde de, burjuvaziyi devirmiş olan pro-letaryayı burjuvazi üzerinde diktatörlük, ezilen sınıflar için demok-rasi uygulayarak, toplumu dönüştürecek, gerektiğinde zor, ge-rektiğinde barışçıl metodlarla toplumda yeni bir kültür, ahlak, adalet vb. gelenekler yaratacak olan bir organdan, yani devlet-ten yoksun bırakarak, daha en başta proletaryayı güçsüz düşürü-yor.

Kruşçev, Brejnev ve Gorbaçov gibileri de Buharin'in pratikte isteyip de yapamadıklarını hayata geçirmişlerdir.

Gorbaçov, Kruşçev ve Brejnev'den sonra üretici güçler teori-sine daha sıkı sarılarak sosyalizmi teknik birikim olgusuna indir-gemiş ve kendinden öncekileri de, var olan tikanıklıklar noktasın-da, bu mihverde eleştiriye tabi tutmuştur. Gorbaçov'a göre esas sorun, kapitalist ülkelerle bilimsel-teknik yarışta Sovyetler Birli-ği'nin geri kalmasından doğmaktadır. Sosyalizm açısından bir tı-kanıklık yaşıyorsa, diğer sorunların fazlaca önemi yoktur.

"En büyük tehlike bilimsel-teknik gelişmede geri kalmaya başlamamızda yatıyor belki de," diyor Gorbaçov. 'Batı ülkelerinin kendi ekonomilerini geniş çapta yeniden yapılandırmaya, ekonomilerini en son teknolojiye dayandırmaya başladıkları bir anda, ülkemizde bilimsel-teknik ilerleme yavaşladı; bilimsel destekten yoksun olduğumuz için değil, ekonominin yenileşmeye cevap vermemesi yüzünden.'" (Aziz Çalışlar, Tüm Yönleriyle Perestroyka, syf.13)

Gorbaçov, en büyük tehlike olarak bilimsel-teknik gelişmede geri kalmayı ele almasının yanı sıra, revizyonist üretici güçler teorisine Lenin'i de işine geldiği gibi tanık göstermekten geri durmadı:

"Bizim gereksinimimiz 'saf', öğretisel, bulup buluşturulmuş sosyalizm değil, somut, Leninci sosyalizm. Lenin bu noktada çok açık ve seçikti: Büyük sanayimiz, gücümüz olduktan sonra, korkacak hiçbir şeyimiz yok." (age, syf.56)

Böylelikle, Gorbaçov'dan, Leninci sosyalizmin büyük sanayi kurmakla özdeş olduğunu öğrenmiş(!) oluyoruz. Acaba Lenin sosyalizmi ya da komünizme giden o zorlu yolun perspektifini bu şekilde mi öğretmişti? Kuşkusuz hayır. Lenin'in bakış açısının ne Gorbaçov'la, ne de diğer üretici güçler teorisi savunucularıyla herhangi bir benzerliği vardır.

Lenin'in **"Komünizm Sovyet iktidarı artı bütün ülkenin elektrikleştirilmesidir."** sözünden hiçbir şey anlayamayanlar, Sovyet iktidarının içini boşaltarak işlevsiz kılıp, salt sanayiinin gelişimi ile uğraştılar. Sovyetler işlevsizleştirilip içi boşaltıldıkça, iktidarın bürokratik karakteri daha ağır basmaya başladı. Kitleler sosyalizmin örgütlenmesinden, o büyük uğraş gerektiren ve kendi uğraşlarının meyvelerini topladıkça, bir o kadar sosyalizme bağlanacakları ilişkilerden soyutlandıkça, sosyalizme yabancılaşmaya başladılar. Ve sosyalizmi teknik bir gelişime indirgeyen revizyonist iktidarlar da, kitleler sosyalizmi örgütlenme uğraşından tecrit oldukça, bürokratizmin batağına tam anlamıyla saplandılar. Gide-

rek, Sovyetlerin Ekim Devrimi sonrası yüklendiği fonksiyonlar unutuldu. Sovyetler de, genel olarak yaşamda ifadesini bulan bürokratinin bir parçası haline geldiler. Lenin'in komünizme varmak için temel organlardan biri olarak gördüğü Sovyetlere ilişkin Bolşevik bakış açısını hatırlatmadan bu söylediklerimiz yerli yerine oturmayacaktır.

Birincisi, Sovyetler istisnasız tüm proletaryayı kucaklayan örgütler olarak düşünülmüştü. Proleter iktidarın gücünü sağlayacak olan en temel olgu, Sovyetler'in işçi yığınları içindeki örgütlülüğüydü. Fakat Sovyetlerin salt proleter yığınları en geniş tarzda kucaklaması da yeterli olamazdı.

İkincisi, Sovyetler bütün ezilen ve sömürülenleri, işçileri, köylüleri kucaklayan kitle örgütleri olmalıydı. Diğer tüm ezilen ve sömürülenlerin politik anlamda yönlendirilmesi, yönetilmesi, proletaryanın önderliğinde bu yığın örgütleri aracılığıyla gerçekleştirilebilirdi.

Üçüncüsü, Sovyetler kitlesele ve devrimci örgütlerdi. Kitlesele ve devrimci karakterde olmaları, onların burjuvaziyi ve uzantılarını güçten düşürecek ve yok edecek en güçlü organlar haline gelmelerini sağladı.

Stalin'in Sovyetlerle ilgili söyledikleri çok açık:

"...Sovyetler kitleleri doğrudan doğruya örgütlendirirler, yani en demokratik örgütlerdir ve bu yüzden de, kitleler arasında en çok otoritesi olan, yeni devletin örgütlerine ve yönetimine kitlelerin katılmasını kolaylaştıran ve eski sistemi yıkmak için, yeni proleter sistemini kurmak için mücadele halinde olan kitlelerin devrimci enerjisinin, inisiyatifinin, yaratıcı yeteneklerinin gelişmesini en büyük ölçüde kolaylaştıran örgütlerdir." (Stalin, Leninizmin Sorunları, syf.47)

Revizyonizm sosyalizmi, Buharin'in anladığı tarzda, üretimin merkezileşmesi olarak kavradı. Devrimci kitlesele örgütler olan Sovyetleri, gerçek işlevlerini hayata geçiremez duruma getirmesi de bu yüzdendir. Revizyonizm Sovyetleri devrimci karakterinden kopardı. Aslında Sovyetlerin devrimci karakterinin ortadan kalk-

ması bir sonuçtu. Neden ise, onu ideolojik olarak yönlendiren proletarya partisinde sağ sapmanın zaferinden başka bir yerde aranamaz.

Dünya çapında enternasyonalizmin bulanıklaştırılması, burjuvaziye karşı sınıf kininin karartılarak uzlaşmacılığın gelişmesi, sosyalizmin örgütlenme sürecinde kitlelerin seferber edilmeyip bürokratlığın tüm ilişkilere egemen oluşu; bir bütün olarak hemen hepsi kitlelerin devrimci enerjilerini, inisiyatiflerini, yaratıcılıklarını, yenilik ve ilerleme peşinde koşan, yüzü ileriye dönük olan tüm yönlerini de törpülemiştir. Sosyalizm için seferber edilmeyen ve bu haliyle sosyalizme katkıları iş birimlerinde gündelik çalışma ile sınırlanan geniş yığınlar kendi iktidarlarından uzaklaştıkça, kendilerini yenileme ve geliştirip ilerletme olanaklarından da yoksunlaşmışlardır. Bu zemin üzerinde de yozlaşma ve çürümenin genel ve yaygın bir hal alması daha bir kaçınılmaz olmuştur. Oysa Sovyet iktidarı, Lenin'in deyişiyle, **"Bütün devlet iktidarının, bütün devlet aygıtının sürekli ve birinci temeli"dir.** (Aktaran Stalin, age, syf.47)

Bu durumda, Sovyet iktidarını işlevsizleştirip yerine kitlelerle bağı giderek kopan mekanizmaları geçirmek, daha açık bir deyişle, Sovyetleri bürokratik bir organ haline dönüştürmek aslında sosyalizmi istememektir.

İşte Buharin'de ilham kaynağını bulan, Kruşçev'le başlayıp, Brejnev ve Gorbaçov'la devam eden (Andropov ve Çernenko dönemleri çok kısa olduğu için ayrı bir değerlendirmeye tabi tutmuyoruz.) revizyonist üretici güçler teorisine dayanan perspektif sosyalizmde insanın iradeci, yaratıcı, inisiyatifçi rolünü reddeden bir karakterde olduğu için, kitleleri sosyalizm davasından soğutarak dejenere ettiği, soysuzlaştırdığı için ve bunun sonucu olarak, bireyciliğin, özel mülk tutkunluğunun gelişimine zemin hazırladığı için ve en sonu "kapitalizmin güçlenmesine meydanı alabildiğine boş bırak(tığı), proletaryanın devrimci mevzilerini aşındır(dığı) ve kapitalizmin ülke(de) yeniden dirilme şansını artır(dığı)" için, sosyalizm karşıtı bir teoridir.

MADDİ TEŞVİKİ VERİMLİLİĞİ ARTIRMANIN TEMEL ARACI YAPMAK SOSYALİZMİ YOZLAŞTIRIR

Sosyalizmin bayrağında "herkesten yeteneğine göre herkese çalıştığı kadar" yazılıdır. Bu şiarı komünizmin "herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar" şiarından ayırt eden noktaları değerlendirmeden, insanın sosyalizmden sınıfsız topluma geçişte sahip olacağı "hazine"nin ne olacağını da kavramak mümkün değildir. Bu "hazine"nin ne olduğu kavranamazsa, sınıfsız toplum ideali bizlerden gitgide uzaklaşan ulaşılmaz bir ütopyadan başka bir anlam ifade etmez hale gelecektir.

Birinci olarak, sosyalizmde çalışan insanların yetenekleri henüz sınırlıdır. Kol ile kafa emeği arasındaki çelişki çözümlenmemiş ve bu nedenle de insan kapasitesi tam bir verimlilikle insanlığın hizmetine sunulamamıştır. O halde, sosyalizmin hedeflerinden birisi insanın yeteneklerini geliştirmek olmalıdır. Bunun için de kültürün, eğitimin belirli bir azınlığın ayrıcalığı olmaktan kurtarılacak tüm toplum üyelerinin fırsat eşitliği temelinde yararlandığı ilerletici unsurlar haline getirilmesi gerekmektedir.

İkinci olarak, sosyalizmde insanın o güne kadar kazanmış olduğu yeteneklerini topluma tam anlamıyla hasretmesi sözkonusu değildir. Kapitalist toplumdan gelen ve üretime yabancılaşmanın dolaysız sonucu durumundaki tüm alışkanlıklar, sosyalist toplumda şu ya da bu oranda kendisini gösterecektir. İşçi savsaklama, yavaşlatma, işten kaytarma vb. alışkanlıklara karşı mücadele edilmeden, bu alışkanlıkların burjuva toplumundan kalan içeriği kavratılmadan yeteneklerin üretime hasredilmesi gerçekleşmez. Fakat bu da yeterli değildir. Çalışmanın sosyalizm için taşıdığı büyük değer kavratılmadan, toplumun çıkarları için çalışma bilinci geliştirilmeden, kolektivizm ruhu tüm topluma yerleştirilip çalışmanın tüm toplum bireyleri için ihtiyaç halini alması hedefine yönelinmeden, yine yeteneklerin açığa çıkması sağlanamayacaktır.

Üçüncü olarak, sosyalizmin ilerletilmesi için insanları güçlü bir tarzda motive etmeye ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç aslında sosya-

lizm davası için kitleleri seferber etme yeteneğini yitirmemiş ya da başka bir deyimle, kitlelere yabancılaşmamış olan M-L bir partinin üreteceği doğru politikalar sayesinde başarılabilir. Kültür Devrimi sırasında milyonlarca emekçiyi sosyalist örgütlenme için seferber eden ÇKP ya da "*Her Şeyi Kadrolar Belirler*" şiarı altında bir "Stehanov Hareketi", "Kızıl Cumartesi" yaratarak insanların üretimdeki verimliliğini kat ve kat artırmayı başaran, 5 yıllık planları 3 yılda tamamlayan Lenin-Stalin döneminin SBKP(B)'si, sanırım bu konudaki en canlı örnekleri temsil ediyorlar.

Her üç ögede de temel görevler proletarya partisinin omuzlarındadır. Zira kitleleri sosyalizm davasına kazanan da, eğiten de, seferber eden de partidir. Bu nedenle, parti kitleleri sosyalist üretimin örgütlenmesinde verimli kılmaya çalışırken veya başka bir deyimle, yeteneklerini geliştirirken, yeteneklerini topluma hasretmeye ikna ederken ve çalışma düzeyini motive ederken ne tür araçlara başvuracağını da iyi seçmelidir.

Bu seçim M-L bakış açısıyla yapılmadığı koşullarda, sosyalizmin yozlaşmasının yolu açılmış demektir. Bugün Gorbaçov da bunu yapmakta, verimliliği artırma adına bir yandan piyasa ekonomisine yönelirken, diğer yandan onu tamamlayıcı tarzda maddi teşvik sistemini temel ekonomik unsur haline getirmektedir. Böylesi bir anlayışın sosyalizm içinde yeri yoktur. Bu politikanın sonuçları kaçınılmaz olarak toplumun kapitalist değerler sistemine göre şekillenmesi ve sosyalist insanın gelişmesinin önünü tıkayan kapitalizme özgü alışkanlıkların yeniden diriltilmesi şeklinde ortaya çıkacaktır.

Maddi teşvik primleri, başarının para ya da herhangi bir maddi ayrıcalıkla ödüllendirilmesini kapsar. Bu, ana yönleriyle kapitalizmden devralınan bir teşvik sistemidir. Çalışmanın henüz ihtiyaç haline gelmediği fakat ona doğru evrilen bir süreçte, başlangıçta kapitalizmden devralınan kimi alışkanlıklar gibi verimliliğin artırılması için maddi teşvik sistemi de bir süre tali bir ekonomik kategori olarak varlığını sürdürebilir. Zira toplumsal dönüşüm, devrimin hemen ardından tümüyle bir anda gerçekleşmeyeceği gibi, hiçbir şekilde sosyalist bir ruhla çalışan hazır insan yığını sosya-

lizme bir yerlerden bahsedilmeyecektir. Maddi teşvik sisteminin giderek devre dışı kalması ise tümüyle iradi çabaya bağlıdır. Kitlelerin sosyalizme olan bağı güçlendikçe, kolektivizm bilince çıktıkça maddi teşvik sistemi de yok oluşa doğru evrilir.

Sovyetler Birliği'nde 1956 sonrası ortaya çıkan yeni durum ile birlikte, SBKP'nin 23. Kongresinde kararlaştırılan ve devreye sokulan reform paketi içindeki maddi teşvik uygulaması ise M-L'den bir sapmayı ifade eder.

"Amaç, idari yöntemler karşısında ekonomik yöntemlere öncelik vermek, ekonomik yönetim mekanizmasında pazarın rolünü genişletmek ve gerek fabrikalara ve gerekse tek tek işçilere daha büyük özendiriciler sağlamaktır." (Paşkov, Titirenko..., SBKP Tarafından Geliştirilen Devrim Teorisi, syf.43).

İşte sosyalizmin örgütlenmesinde her şeye üretimin artırılması penceresinden bakılınca, "tek tek işçilere daha büyük ekonomik özendiriciler sağlamak" da amaç haline gelir. Bu amacın hangi zemin üzerinde gerçekleştirildiği de önem taşıyor. Çünkü 1960'lı yıllar, artık NEP döneminin çok gerilerde kaldığı, sosyalizmin büyük mesafeler almış olduğu bir dönemi ifade etmektedir. Bu dönemde ortaya atılan yeni amaçlarla, revizyonizm kolektif ruh ve bilinci büyük oranda kazanmış emekçilerin başarılarını maddi teşvik primleriyle destekleyip onları yozlaştırmış, eski alışkanlıkları yeniden diriltmiştir. Bu durumda da sosyalist insanın yaratılma süreci duraksar ve geriye döner. Belki geçici olarak maddi teşvikler üretimin artmasına da yol açabilir ama böyle bir süreçte çalışan yığınlarda kolektif bilinç körelmeye başladığından, toplum için her yapılan iyi şeyin maddi karşılığının beklendiği bir tablo ortaya çıkar. Bu durum toplumun sosyalizm dışı mecralara sürüklenerek, sosyalizmin yozlaşmasını da beraberinde getirir.

Sosyalizmin sınıfsız topluma evrilmesi için mücadele veren bir parti, sosyalist üretimin gelişmesinin odağına bu nedenlerle maddi teşvik sistemini koyamaz. Onun sosyalist üretimin gelişmesi için önüne koyacağı temel hedef, insanda çalışmanın zorunlu bir karın doyurma aracı olmaktan çıkarılıp doğal bir ihtiyaç hali-

ne getirilmesidir. Bu, kuşkusuz, iradi bir çabayla, toplum bireylerinin bilinçlerinde yaratılacak köklü bir değişimi gerekli kılar. Değişim, öncelikle ve esas olarak kolektivizm bilinci, toplum için üretme, toplum için düşünmenin yerleşmesi yönünde olacaktır. Sosyalist bir toplumda manevi teşvik bunun üzerine oturmalıdır. İnsanlar kendi refahlarının, toplumun bir bütün olarak kalkınması ve refah düzeyinin artmasıyla mümkün olacağını kavradıkça böylesi yeni bir yapıya ulaşmaları kolaylaşacaktır. Fakat sosyalizmin yaratıcılık ve atılganlık sayesinde daha hızlı gelişeceği reddedilmez bir olgudur. Bu, yaratıcılığın özendirilmesini de gerekli kılar. Yaratıcılığa özenme başlıca kaynağını yine kolektif ilişkiler içinde bulacaktır. Ve temel aracı "sosyalist yarışma"dır. Sosyalist yarışma, kolektif içinde "emek kahramanlığı"na ulaşma çabasıdır. Bu çaba, kolektifin tüm bireylerine olağanüstü bir dinamizm ve atılganlık kazandırır. Kısa sürede, üretimin rutin, donuk, durağan yapısı aşılarak muazzam bir canlılık elde edilir. Bu muazzam canlılık içinde elde edilen genel başarı büyük olduğu gibi, yakalanan düzeyi aşanlar gerçek emek kahramanlarıdır. Toplumun takdiri, sevgisi, hatta bir liyakat nişanı onlar için verilecek her türlü maddi primden çok daha üstün, çok daha tercih edildir. Bu genel canlılığa ayak uyduramayanlar da vardır. Kolektivizmden yeterince nasibini almamış, sosyalist yarışma denilen maratonun atleti olamamış olan bu unsurlar kolektif tarafından moral baskı altına alınırlar. Ayıklanırlar, dışlanırlar. Kolektifin bu davranışı onların eskimiş alışkanlıklarını aşmalarında, topluma ayak uydurmalarında ikna edici bir role sahiptir. Onlar da çalışma birimlerinin üzerine asılan "deve resmi"nin (SSCB'de, Stehanov Hareketi döneminde, deve tembelliğın simgesiydi.) utancını taşımamak için önce zorunlu ve sonra da gönüllü olarak sosyalist yarışmaya dahil olurlar.

Bu söylediklerimiz kapitalizmin ekonomi politiğince önerilen teşvik sisteminden başka teşvik sistemi tanımayan Gorbaçov vb.lerine yabancı gelebilir ama 1930'lu yıllarda Stehanov hareketini yaratarak sosyalizme büyük bir sıçrama kaydettirmiş olanlar bunu kendi özdeneyimleriyle gördükleri için çok iyi anlayacaklar-

dır. Sosyalizmin zaferine inanmayanların, sınıfsız toplum idealini yitirmiş olanların, kitlelerin yaratıcı insiyatifini tanımayanların söylediklerimize inanmalarını beklemiyoruz. Onlara göre, ne sosyalist yarışma, ne moral teşvik, ne de emek kahramanlığı fazlaca bir anlam ifade eder. Zira bunların hiçbiri "karın doyurmaz" diyeceklerdir. Biz ise aksini iddia edeceğiz. Sınıfsız topluma ulaşmanın, üretimi had safhaya vardırmanın, "herkese ihtiyacı kadar" komünist ilkesini hayata geçirmenin biricik yolunun buradan geçtiğini söyleyeceğiz. Evet, sosyalist insan başarılarının karşılığında **"örneğin konut tahsisinde olduğu gibi özel ayrıcalık"** (Gorbaçov, *Asıl Neyi İstiyorum*, syf.95) beklemes ama onun hazineleri özel bir konut ayrıcalığından ya da özel araba tahsisinden daha zengindir. Onun hazineleri sınıfsız toplum idealleriyle ağına kadar dopdoludur ve bu "ayrıcalık" ona yeter...

REVİZYONİZM MİLLİYETÇİLİĞİ KÖRÜKLEDİ, GORBAÇOV AÇIĞA ÇIKARDI

Sovyetler Birliği'nde 1956'da revizyonist Kruşçev kliğinin SBKP'de yönetimi ele geçirmesiyle, hayatın her alanında yansımasını bulan sağcı politikalar, uluslar siyasetinde de şovenizm ve yerel milliyetçiliğin küçümsenmesi biçiminde kendisini gösterdi.

Çarlık Rusyası, Büyük Rus şovenizminin körüklendiği ve diğer ulusların sürekli olarak aşağılandığı, horlandığı, baskı altında tutularak sömürüldüğü bir "uluslar hapishanesi" idi. 1917 Büyük Ekim Devrimi, yüzyıllardır Çarlık Rusyası'nın otokratik rejimi altında baskı gören halklara özgürlüğün kapısını açtı. Uluslar bundan böyle kendi kaderlerini, ayrı devlet kurma hakkı da dahil olmak üzere, serbestçe tayin edeceklerdi. Yine Ekim Devrimiyle birlikte, ulusların kendi kaderlerini serbestçe tayin hakkı düsturunun burjuva karakterli "Bütün İktidar Ulusal Burjuvaziye" sloganında ifadesini bulan kavranışı parçalandı. "Bütün İktidar Ezilen Ulusların Emekçi Yığınlarına" sloganı çerçevesinde, çağın koşullarıyla uyumlu bir hale geldi. Çünkü emperyalizmle birlikte ulusal sorun, sömürgeler sorunu ile birlikte ele alınmadıkça çözümlenemezdi. Ve çünkü ulusal burjuvaziler emperyalizmle tam ve sıkı bir bağ

kurmadan, kendi ulusunun işçi ve emekçilerine karşı koyamıyorlar ve bu nedenle de, kendi halkını ulusal baskıdan kurtarmak yerine, onların alın terini sömürmeyi, emperyalizme yaratılan değerleri peşkeş çekmeyi başlıca görev biliyorlardı. Bu da, ulusal burjuvazilerin, ulusun bağımlılığını artırmasından başka bir şey değildi. Kısacası, burjuvazinin emperyalizmle birlikte ulusal karakterini tam ve kesin olarak yitirmesi ve gericileşerek karşı-devrimci bir karakter kazanması, burjuvazinin ulusal sorunu çözecek dinamığe sahip olmadığını gösteriyordu. İşte emperyalizm aşamasında ulusal baskıdan kurtulmak, ulusal soruna gerçek devrimci çözümlü sağlamakla, yani bütün iktidarın ezilen ulusların emekçi yığınlarının eline geçmesiyle gerçekleşebilirdi. UKKTH'nın bu Leninist kavranışı Ekim Devrimi'yle birlikte ete kemiğe bürünmüştü. Ne ki, bu kavrayışın hayata geçirilmesi için iktidarın ezilen ulusların emekçilerince kazanılmış olması atılan en büyük adım anlamına gelse de, bu adım her şey demek değildi. Sadece gerçek çözümün yaratılabilmesi için, dünyada ezen-ezilen ulus gerçeğinin yok edileceği, halkların kardeşliğinin sağlanacağı ve giderek sınıfsız bir topluma ya da başka bir ifadeyle, dünyanın enternasyonal doğru evrileceği yola girilmesi anlamına geliyordu. Bunun anlamı büyüktü ama daha aşılması gereken pek çok engel vardı. Bu engellerin en başta geleni, Rusya özgülünde hiç kuşku yok ki, Büyük Rus şovenizminin ve buna tepki olarak gelişen yerel milliyetçiliğin bir önceki toplumdan devralınan kalıntılarıydı. Ekim Devrimi ve sonrasında Sovyetler Birliği'nin kurulması (1922) farklı ulusların arasında belirli bir güvenin, devrimin yaratım süreci ve Ekim sonrasında, büyük oranda gerçekleştirilmiş olduğuna işaret ediyor. Nitekim SSCB'nin kurulması üzerine yayınlanan bildirgede sosyalizm ile kapitalizm arasındaki fark ortaya konulurken, güven unsuruna dikkat çekilmektedir:

"Burada, sosyalizm kampında, karşılıklı güven ve barış, ulusal özgürlük ve eşitlik, barış içinde bir arada yaşama ve halkların kardeşçe işbirliği var." (Stalin, Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu, syf.163)

Fakat özellikle altı çizilmesi gereken yön, Büyük Rus şovenizminin eliyle, yıllarca ezilmiş olan ulusların, devrimin hemen ardından geçmiş i unutmalarının beklenemeyeceği ve de Büyük Rus şovenizminin, farklı biçimlerde de olsa, zaman zaman gündeme gelebileceği gerçeğidir. Bunlar geçmiş toplumdan devralınan alışkanlıklar, birikimler, bir anda yok edilmesi olanaksız olgulardır. Ayrıca Rusya'nın ve diğer ulusların eşitsiz gelişim düzeyinde oluşu da, bu olguların yaşamasına izin verecek, hatta bırakılırsa gelişmesine dahi yol açacak durumdadır. O halde ulusal sorunun sosyalizmde "bir kılıç darbesi" ile çözümlenemeyeceği ama ancak çözümlenmesinin önünde duran engelin ortadan kaldırılmış olduğu şimdi daha iyi anlaşılıyor olsa gerek.

Bolşevik Parti, Sovyetler Birliği'nde bu gerçekten yola çıkarak, bir yandan milliyetçiliği yaratan koşulları ortadan kaldırmaya çalışırken, diğer yandan Büyük Rus şovenizmine ve yerel milliyetçiliğe karşı mücadele etmeyi hiçbir dönemde ihmal etmemiştir. Çünkü milliyetçiliğin asıl tehlikeli yönü, proletaryanın sınıf çıkarlarının öneminin yadsınmasında ortaya çıkar ki, bu da, partinin önüne koyduğu enternasyonalizm hedefinin bulanıklaşmasına yol açar. Başlangıçta, partinin karşılaştığı milliyetçilik sorunu hafife alınacak gibi değildir.

"Partimiz örgütlerinin ulusal cumhuriyetlerin çoğunda gelişmesi, onların büyüme ve pekişmelerine pek de elverişli olmayan koşulların içinde oluşmaktadır. Bu cumhuriyetlerin iktisadi geriliği, ulusal proletaryanın küçük sayısı, ülke insanları arasında eski militan parti kadrolarının yetersizliği ve hatta yokluğu, ulusal dilde ciddi bir Marksist yazının olmayışı, son olarak, henüz dağılma zamanı bulamamış radikal milliyetçi geleneklerin kalıntıları –bütün bu koşullar, yerel komünistler arasında, ulusal özelliklerin öneminin abartılmasına doğru, proletaryanın sınıf çıkarlarının öneminin küçümsenmesine doğru, milliyetçiliğe doğru belli bir sapma yaratmışlardır." (Stalin, age, syf.179)

NEP'in uygulanması özel ticaret ve sermayenin gelişmesini doğurduğu için, kaçınılmaz olarak milliyetçiliği beslemiştir. Bu bir yanıyla NEP'in doğrudan ve doğal sonucu olduğu kadar, partinin ortaya çıkan bu tehlikeye karşı önlemler almasını zorunlu kılmıştır. Bu önlemlerin başlıcaları; yerel parti militanlarınca Marksizmin yaygınlaştırılması için dernekler kurulması, ulusal dillerde Marksist yayının geliştirilmesi, Doğu Halkları Üniversitesi ve onun çevresindeki kolların pekiştirilmesi, cumhuriyetlerde partinin eğitim çalışmalarını nitelikli kılmak, yine ulusal cumhuriyetlerde gençler arasında çalışmak, ulusal komünist partilerin merkez komitelerinin yanında ülke militanlarından oluşmuş öğrenci toplulukları oluşturmak vb.dir. Büyük Rus şovenizmiyle asıl mücadele edecek olanlar nasıl Rus komünistleriyse, diğer ulusal cumhuriyetlerde de yerel milliyetçilikle asıl mücadele edecek olanlar o ulusun komünistleridir. Ve mücadelenin esasını da baskı-zor mekanizmaları değil, ikna, proleter sınıf eğitimi gibi yöntemler teşkil eder. Görüldüğü gibi, proletaryanın uluslar siyaseti burjuvazinin siyaseti ile taban tabana zıttır. Burjuvazi zorla kaynaştırma siyaseti izler ve bu, baskıyı, zoru dolaysız olarak kendi içinde taşır. Proletarya ise ulusların özgürlüğü, eşitliği, kardeşliği temelinde enternasyonalizm hedefine doğru ulusların gönüllü olarak kaynaşması siyasetini izler. Fakat zaman zaman sosyalist iktidarın varlığı koşullarında proletaryanın çıkarları ile milliyetlerin küçük dünyalarında şekillenen çıkarlar çelişebilir. İşte o zaman;

"Halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkından başka, bir de işçi sınıfının kendi iktidarını pekiştirme hakkı olduğunu ve kaderini serbestçe tayin etme hakkının bu hakka bağımlı bulunduğunu anımsamak iyi olur. (...) Birincisi ikinciye boyun eğmelidir." (Stalin, age, syf.207)

Bu gerçeği kavramamak, UKKTH'yı, sosyalizmin genel çıkarları ile çatışan durumlarda bile bir saplantı haline getirmek milliyetçiliğin serpilmesine, gelişmesine yol açmakla aynı şeydir. Geçmiş toplumdan devralınan radikal milliyetçi kalıntıların silindiği, özel mülkiyetin büyük oranda kaldırıldığı koşullarda bile enternas-

yonalizmden ufak bir sapmanın meydana gelmesiyle milliyetçiliğe düşme tehlikesi doğabilir.

Enternasyonalizmden sapma Sovyetler Birliği'nde hangi biçimleriyle yaşanmaktadır? Yukarıda ortaya koyulan perspektifin ışığında bu nokta irdelenirse, günceli kavramak kolaylaşacaktır.

Büyük Rus şovenizmi ve yerel milliyetçiliğin her ikisine karşı savaşım yürütmek yerine, bunlardan birine karşı mücadeleyi küçümsemek, gereksiz görmekle, Buharin, daha sonra revizyonist ardıllarının-yaşayacağı yanlışlara ilham kaynağı yaratmıştır. Stalin, Buharin'in yanlışısını şöyle vurguluyor:

"... Büyük Rus şovenizmi gibi bir 'Golyat'ımız varken, yerel şovenizm solucanını dert edinmemiz gereksizmiş. Genel olarak Buharin yoldaş işlediği günahtan pişmanlık duyma havasındaydı. Bunu anlamak da güç değil, yıllar yılı (ulusal) kaderleri serbestçe tayin etme hakkını yadsıyarak, milliyetlere karşı günah işledi. Şimdi pişmanlık duymanın tam zamanıydı. Ama pişmanlık duyarken, bu kez bir başka aşırılığa düştü.(...) Gerçek şu ki, Buharin yoldaş ulusal sorunun özünü kavramamıştır." (age, syf.208-209)

Evet, Buharin gibi diğer revizyonist ardılları, Kruşçev, Brejnev ve Gorbaçov da ulusal sorunun özünü kavramadıkları için enternasyonalizm cephesi adına elde edilen birçok değerli kazanımın sönükleşmesine ve giderek ortadan kaldırılmasına sebep olmuşlardır.

Halkların tüm Sovyet topluluğu içinde özgür ve eşit gelişmesine yol açacak maddi koşulların yaratılmasında düşülen yanlışlarla milliyetçiliğin gelişmesine sebep olunabilir. Proletarya diktatörlüğünün merkezi planlaması, Çarlık Rusyası ile diğer milliyetlerin, hatta diğer milliyetlerin kendi aralarında ekonomik bakımdan eşitsiz bir gelişim olduğunu dikkate almak zorundaydı. Nitekim, Stalin döneminde bu gerçek görülmüş, ekonomik bakımdan zayıf olan cumhuriyetlerin gelişmesi için özel çaba sarf edilmiştir. Ancak Kruşçev dönemi ile birlikte ortaya atılan üretici güçler teorisi çerçevesinde bu anlayış çarpıtılmış, bozulan dengelerle milliyetçi-

liğin beslenmesine neden olmuştur. Üretici güçler teorisi SSCB'de reel politiker mantığı egemen kılmıştır. Bu da sanayileşme bakımından en hızlı gelişim dinamiklerinin bulunduğu alanlara öncelikli yatırımı doğuracağı için, öncelikle Rusya, geçmişte olduğu gibi, diğer milliyetlerden ayrıcalıklı bir konuma girmiştir. Öte yandan, diğer cumhuriyetler arasında da eşitsizlikler kendisini göstermiş ve bu da milliyetler arasında yıllar boyu yaratılan kardeşçe bağları zedelemiştir. Bu noktada yerel milliyetçiliğin her iki biçimini de görmek mümkündür. Bunlardan birincisi, Büyük Rus şovenizmine (ki bu da beslenmektedir) karşı savunucu durumdan saldırgan biçime geçiştir ve milliyetçilik esas böylesi bir karaktere sahip olduğu zaman tehlikeli bir hal almıştır. Önce kendi cumhuriyetlerine haksızlık yapıldığı düşüncesiyle beslenir ve giderek de hakkını arama isteğiyle yabancılaşıma, ayrılma talebi ve saldırganlık doğar. İkincisi, diğer cumhuriyetlerle kendi cumhuriyeti arasında verimli topraklar bakımından olsun, sanayi gelişmesi bakımından olsun, ayırım yapıldığı, eşitsizliklerin var olduğu düşüncesi (ve bunu yaratan maddi veriler) geçmişte var olan çatışmaların (ki bu çatışmalar azımsanmayacak boyuttadır) yeniden canlanmasına sebep olur.

"Milliyetçiliğe doğru sapma, kendi 'öz', 'ulusal' burjuvazisinin, Sovyetik rejimi yıkma ve kapitalizmi yenisinden kurma girişimlerini yansıtır. Bu iki sapmanın (Büyük Rus milliyetçiliği ve yerel milliyetçilik -bn-) kaynağı, gördüğümüz gibi, ortaktır: Leninist enternasyonalizmin bırakılması." (Stalin, age, syf.345)

Üretici güçler teorisinin, milliyetçiliğe zemin hazırlanmasının aynı zamanda kapitalizme de zemin oluşturması demek olduğu bu yönüyle de irdelendiğinde anlaşılacaktır.

Revizyonizmin, üretici güçler teorisinden kaynaklanan, milliyetçiliği körükleyen politikası, milliyetçilikle enternasyonalizm temelinde sürdürülmesi gerekli iki yönlü mücadelenin de gevşetilmesiyle bütünleşince, öncelikle yerel milliyetler kaynayan kazan haline geldiler. Ancak özellikle Brejnev döneminde, milliyetçilik, ortaya çıkmak için uygun bir ortam bulamadı. Ve genel olarak,

liğin beslenmesine neden olmuştur. Üretici güçler teorisi SSCB’de reel politiker mantığı egemen kılmıştır. Bu da sanayileşme bakımından en hızlı gelişim dinamiklerinin bulunduğu alanlara öncelikli yatırımı doğuracağı için, öncelikle Rusya, geçmişte olduğu gibi, diğer milliyetlerden ayrıcalıklı bir konuma girmiştir. Öte yandan, diğer cumhuriyetler arasında da eşitsizlikler kendisini göstermiş ve bu da milliyetler arasında yıllar boyu yaratılan kardeşçe bağları zedelemiştir. Bu noktada yerel milliyetçiliğin her iki biçimini de görmek mümkündür. Bunlardan birincisi, Büyük Rus şovenizmine (ki bu da beslenmektedir) karşı savunucu durumdan saldırgan biçime geçiştir ve milliyetçilik esas böylesi bir karaktere sahip olduğu zaman tehlikeli bir hal almıştır. Önce kendi cumhuriyetlerine haksızlık yapıldığı düşüncesiyle beslenir ve giderek de hakkını arama isteğiyle yabancılaşma, ayrılma talebi ve saldırganlık doğar. İkincisi, diğer cumhuriyetlerle kendi cumhuriyeti arasında verimli topraklar bakımından olsun, sanayi gelişmesi bakımından olsun, ayırım yapıldığı, eşitsizliklerin var olduğu düşüncesi (ve bunu yaratan maddi veriler) geçmişte var olan çatışmaların (ki bu çatışmalar azımsanmayacak boyuttadır) yeniden canlanmasına sebep olur.

"Milliyetçiliğe doğru sapma, kendi 'öz', 'ulusal' burjuvazisinin, Sovyetik rejimi yıkma ve kapitalizmi yeniden kurma girişimlerini yansıtır. Bu iki sapmanın (Büyük Rus milliyetçiliği ve yerel milliyetçilik -bn-) kaynağı, gördüğünüz gibi, ortaktır: Leninist enternasyonalizminin bırakılması." (Stalin, age, syf.345)

Üretici güçler teorisinin, milliyetçiliğe zemin hazırlanmasının aynı zamanda kapitalizme de zemin oluşturması demek olduğu bu yönüyle de irdelendiğinde anlaşılacaktır.

Revizyonizmin, üretici güçler teorisinden kaynaklanan, milliyetçiliği körükleyen politikası, milliyetçilikle enternasyonalizm temelinde sürdürülmesi gerekli iki yönlü mücadelenin de gevşetilmesiyle bütünleşince, öncelikle yerel milliyetler kaynayan kazan haline geldiler. Ancak özellikle Brejnev döneminde, milliyetçilik, ortaya çıkmak için uygun bir ortam bulamadı. Ve genel olarak,

yerel düzeyde içten içe gelişmenin ötesine gidemedi. Ancak Gorbaçov'un glasnostu ile birlikte yerel milliyetçi akımlar kendi yayınlarını yığınlara ulaştırıp propaganda yapma ve daha açıktan gelişme olanağına kavuştular. Gorbaçov bununla da yetinmedi. Kendi sosyalist demokrasi anlayışı çerçevesinde, 1987 yılında ulusal kurtuluş cephelerinin örgütlenmesine yol verdi. Böylelikle, ekonomik bakımdan üretici güçler teorisinin sonucu temeli atılan, yayın, propaganda araçlarıyla beslenen ve ulusal kurtuluş cepheleğinde örgütlenen milliyetçilik, Sovyetler Birliği'ni sonu belirsiz yerel çatışmaların ve milliyetçilikten kaynaklanan sorunların içine itti. Geline nokta, birçok yerel cumhuriyette SBKP'nin önderliği tartışmalı hale geldi. Ayrılma talepleri birbirini kovalamaya başladı. SBKP'nin kararlarını tanımama genel, yaygın bir hal aldı. Çatışmalar, sosyalizmden akan kanlar, sınır kavgaları, Çarlık Rusyası'ndan bugüne taşınan sorunlar vb. peş peşe sıralanmaya başladı.

Bu gelişim sürecine denk düşer tarzda, enternasyonalizm artık unutulmuş bir sözcük oldu. Milliyetlerin kardeşliği, ulusal çıkarların proletaryanın çıkarlarına tabiliği gibi Leninist kavramlar çiğnendi ve kendisine sahiplenecek bir kurum bulamaz oldu. Tüm bunlar, kuşku yok ki, emperyalizmi sevindirmekte, parçalanma belirtileri gösteren SSCB'nin yakın geleceği ve kendi çıkarları üzerine hesaplara daha şimdiden başlamasına neden olmaktadır. Keza Litvanya, Letonya ve Estonya'nın Sovyetler Birliği'nden ayrılma kararı alması ve bunun doğurduğu çalkalanmalar ibret verici niteliktedir. Bugün Litvanya'nın gözü emperyalizmde, emperyalizmin gözü de Litvanya'dadır. Açık bir gerçektir ki, emperyalizm güç dengelerini hesaplayarak bugün fazla müdahaleci olmamışsa da, gelişmelerin hızlanmasını bekleyecek ve bu gelişmelerden azami yarar elde etmenin yollarını araştıracaktır.

GORBAÇOV ASIL NEYİ İSTİYOR?

Gorbaçov, Doğu Avrupa ülkelerinde meydana gelen gelişmelerde nasıl pay sahibi olduğunu, kanlı-kansız dönüşümlerle işbaşına gelen burjuva liberallerine verdiği desteklerle açıkça ortaya koymuştu. Gorbaçov, hem sosyalizm adına konuşmayı sürdür-

rüp, hem de karşı-devrimci iktidarlara nasıl destek verebiliyordu? Bu, birçokları için anlaşılabilir bir muamma halinde kaldı. Hatta kimileri de Gorbaçov'un "sosyalizm anlayışı"nın ne olduğunu pek bilimsel(!) tahlillere dayanarak anlamaya, anlatmaya çalıştılar. Dahası, Gorbaçov'un ağızından düşürmediği "Leninizm" lafzı, bu aldatıcılığın körüklenmesine fazlasıyla yetti. Görülen odur ki, Gorbaçov için yapılacak değerlendirmelerde, Gorbaçov'un ağızından düşürmediği M-L, sosyalizm vb. sözcüklere ya da her üretilen kapitalist reformcu politikaya Lenin'i tanık göstermesine bakılarak bir yere varılamaz. Hayat engin bir ders verici ve en büyük öğretmendir. Gorbaçov'un politikalarının burjuva karakterini anlamak için de öncelikle meydana gelen gelişmeler ve üretilen ilişki ve çelişkileriyle bir bütün olarak yaşamın kendisine bakmak gerekmektedir. Somut gelişmeler ve bu gelişmeler karşısında alınan pratik tutumlar netleştikçe, öngörülen politikaların niteliksel yapısı ve karakteri de daha iyi anlaşılır, kavranır hale gelir. Ve Gorbaçov'un "asıl neyi" istediği, en net kimliğiyle tüm dünyanın gözleri önüne serilir. (*)

Gorbaçov, uzunca bir dönemden beri hazırlıklarını yaptığı aşamaya ulaşmış, amaçlarını büyük oranda gerçekleştirmiştir. Düne kadar satır aralarına gizlenen, resmi olmayan konuşmalar da dile getirilen düşünceler, 28. Parti Kongresi öncesinde düzenlenen Merkez Komite Plenumunda en açık haliyle ortaya koyuldu. İnanıyoruz ki, daha önce hiçbir yazı, konuşma vb. şimdiye kadar Gorbaçov çizgisinin kapitalist-reformcu yüzünü bu denli net olarak göstermemiştir.

Gelinen aşamayı en genel hatlarıyla toparlarsak, karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır: Güçlenen burjuva akımlara karşı mücadele etmeyip, aksine, onların örgütlenmesine izin vererek kendi öncülüğünü yadsıyan bir komünist partisi; ülkede ekonomik

(*) SBKP MK üyelerinden Dobrohotov, 11 Şubat 1990 Milliyet Gazetesi'nde yayınlanan röportajda "Sosyalist çoğulculuk deyimini, Gorbaçov, birkaç yıl önce Fransız aydınlarıyla görüşmesi sırasında kullanmıştır." diyor. Fakat işin ilginç tarafı, Gorbaçov'un bu görüşünü resmen açıklamak için birkaç yılın geçmesini beklemesi ve bu yönde içten içe hazırlıklarını sürdürmesidir.

ve siyasal düzlemde aldığı tüm önlemlerle burjuvaziye güçlendiren bir iktidar; uluslararası planda emperyalizmle uzlaşma siyaseti izleyerek ulusal kurtuluş savaşlarını köstekleyen, sosyalist ülkelerde karşı-devrimleri alkışlayan, enternasyonalizmi ayaklar altına alan bir dış politika; Gorbacov'un ekonomik-siyasal yönelimlerinin panoraması işte tümüyle bundan ibarettir. Gorbacov'un politik hattının yaşanan somut gerçeklerin ışığında değerlendirilmesi yapıldığında, bunun, burjuva ideolojisinin bir akımı olan sosyal demokrasiye denk düştüğü ve anti-sosyalist bir içeriğe sahip olduğu anlaşılıyor.

SBKP. önderliğinin sosyal demokrat bir perspektifle hareket etmesi ve bu nedenle de, Sovyetler Birliği'nde kapitalist reformların hızlı adımlarla örgütlenmesi, Sovyetler Birliği'nin bugünkü süreçte kapitalizm kampına dahil olduğu anlamına gelmez. Böylesi bir değerlendirmeye saplanmak, açıkçası, diyalektik materyalizmin derinlikli kavrayışından uzaklaşmak, sıg sulara politika yapmak olur. Gorbacov'un asıl hedeflerine bir türlü ulaşamamasının ve sosyal demokrat bir önderliğin komünist partisinde egemenliği elde etmesine rağmen, Sovyetler Birliği'nin, bugün Macaristan, Romanya, Çekoslovakya gibi ülkelerin durumuna düşmemesinin kaynağında aynı olgu vardır. Bu olgu, Sovyetler Birliği'nin olumlulukları ve olumsuzluklarıyla 70 yılı aşkın bir süredir sosyalist değer ve birikimlere sahip olduğu gerçeğidir.

Gorbacov için "sosyal demokrasiye ulaştırmak istiyor ama direnen güçler olduğu için ulaşamadı" demek yerine "o yolda yürüyor ama henüz ulaşamadı" demek daha doğru olur. Direnen güçlere pek bel bağlamamak gerektiği, gelişmelerin çok hızlı yaşanmasından anlaşılmaktadır.

Gorbacov, sosyal demokrat politik hattının gereği olarak, ülkede kapitalist restorasyonun gönüllü uygulayıcısıdır. Bu doğrultuda önemli adımlar atılmış, asıl varmak istediği İsveç modelinden ilham alan hedefine de adım adım ulaşmaktadır.

Gorbacov, glasnost ve perestroykası ile beş yıla yakın bir süre önünü düzlemekle meşgul oldu. Bugün geline nokta, bu doğrultuda elde ettiği kazanımları daha ileri bir aşamaya taşımak

için atağa kalkmış ve kartlarını açmıştır. Bu kartlarda da sosyalizm hanesine koyulabilecek hiçbir şey yazmamaktadır.

Ama şu çok iyi biliniyor ki, Gorbaçov'un bu kartlarla kurduğu ideolojik şatolar er ya da geç mazlum halkların emperyalizm üzerine yönelen savaş fırtınalarıyla yıkılacak, darmadağın olacaktır. Sosyalist kampın elde edeceği yeni zaferler, "gideni ve gelmekte olanı" bir kez daha dosta-düşmana gösterecektir.

Burada yazımızı noktalamıyoruz çünkü daha anlatacaklarımız var.

Gorbaçov'un kapitalist-reformcu politikalarının, salt Sovyetler Birliği'nde hızlı adımlarla kapitalist restorasyonun gelişmesine yol açmadığı, Sovyetler Birliği gibi bir ülkenin dünya konjonktüründeki stratejik önemi ve gücü de dikkate alındığında kolaylıkla anlaşılır. Evet, Gorbaçov'un sosyalizme verdiği zararlar, sosyalizmin en büyük mevzilerinden biri olan Sovyetler Birliği'ne verdiği zararlarla sınırlı kalmamaktadır. O, dış bağlaşıklarının, ilişkilerinin, çelişkilerinin kendi politikalarına bağlı olarak yeni bir boyut kazanması için çaba sarf etmiş ve dünya ölçeğinde girdiği yeni politik tercihlerin ürünü olarak, hedeflerine de büyük oranda varmıştır. Gorbaçov'un vardığı hedefler, kuşkusuz sosyalizme ağır bedeller ödetmiş, büyük kayıplar verdirmiş, emperyalizmi taktik planda güçlendirmiş ve ulusal kurtuluş savaşlarının gücünü kırmıştır. Sosyalizmin dünya çapında içine düştüğü prestij kaybı da işin cabasıdır. Bu nedenle, Gorbaçov'u daha derinlikli kavramak için, dünya çapında öngördüğü politikalar ve somut sonuçlarını da yakından inceleme zorunluluğu vardır.

REFORMLAR YOLUYLA EMPERYALİZMİN TEMELLERİ DEĞİŞTİRİLEBİLİR Mİ?

Gorbaçov'un uluslararası konjonktüre ilişkin düşüncelerinin temeli sosyalizm ve kapitalizmin reformlar yoluyla birbirine yaklaşacağı teorisine dayanmaktadır.

Sosyalizm ve kapitalizm karşılıklı reformlarla birbirine yaklaşacak, iki sistem arasında "barış içinde yarış" ilkesi egemen kılın-

cak, insanliğin yaşadığı "global sorunlara" birlikte çözüm üretile-
rek karşıtlıklar uzlaşmalarla yer değiştirecektir. Bu şekilde, dünya
tüm insanlık için güvenli, savaş tehlikesinden uzak yaşayacak
ve refaha doğru hızla ilerleyecektir. Gorbaçov bunu önerirken,
sosyalizmin hedeflerinin tüm insanlık için olduğunu söylemekte
ve dünya ölçeğinde önerdiği sistemler arası uzlaşmanın sağlan-
ması doğrultusunda, öncelikle sosyalizme (kendi ifadesiyle) "in-
saniyetçi" bir yapı kazandırma uğraşına girişmektir. Bu "insancıl
sosyalizm" anlayışının kapitalizme kapı açmaktan başka bir şey
olmadığını daha önce vurgulamıştık. Bu anlayışın sosyalizmde
nasıl bir tahribata yol açtığını kavramak için de yaşanan gerçeğe-
re bakmak yeterlidir.

Sistemler arası uzlaşma siyasetinin iki ayağı varsa, bunlar-
dan birincisinin gerçek kılınabileceğini, Doğu Avrupa ülkelerinde
ve SSCB'de sosyalizmi tahrip edenler kanıtladılar. Peki ama sis-
temler arası yakınlaşmanın diğer ayağı nasıl gerçekeştirilecektir?
Ya da başka bir ifade ile, emperyalizm nasıl ehilleştirilecektir?
Gorbaçov çizgisi bu noktada iyi niyetten, temenniden ve en
önemlisi, sosyalizm saflarında emperyalizmi şirin gösterip, taktik
olarak güçlenmesine hizmet etmekten başka bir şey yapabiliyor
mu? Cevabımız koskoca bir hayırdır. Çünkü bu saçma teoriyi
olumlamak için emperyalizmin emperyalizm olmaktan çıktığını sa-
vunmak gerekecektir. Başka yol yoktur. Ama Gorbaçov böyle
yapmıyor. Emperyalizmin temellerinin reformlar yoluyla değişebi-
leceğini, "militarizmden uzak bir emperyalizm", "sömürgecilikten
vazgeçen bir emperyalizm" de olabileceğini savunuyor.

*"Emperyalizmin temelden düzeltileceği düşüncesi,
bir aldatmacadan, bir 'iyi dilek'ten ibaret olduğu için,
ezilmiş ulusların burjuva temsilcileri bir adım 'daha' ge-
riye gidiyor, 'bilimsel'lik iddiası örtüsü altında emper-
yalizmi pohpohlamaya yöneliyor. Gerçekten güzel bir
'mantık' bu!" (Lenin, Emperyalizm, syf.134)*

İşte, Gorbaçov'un mantığı da, bilimsellik örtüsü altında em-
peryalizmi pohpohlamaya yönelen bir "mantık"tır. Ama öncelikle
Gorbaçov'un "gerçekten güzel"(!) olan pek bilimsel(!) mantığına

değil, emperyalizmin tarihsel gerçeğine bakalım.

Emperyalizm, büyük tekелci birliklerle finans kapital egemenliğinin oluştuğı ve büyük tekелci birliklerce dünyanın toprak bakımından paylaşıldığı ve bunun sona erdiği, 20. yy. başlarında kendini gösteren kapitalizmin en son ve en yüksek aşamasıdır.

Daha açık deyimle, emperyalizm, çürümeye başlamış, ölmekte olan kapitalizmdir. Emperyalizmin ortaya çıktığı çağ, kanlı ve kırıp geçirici savaşları, halkları köleleştirme savaşlarını, egemenlik ve pazar paylaşım savaşlarını doğurduğu gibi, proleter devrimlerinin zaferinin nesnel koşullarının oluştuğı ve zaferin gerçek kıldığı bir çağ olmuştur.

Lenin, emperyalizmin genel özelliklerini, varlık koşulunu belirleyen temel unsurlarıyla sıralarken, yaşadığı dönemde emperyalizmi gerçek içeriğinden soyutlayan anlayışlarla da karşılaştı. Gorbacov çizgisinin bir anlamda önceli sayılabilecek bu anlayışları şiddetli bir eleştiriye tabi tutarak, nasıl bir kaynağa sahip olduklarını ve neye hizmet ettiklerini de gösterdi.

Yaşanan dönemde Kautsky'nin oldukça popülarite kazanmış olan ultra-emperyalizm teorisi, işçi sınıfının bakış açısını daraltıyor, mücadelesini bulanıklaştırıyordu. Çünkü Kautsky, teorisi ile emperyalizmin var olduğu bir dünyada sürekli barışın olanaklı olduğunu söyleyerek sınıf mücadelesinin antagonist karşıtlığından dikkatleri uzaklaştırıyordu. Lenin, Kautsky'nin ultra-emperyalizm tezi üzerine geniş yığınlara şu uyarıyı yaptı:

"... Kapitalizm içinde sürekli barışın olanaklı olduğu umudunu uyandırarak, dikkatleri günün keskin uzlaşmaz karşıtlıklarından ve ağır sorunlarından çevirip, gelecekteki düşsel bir ultra-emperyalizmin yalan umutlarına doğru yönelterek yığınları avutmak. Yığınların aldatılması; Kautsky'nin 'Marksist' teorisinde bundan başka hiçbir şey yoktur." (age, syf.143)

Yine aynı biçimde, emperyalizmin "düzeltileceği" düşüncesi de bu düşsel amaçlara yönelmeyi ifade eder. O nedenle, emperyalizm bir sistem olarak var oldukça, sömürü, baskı, vahşet, sınıf çatışmaları da kaçınılmaz olarak hep var olacaktır.

Kaldı ki, nesnel bir olgu olan emperyalizm gerçeğini yadsı-
mak, onu gerçek boyutlarıyla görmemek, içini boşaltmak boşu-
na olmasa gerek. O dönem, Marksistler arasında savaşa, emper-
yalizme karşı tavrı en önemli kriter haline dönüşmüştü. Hele em-
peryalizme karşı savaşın temel bir görev haline dönüştüğü o ko-
şullarda, yığınlar Kautsky'nin ultra-emperyalizm teorisiyle aldatıl-
dı, yönlendirilmeye çalışıldı.

II. Enternasyonalin örneklerinin ve emperyalizmin işçi sınıfı
içinde uzantısı olan diğer sosyal demokratların savaş koşulların-
da içine düştükleri sosyal şoven tavrı, emperyalizm teorilerinin
daha fazla geliştirilmesini de beraberinde getiriyordu. Amaç pro-
letaryanın ve diğer emekçilerin bilincini karartmak olduktan son-
ra, emperyalizm ultralaşıyor ve barışçıl bir kimlik kazanıyor, dü-
zeltilebilecek dinamikler keşfediliyor, hatta reformlarla değiştirile-
bileceği bile savunulabiliyordu.

Lenin bunlarla bıkmadan, usanmadan mücadele etti ve mali
oligarşinin baskısı ve serbest rekabetin ortadan kaldırılması yü-
zünden, emperyalizmin her alanda gericilik ve artan ulusal baskı-
yı doğurduğuna dikkat çekti. Bu nedenle, emperyalizm ne ilerici
olabilirdi, ne de reformlar yoluyla temelleri düzeltilebilirdi.

Doğal ki, 1916'dan bu yana bu "iyi niyetli" emperyalizmin ne-
ler yapmaya çalıştığı açıkça görüldü. Geçmişten ders çıkarma-
yanlar bugün de aynı tartışmaları, aynı reformcu tezleri değişik
ambalajlarla piyasaya sürerek, reformlar yoluyla emperyalizmin
temelini değiştirmeyi amaçlıyorlar.

Emperyalistlerin ezilen halklara, kurtuluş hareketlerine ve sos-
yalist ülkelere saldırılarını artırdıkları böylesi bir dönemde, bu tes-
pitlerin, ezilen yığınların bilincini karartmaktan, emperyalizme kar-
şı çıkışı zayıflatmaktan başka bir işlevinin olmayacağı açıktır.

Gorbaçov, Kautsky ve diğer II. Enternasyonal örneklerinden
aldığı teorileri temcit pilavı gibi ısıtıp dünya proletaryasının önüne
yeniden sunuyor. O, dün mahkum edilmiş M-L karşıtı tezlere çok
benzer tarzda, militarizmin, yeni-sömürgecilik ilişkilerinin olmadı-
ğı ya da onsuz da olunabilecek bir "iyi niyetli" emperyalizm düşü-
nüyor ve onunla her alanda "işbirliği"ni amaçlıyor. Bir bakıma,

Gorbaçov, reformlarla emperyalizmin temellerini değiştirmek istiyor. Hatta, yaratılacak bu işbirliği teknolojik-ekonomik alanlara yansıdığı ve sosyalist ülkeler kapılarını emperyalistlere açtığı ölçüde, emperyalizmin pazar sorununun çözüleceğini ve saldırgan karakterinin ortadan kalkacağını iddia ediyor.

O nedenle, emperyalistlerle savaşmak, Gorbaçov'a göre, çözüm değildir. İşbirliği ve uzlaşma sağlanmalıdır. Bunun için de, Gorbaçov emperyalizme karşı çıkacak dinamikleri köreltip etkisizleştirerek, temellendirdiği bu uzlaşmacı anlayışları hakim kılmaya çalışıyor.

Tabii Gorbaçov'un bu anlayışı, emperyalist dünyaya bakış açısından ayrı olarak değerlendirilemez. Gelinek noktada uzlaşmacılık "savaşı engelleme", "dünyanın toptan yok oluşunun önüne geçme" savlarıyla savunulmaktadır. Gorbaçov, emperyalizmi adeta yeniden keşfederek, Lenin'in emperyalizm teorisinin içini boşaltmakta, emperyalizmin zararsız, saldırgan olmayan bir biçime dönüşürülebileceğini söylemektedir.

Hiç de gerilere gitmeye gerek yok diyoruz. Panama işgali bir şeyler anımsatmalı. Nikaragua'ya, El Salvador'a, Filipinler'e, Grenada'ya, kısacası, nerede ilerici, devrimci bir atılım varsa, oraya emperyalistlerin müdahalesi de vardır. Bunu görmemek siyasi körlüktür.

"İyi niyetli", "saldırgan olmayan" bir emperyalizm hayaldir. Saldırganlık, sömürü, savaş, katliam, yağma ve vahşet emperyalizmin doğasıdır. Emperyalizmi emperyalizm yapan bu özellikleridir. Bunlar olmadan emperyalizmi düşünemeyiz. Yani nesnel gerçeği "iyi niyet"lerle açıklayamayız. Yine Lenin'e dönelim:

"... Kapitalistler dünyayı paylaşıyorlarsa, bunu, kendilerinde bulunan hain duygulardan ötürü değil, ulaştıkları yoğunlaşma düzeyi, kâr sağlamak için kendilerini bu yola başvurma zorunda bıraktığından yapıyorlar. Ve dünyayı, 'mevcut sermayeleri', 'güçleri' oranında paylaşıyorlar çünkü kapitalizmin ve meta üretimi sisteminin var olduğu bir ortamda, daha başka bir paylaşma biçimi sözkonusu olamaz." (age, syf.90)

O halde, dünyanın paylaşılması, hem de emperyalistler arasında süren kıyasıya çatışmalar sonucu paylaşılması nedensiz değildir. Elleriinde bulunan sermayenin yoğunluğu onları sermaye ihracına, kârlarını maksimuma yöneltmeye itiyor. Bunun için onlar her yeni dönem, kâr hırslarını tatmin edebilecekleri yeni girişimlerle dünya halklarının karşısına çıkıyorlar. Sömürgeciliği yeni yöntemlerle sürdürüyorlar.

II. paylaşım savaşı sonrası, pazarlarının bir bölümünü daha yitiren emperyalistler, buna, içeride ekonomilerini askerileştirme, dışarıda ise yeni-sömürgeciliği uygulamakla çözüm bulmaya çalışıyorlar. Mevcut pazarların sınırlılığı onları buna zorluyor.

Şimdi bütün bunları görmeksizin, değerlendirmeksizin emperyalizmin değiştiğini iddia etmek gülünç olmayacak mıdır? Kaldı ki, emperyalizmin var oluş koşulu sömürgeleridir. Sömürgeci emperyalizm düşünülemez. Emperyalizmin günümüzdeki egemenlik biçimi olan yeni-sömürgecilik, "toplumsal patlama" risklerine rağmen, sömürsünü artırmada kullandığı bir yöntemdir.

Militarizm ve ekonominin askerileştirilmesi, "ekonomideki gerilimleri" azaltmanın yanında, ulaştığı askeri güç ve de yarattığı dev savaş sanayii ile emperyalizm, yeni-sömürgelerdeki toplumsal muhalefet ve sosyalist sistem karşısında "gücünün artırılması" sağlamıştır. Ancak böylesi bir güçle dünyanın jandarmalığına soyunulmuştur.

Bu vahşi ve saldırgan güçle "ellerinde olanı" korumaya çalışabilmişlerdir. Nitekim her fırsatta yeni-sömürgelere saldırıları, karşı-devrimler, açık işgaller bunun sonucudur. Vietnam'daki kirli savaş unutulmadı. Grenada işgali de unutulmuş değildir. Dünyanın hangi bölgesinde bir uyanış varsa, bu devasa gücün pervasızca devreye girmesi çok şeyler anlatıyor olsa gerek.

O nedenle, militarizmi ekonomideki tikanıklığını gidermede bir yöntem ve saldırganlığını da bir avantaj olarak gören emperyalizm, militarizmden vazgeçemez. Militarizm ve yeni-sömürgecilik emperyalizmin varlık koşulu olan iki yönüdür. Bundan emperyalizmin vazgeçebileceğini söylemek, M-L'den bihaber olmak, Lenin'in temel tezlerini görmemek demektir.

Kapitalizmin varlığının devamı, doğası gereği, sömürüyü, azami kâr dürtüsünü ve çapul kavgasını kaçınılmaz olarak bağrında taşır. Emperyalizm de bu karakterin son sınırına varmasından ibaret olduğu için, sömürü, kâr dürtüsü ve çapul kavgası en vahşi biçimde varlığını sürdürmeye devam edecektir. Ve bunların ortadan kalkması ancak bir sistem olarak emperyalizmin yok olması-na bağlıdır.

Gorbaçov'un, "emperyalizmin temellerini değiştirmek" amaçlı bütün önermelerinin, bütün reformlarının, bu nedenle, hiçbir ciddi yanı yoktur. Emperyalizmin temelleri reformlarla değiştirilemez, ancak ve ancak emperyalizmi yok edecek, onu bir dünya imparatorluğu olmaktan çıkaracak devrimler bu temelleri ortadan kaldırır. Yani çözüm devrimler ve halk kurtuluş savaşlarına dayanmaktadır.

Gerçek dışı teorilerle Gorbaçov nereye varmak istemektedir? Gorbaçov'un teorileri emperyalizmin ömrünü uzatacak önerme ve çözümlerle doludur. Emperyalizm karşısında uzlaşma teorilerinin savunulması, reformist anlayışlarla politika yapılması onu geriletmeyecek, tersine yaşamını uzatacaktır.

Buradaki ayırım, reform mu, yoksa devrim mi noktasına gelip dayanmaktadır. O halde Gorbaçov bu uzlaşmacı politikalarla ne yapmak istiyor? Neyi temellendirmeye çalışıyor? Şimdi ona değinelim.

"ULUSLARARASI GÜVENLİK SİSTEMİ" UZLAŞMANIN YENİ ADIDIR

Gorbaçov'un emperyalizm konusundaki teorileri sadece emperyalizm çözümlemeleri ile sınırlı kalsaydı, onu eleştirir geçerdik. Ancak sadece reformist tezlerle sınırlı kalınmamıştır. Sonrası daha da önemlidir. Zira, emperyalizme karşı uzlaşmanın teorisi yapılmış ve bu konuda da somut adımlar atılmıştır.

Sosyalist ülkeler güçleri oranında emperyalizme tavır almak ve bu tavır alışları desteklemek zorundadırlar. Eğer emperyalizm-sosyalizm ilişkisi kendini bugüne kadar emperyalist-kapita-

list sistem ile sosyalist sistem arasındaki bir çelişki olarak ifade-
lendirdiyse, çatışma o biçimiyle yansıdıysa, her sosyalist ülke
emperyalizme tavır almak zorundadır.

Olması gereken anlayış budur. Ama bu konuda ciddi yanlış-
lıklar yapıldı. Öylesine ciddi yanlışlıklar yapıldı ki, emperyalizme
karşı tavır yerini uzlaşmaya bıraktı. Ve uzlaşmacılık bugün Gorba-
çov'la derinleşerek sürüyor. Öncelikle uzlaşmacılık teorilerinin ye-
ni olmadığını belirtmek gerekiyor. Yıllar öncesinde de böylesi te-
oriler ortaya atılmıştır. Ve yeni uzlaşmacılar bugün bu teorileri
kendileri için çıkış noktası haline getirmektedirler. Lenin uzlaşma-
cılarının ortaya attıkları teorileri şöyle değerlendirdi:

*"Bir zamanlar, (örneğin 1909'larda katıldığı Marksiz-
mi iyice bırakmış olan Kautsky'nin de içlerinde bulun-
duğu) bir kısım burjuva yazarları, sermaye enternasyo-
nalizasyonunun en belirgin bir ifadesi olan uluslararası
kartellerin kapitalist rejim içinde yaşayan halklar arasın-
da barış umudu doğurduğu kanısındaydılar. Teorik açı-
dan alınırsa, bu görüş tamamen saçmadır; pratikte
ise, en kötü cinsten bir oportünizmin hiç de dürüst ol-
mayan bir savunma biçimi ve bir bilgiççilik anlamına
gelmektedir." (age, syf.90)*

Çok açık ki, emperyalizmin bir sistem olarak varlığını korudu-
ğu böylesi bir dünyada barıştan, barışmaktan söz edilemez. Da-
ha önce de vurguladığımız gibi, emperyalizmin varlığı barışa, ba-
rış yapmaya ters bir olgudur. Emperyalistlerin sosyalist ülkeleri,
ulusal kurtuluş hareketlerini ve her ilerici gelişmeyi boğmayacağı-
nı, tavır almayacağını savunmak dünya gerçeklerini çarpıtmak
olacaktır.

Nitekim, Gorbaçov da dünya gerçeklerini çarpıtıyor. Ka-
utsky'nin 1909'daki kafasıyla düşünüyor, "değişikliklerden" söz
ediyor. Şöyle diyor Gorbaçov:

*"Çağdaş dünyanın gelişmesinde ortaya çıkan deği-
şiklikler o kadar derin ve önemlidir ki, bu değişiklikler,
bütün etkenlerin yeniden değerlendirilmesini ve kap-
samlı olarak çözümlenmesini gerektirmektedir." (SBKP
MK 27. Kongre Siyasal Raporu, syf.17)*

Evet, Gorbaçov'a göre dünya değişmiş, sınıf mücadelesinin yerini diğer sorunlar almıştır. Ve yine, nükleer silahların seviyesi yüzünden insanlık var olmak ya da yok olmak noktasındadır. O nedenle "insanlığın korunması" zorunludur. Yine Gorbaçov'a göre, "açlık, silahsızlanma, ekonomik sorunlar" öne çıkarılmalı ve bunlara çözüm bulunmalıdır.

Gorbaçov tüm bunları savaşı engellemenin yolu olarak ileri sürmekte, kalıcı bir "barışı" savunmakta ve ne olursa olsun "barış" demektedir. İşte, bunu sağlamanın temel yolu olarak da, Gorbaçov, "uluslararası güvenlik sistemi"nin yaratılmasından söz ediyor. "Uluslararası güvenlik sistemi"ne, askeri, siyasal, ekonomik ve insancıl alanlarda emperyalizm ile "birliklere" gidilmesiyle ulaşılabileceğini söyleyen Gorbaçov, burada açıkça uzlaşmacılığı öneriyor.

Oysa biliyoruz ki, çağımız çelişkileri değişmediği gibi, silahlanma, işsizlik, açlık, ekonomik sorunlar da emperyalizmin varlığının ve onun yansımalarının ifadeleridir. Emperyalizm var oldukça bu sorunlar da var olacaktır.

Lenin'in evrensel barış konusunda söyledikleri son derece açıktır. Evrensel barışın yolu, Gorbaçov'un önerdiği gibi uzlaşmalarla değil, emperyalizme karşı savaşlarla gerçekleşir. Gorbaçov politikalarıyla M-L'lerin politikaları arasındaki en temel ayrımlardan biri de bu olmuştur.

"Ancak biz, tek ülkede değil, bütün dünyadaki burjuvaziyi devirir, yener ve onları mülksüzleştirirsek, savaşlar olanaksız duruma gelir." (Lenin, Sosyalizm ve Savaş, syf.62)

İşte bunun da yolu, "birlik"ler oluşturmaktan, "uluslararası güvenlik sistemi" oluşturmaktan geçiyor. Sormak istiyoruz; kim, kime karşı, nasıl ve hangi temelde "birlik" olacaktır? Savaşın, emperyalist saldırganlığın olduğu bir dünyada nasıl bir "güvenlik sistemi" olabilir? Ve bu sistem kimi, kime karşı koruyacaktır? Kısacası, emperyalizmin yer alacağı güvenlik sistemi "ayıya bağ bekletmek" değilse nedir?

Oysa biliyoruz ki, tüm dünyada emperyalizm yıllardır ezilen

halklara, sosyalist ülkelere, ilerici-devrimci güçlere karşı bir "haçlı seferi" açmıştır. Peki, böylesi bir güçle biz hangi zeminde, nasıl "birlik"ler kurabiliriz? Onlar sömürüden, pazarlarından, sosyalizmi yıkma projelerinden vazgeçmeyeceğine ve güvenlikten anladıklarını şey sömürgelerinin elde tutulması, kârlarının garantisinin sağlanması, işbirlikçilerinin kollanması olduğuna göre, bu nasıl bir "birlik" olacaktır?

Açık ki, Gorbaçov politikaları emperyalizmin önünü düzleyecek, onu güçlendirecektir. Emperyalizmin ömrünü uzatarak ona manevra alanı açan bu uzlaşma teorileriyle "barış" sağlanamaz. Lenin'in deyiimiyle, **"Bu her zaman böyledir; insan rakibine darbeler indirirse, rakip barış yapmaya hazır olur."**

Yıllardır Kruşçev revizyonistlerince geliştirilen "barış içinde bir arada yaşama" teorisi bugün Gorbaçov tarafından, derinleştirilerek devam ettirilmektedir. Bu teori bugün Gorbaçov tarafından her konuda yaratılacak "birlik"lere kadar indirgenmiştir.

Elbette, sosyalist bir ülke emperyalistlerle sürekli savaş halinde olamaz. Hatta onlarla yan yana yaşamasını da bilmelidir. Bir takım ilişkileri de olacaktır. Çıkışı bu anlayışa dayanan "barış içinde bir arada yaşama" tezi, revizyonistlerce, emperyalistlerle uzlaşmanın bir aracı haline getirilmiştir. Dünyadaki güçler dengesinden kaynaklanan bu zorunlu yaşam, ayrı sistemlerin bir arada olması, emperyalizme karşı savaşmamayı, onunla "barış içinde yaşama" olarak algılamayı gerektirmez.

Çağımızda, emperyalistlerle ezilen halklar, emperyalistlerle sosyalist ülkeler, emperyalistlerle kendi işçi sınıfları arasında çelişkiler varsa, bu çelişkilerin çözümü elbette ki kendini haklı savaşlarda, emperyalizme tavır alışlarda ifade eder. Gorbaçov, tüm bu çelişkileri yok sayarak, sınıf mücadelesinin artık "dünyayı açıklamadığını", "dünyanın değiştiğini" söyleyerek uzlaşma teorilerinin kılıfını aramaktadır.

Gorbaçov, "insanlığın var olma-yok olma" noktasına gelmesini engellemek amacıyla bu "işbirliğini" savunduğunu söylüyor. Ama unutmayalım ki, savaşın, silahlanmanın sorumlusu aranacaksa, bunun sorumlusu emperyalizmdir. Ve tüm bu tehlikeler

masa başında yaratılacak uzlaşmalarla engellenemez.

Sömürsüz, baskısız, savaşırsız bir dünya istiyorsak, bunun yolu yılmadan, bıkmadan emperyalizme karşı savaşı sürdürmekten geçmektedir. Burada Gorbaçov'un tercihi, bunu sağlayacak devrimler yönünde olmamıştır. O, devrimlere karşıdır. Olacaksa, her şey barış içinde, barış içinde yarışarak olmalıdır.

Görünen o ki, bu politikanın savunulageldiği 1956'dan bu yana pek ders çıkarılmamış. Zira, o günden günümüze kadar bu politikaların yanlışlığını, çözüm olmadığını gösteren çokça olay yaşandığı halde, revizyonist tezlerin savunusunda ısrar ediliyor.

Lenin bize, barışın savaşmaktan geçtiğini söylüyor. Ve evrensel bir barış ise ancak emperyalist sistem ortadan kalktığında olanaklı olur diyor. Gorbaçov ise, barışı barışla, barışı işbirliği, uzlaşma ile kazanacağını sanıyor ve yanılıyor. Tüm emperyalistler "sempatik" "Gorbi'yi" alkışlarken, bir yandan da "işlerine" devam ediyorlar.

Yani Gorbaçov'un barış naralarını duymazdan gelerek, savaş, hem de fütursuzca devam ediyorlar. ABD, dünya eşkiyalığına devam ediyor. Panama'yı işgal ediyor, karşı-devrimler örgütlüyor, ilerici ve sosyalist ülkelere abluka uyguluyor. Sosyalizmi yıma plan ve hedefleri için CIA'nın projelerini yaşama geçirme adımları sürüyor.

Böylesine saldırgan bir güce tavır almayıp onunla uzlaşacak adımlar atmak, dünyadaki çelişkileri subjektif yorumlarla hep buna bağlı kılmak mücadeleye hiçbir zaman yarar getirmeyecek, üstelik görüleceği gibi, hep zarar verecektir. Özellikle belirttiğimiz gibi, bugün devrimci tavır emperyalizme karşı mücadelede ortaya çıkacaktır.

Emperyalizm karşısında tavır ne olmalıdır? Gorbaçov ne öneriyor? Doğru tavır, emperyalizme karşı mücadeleyi öne çıkarmak olmalıdır. Gorbaçov ise, çatışma değil, uzlaşma-işbirliği olmalıdır diyerek, bunu bütün politikalarına yansıtmaktadır. Emperyalistler açıkça saldırırken, Gorbaçov onları izliyor, hatta politikaları ile onların saldırılarının önündeki engelleri birer birer yıkıyor, yıkmaya devam ediyor.

"Atlantik'den Urallar'a tek bir Avrupa'nın savunulması adına "Avrupa Evi"ni kurma tartışmaları yapılmaktadır bugün. Buna göre, her şeyiyle birlikte birbirleriyle bütünleşmiş bir Avrupa umudu savunulmaktadır. Tabii ekonomik olarak, siyasi-sosyal olarak bütünleşmiş bir Avrupa'dır bu. Kapitalistlerin bunu savunmaları anlaşılır bir şeydir. Hatta, AET bu çerçevede geliştirilmek istenmektedir.

Böylesi bir proje Gorbaçov ve Sovyetler Birliği tarafından da savunulmaktadır. "İşbirliği" öylesi bir noktaya vardırılmıştır ki, kapitalist birlik ve oluşumlar pekala savunulabilmekte ve "diyetinin" ödeneceği söylenmektedir. Oysa, böylesi kapitalist oluşumlarda sosyalistler görev ve rol almazlar, savunmazlar da.

Çünkü birleşik bir Avrupa, Avrupa emperyalistlerinin diğer emperyalistlere karşı güçlerini birleştirme, yani sömürüden daha çok pay alabilme isteklerinin bir sonucu olarak gündeme gelmiştir. Niteliği böylesine açık ve emperyalist bir oluşum olan bu projenin Gorbaçov tarafından savunulması uzlaşmacılığın vardığı yeri göstermesi açısından dikkat çekicidir.

SINIF MÜCADELESİNİ REDDEDEN ANLAYIŞLARIN GELECEĞİ OLAMAZ

Her ne kadar Marksistler yalnızca dünyayı yorumlamakla yetinmeyip onu değiştirmeyi hedefleseler de, bugün dünyanın yorumu konusunda bile çok çeşitli anlayışlar ortaya çıkabilmektedir.

"M-L tezlerin eskidiğini", "çağımızın ve dünyanın çok değiştiğini" söyleyen anti-Marksist tezler bugün birçok çevrede revaçtadır. Öylesine revaçtadır ki, bu tezler ülke pratiklerine ister uysun, ister uymasın, pekala savunulabilmektedir. Bu anlayış, bizim gibi ülkelerde bile, sınıf mücadelesini yadsıyan, onun yerine daha tali olan çelişkileri ön plana çıkarıp burjuvaziyle uzlaşma politikaları izleyen bir politik hatta dönüşmüştür.

Dünya çapında ise, Kruşçev'den bu yana gelen ve Gorbaçov ile derinleşerek süren bu çizgi, Gorbaçov'un elinde, tam anlamıyla bir sınıf uzlaşmacılığı, emperyalizmle "işbirliği" politikasına dönüşmüştür.

Gorbaçov'a göre, "sınıf mücadelesi", "emperyalizme karşı savaş", "şiddete dayalı devrim" gibi tezler ortadan kalkmalıdır. Zira "değişen dünyayı" bunlar artık açıklayamıyorlar.

Gorbaçov, "çağdaş dünya"daki çelişkileri şöyle sıralıyor:

*"İki sistemin, iki oluşumun arasındaki çelişkiler,
"Uygarlığın bizzat var olmasının temelleriyle ilgili olan global çelişkiler,
"Emperyalizm ile gelişmekte olan ülkeler ve halklar arasındaki çelişkiler,
"Kapitalist dünyanın kendi iç çelişkileri,
"Emek ile sermaye arasındaki çelişkiler,
"Çokuluslu şirketler ile toplumun siyasal örgütlenmesinin ulusal devlet biçimi arasındaki çelişkiler".*

Gorbaçov sıraladığı tüm bu çelişkilerin "herkesin çıkarı doğrultusunda" çözümünü, "iki sistem, iki oluşum arasındaki çelişkilerin" çözümüne bağlamıştır. Bu çelişkiye göre de "global çelişkileri" öne çıkarıp, emperyalizmle uzlaşma politikası yaratmıştır. Bu anlayış, emperyalizmle uzlaşmayı, sosyalizme ise reformlarla varmayı önermektedir.

"Değişen dünya". "global çelişkiler" adı ile savunulan konjonktürel tespitler bu kez nükleer silahlara karşı tavır almayı, ekolojik sorunlara karşı çıkmayı, açlık ve borçlar karşısında ortak tutum belirlemeyi öne çıkarmakta ve tüm enerji bunlara yöneltilmektedir.

Dünyada olan her değişim elbette M-L'lerin ilgi alanlarına girer. Açlık, silahlanma, ekolojik sorunlar M-L'lerin de duyarlı olacakları, olmaları gerekli sorunlardır. Ama bir farkla... O fark temel ayırım noktasını ifade ediyor. Şöyle ki:

"Kuşkusuz, kapitalizm, bugün her yerde sanayiye göre çok geri kalmış olan tarımı geliştirebilseydi, baş döndürücü teknik ilerlemeye karşın, her yerde aç ve yokluk içinde bulunan halk kitlelerinin yaşam düzeyini yükseltebilseydi, bir sermaye fazlası sorunu olmayacaktı. Kapitalizmin burjuva eleştirmenleri her fırsatta bu 'kanıtı' ileri sürmektedirler. Ama o zaman da, kapita-

lizm kapitalizm olmaktan çıkacaktı çünkü gelişmesindeki eşitsizlik, yığınların yarı aç yaşıyor olması bu üretim tarzının koşulları ve kaçınılmaz, temel öncülleridir."
(Lenin, Emperyalizm, Sol Yayınları, syf. 75)

Evet, dünyada bir açlık, silahlanma, dış borçlar, halkların dizginsizce sömürüleri vardır. Ama bunlar emperyalizmden ayrı düşünülemezler. Ya da bütün bunlar emperyalizmin varlığının dolaysız sonuçlarıdır. Nitekim kapitalizm kapitalizm olarak kaldıkça, emperyalizm var oldukça, tüm bu sorunlar olacaktır.

Bugün insanlığın temel sorunlarından olan açlık, kapitalizmin yarattığı bir sonuçtur. Daha fazla kârın, daha fazla sömürünün ve ülke kaynaklarının emperyalistlerce sömürüsünün bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bunu önlemenin yolu, emperyalistlerle "işbirliği" yapmaktan, uzlaşmaktan değil, o ülkenin emperyalizmden kurtuluşundan, dünyada ise emperyalizmin bir ağ gibi uzanan kollarının kırılmasından geçer.

Böylesi sorunlara ilgisiz kalmayız ama çözümün nerede olduğunu ve bu sorunların nasıl değerlendirilmesi gerektiğini de biliriz. Yani "global çelişkiler" adına, sınıf mücadelesi, emperyalizme karşı savaşlar yok sayılamaz. Dünyada açlık, gönderilecek gıda yardımlarıyla çözülemez. Zira tüm yeni-sömürgeler açlık sorunuyla karşı karşıyadır. Sorunu kökten çözmeye yönelmek M-L tutumdur. Açlığın, emperyalizmin varlığının bir sonucu olduğunu teşhir ederek, emperyalizme karşı savaşı daha güçlü sürdürmeyi öne çıkarırız. Halkları bu doğrultuda seferber ederiz. Bunun tersi ise açlığı kalıcılaştırır, halkları köleliğe mahkum eder.

Yine ekolojik sorunlar için de aynı şey geçerlidir. Doğayı kirleten, dengesini bozan olgular emperyalistlerin azami kâr hırsı dışında değerlendirilemez. Bir çimento fabrikasına filtre takılmaz, fabrika artıkları masrafsız diye kolayca denizlere dökülebilir. Kapitalistler için doğayı koruma diye bir sorun yoktur. Onlar kârlarını düşünüyorlar. Ekolojik sorunların birikip insanlığı tehdit eder hale gelmesinin sorumlusu kapitalizmdir. Sorunları çözme yerine aynı şeylerin sürdürülmesi, çözüm bulunabilecekken bundan kaçınması kapitalizme özgüdür.

Bu nedenle ekolojik sorunlar, soyut olarak "uygarlık krizi"ne bağlanamaz. Uygarlık, kuşkusuz sosyalizmde de geliştiği için, çevrenin kirlenmesi ve doğanın dengesinin bozulması tehlikesi vardır. Ne var ki, sosyalizmde sanayileşme, kapitalizmde olduğu gibi azami kâr dürtüsüne göre değil, toplumun genel çıkarları çok yönlü gözetilerek geliştirilir. Sosyalizmde yatırımlar bireysel kâr hırsının peşinden koşan kapitalistin çıkarlarına göre biçimlenmediği için, çevre kirliliği ve doğanın dengesinin korunması da yatırımın bir parçası olarak ele alınacak ve olası ekolojik sorunların önüne daha baştan geçilmiş olacaktır. (*)

Görüldüğü gibi, emperyalizmin varlığının doğrudan sonucu olan ekolojik sorunları uygarlığın sonucu olarak göstermek emperyalizmin suçlarını gizlemekten, dünya halklarına yanlış hedef göstermekten başka bir anlam taşımamaktadır.

O nedenle, emperyalizmin sonuçları olan bu tür olguları öne çıkarmak çözüm olamaz. Öne çıkarılacak olan esas olarak, emperyalist-kapitalist sistem ve ona karşı tavrıdır.

Silahlanma için de aynı şey söylenebilir. Sonuçta dünyayı silahlardan arındıracak olan M-L'ler en genel anlamıyla silahlanmaya karşıdır. Bunu her zaman belirtirler. Ama bugün emperyalizmin yeni-sömürgeciliği ve sosyalist ülkeler karşısındaki saldırgan tutumu nedeniyle, silahlanma bir zorunluluktur. Tabii, bu rekabet mantığıyla ele alınamaz.

Fakat yine de sosyalist ülkelerin ölü bir yatırım olan silahlanmadan kurtulmasının çözümü, onu masa başında emperyalistlerle tartışmaktan geçmiyor. Emperyalizm bir sistem olarak çöküşe gittiği oranda, bu çöküşü sağlayacak olan halk kurtuluş savaşları geliştikçe, sosyalist ülkelerin silahlanma yükü azalacaktır.

Gorbaçov teşhir politikaları izlemiyor. Masa başı görüşmeleri, uzlaşmaları temel politikalar haline dönüştürüp asıl çözümü göz ardı ediyor. Emperyalistlerle, Reagan'larla, Bush'larla yapılan masa başı görüşmeleriyle silahlanma, nükleer silahlar sorunu

(*) Bu konuda sosyalist ülkelerde bugüne kadar tutarlı bir politika izlenmediği söylenemez.

çözülemez. Zira silahın, militarizmin olmadığı bir emperyalizm düşünmek saçmadır. Kaldı ki, bugüne kadar da bu anlayış yaşam tarafından doğrulanmış değildir. Şöyle bir dünyaya bakacak olursak, savaşların da, silahlanmanın da "silahsızlanma görüşmeleri" karşın devam ettiğini görürüz...

Gorbaçov sınıf mücadelesini, mazlum halkların silahlı kurtuluş mücadelesini global sorunlara kurban ederken, diğer yandan, hala sosyalist olduğunu iddia etmektedir. Evet, metropol ülkelerdeki proletarya ve emperyalizmin işgali altında inleyen mazlum halklar, eğer Gorbaçov'un gösterdiği global sorunların altından başlarını kaldırmaya fırsat bulabilirlerse, sosyalizme de geçebileceklerdir. Ama Gorbaçov'un bir şartı vardır. Bu geçişler yine insanlığın genel çıkarlarının korunması, bir felaketin doğmaması(!) için barışçıl yoldan olmalıdır.

Leninizm bize ve dünyadaki M-L'lere, sosyalizme barışçıl yoldan geçilemeyeceğini öğretti. Ve Leninistlerle "sosyal vaizler ve oportünistler"in arasındaki en temel ayrım noktalarından biri de her zaman bu oldu.

İşte, ayrım noktası burasıdır. Sosyalizme inanıyor muyuz? Sosyalizmi savunuyor muyuz? Sosyalizm için mücadele veriyor muyuz? Gorbaçov'un politikaları bu çerçevede düşünülüp değerlendirilmelidir.

Unutmayalım ki, sosyalizme inanmayan, onu sahiplenmeyen, onu savunmayan, onun için mücadele etmeyen, sınıf mücadelesini reddeden anlayışlar anti-M-L anlayışlardır. Gorbaçov'un çizgisini de bu temelde değerlendirmeliyiz. Bu noktada bir ayrım koymalıyız. Yoksa Gorbaçov'un "sosyalizmi savunması" yetmiyor. Ortada olan bir gerçek var ki, o da, Gorbaçov çizgisinin sosyalizme zarar verdiğidir. Sosyalizme geçişin önünü tıkadığıdır. Bu objektif durum, Gorbaçov'un çizgisinin niye reformist olduğunu ifade eder.

Örneğin, Gorbaçov şöyle diyor:

"Komünistlerin hareket ettikleri uluslararası çerçeve hızla ve derin bir şekilde değişmektedir. Burjuva toplumun sosyal yapısında, özellikle işçi sınıfının bileşi-

minde özlü değişiklikler olmaktadır. Yani bağımsızlık kazanmış devletlerdeki dostlarımız çetin sorunlarla karşı karşıya gelmişlerdir. Bilimsel ve teknik devrim sosyalist olmayan dünyadaki emekçilerin bilinci ve maddi koşulları üzerinde çelişkili bir etki yapmaktadır. Bütün bunlar birçok şeyi yeniden düşünmek yeteneğini, Marks, Engels ve Lenin'in ölümsüz öğretisi temelinde, yeni gerçekliklere atak ve yaratıcı bir yaklaşımı gerektirmektedir." (SBKP MK 27. Kongre Siyasal Raporu, syf.118)

İşte, Gorbaçov reformizminin gizlendiği nokta burasıdır; "işçi sınıfının bileşiminde özlü değişiklikler", "bilimsel ve teknik devrim", "değişen dünya", ve "yeniden yapılanma" anlayışı ile sınıf mücadelesini yadsıma ve sınıf uzlaşmacılığını öne çıkarmak. Hepsi bu kadar. Gorbaçov'un sırrı burada gizlidir. Ve yeni hiçbir şey önermediği gibi, on yıllar öncesine varan eskimiş, modası geçmiş reçeteleri uygulamayı son sınırına vardırarak, sosyalizmi emperyalizm karşısında zayıflatıyor.

Bugün önerdiği reçetelerini biliyoruz. Ve onun bir kez daha emperyalizme karşı savaşları zaafa uğratacağını, halkların bilincini körelteceğini söylüyoruz. Ve her geçen gün M-L'lerin görüşleri doğrulanmakta, Gorbaçov'un bu anti-M-L anlayışı iflas etmektedir.

GORBAÇOV HALK KURTULUŞ SAVAŞLARINI NİYE SAVUNMUYOR?

Başlığa çıkardığımız gibi şu açık soruyu sorabiliriz: Gorbaçov niye halk kurtuluş savaşlarını savunmuyor? Tabii buna karşılık söylenecek o kadar çok şey vardır ki, böylesi bir anlayış karşısında durup düşünmek daha anlamlı olacaktır.

Yanıt verilecek olursa, "Gorbaçov'un anlayışından kaynaklanıyor.", "Emperyalistlerle karşı karşıya gelmek istemiyor.", "Emperyalizmin barış içinde geriletileceğini savunuyor." vb. gibi genel nitelermeler pekala yapılabilir. Genel anlamda bunlar doğru olmakla beraber, sorunu bir sistematik içinde irdelleyecek olursak, bu

politikaların dayandığı yeri daha iyi görebiliriz.

Emperyalizmin III. bunalım döneminde, emperyalizmle ezilen halklar arasındaki çelişki baş çelişki haline dönüştü. Dünya çapında emperyalizme öldürücü darbeler vuran, onu gerileten ve bir sistem olarak onu yok oluşa götürecektir olan ezilen halkların savaşlarını görmek ve ona uygun politikalar üretmek, açıktır ki, bugün temel devrimci görev niteliği taşımaktadır.

Her şey bu kadar açıkken, emperyalizmi bugün gerileten temel güç kendini dayatmışken, bunu yadsıyıp evrensel barışı koruma adına emperyalizm-sosyalizm çelişmesini öne çıkarmak ve çelişkiyi özel olarak Sovyetler Birliği'ne indirgemek, çelişkinin çözümü içinse sistemler arası "uzlaşma" ve "işbirliğini" önermek Marksist olmayan bir tutumdur. Bu durum siyasal planda her tür ilkesizlik, pragmatizm ve uzlaşmacılık olarak somutlanırken, felsefi planda ise saf bir burjuva idealizmi olarak kendini göstermektedir.

"Evrensel barışı savunmak" adına, sosyalizme reformlarla, barışçıl bir biçimde geçişi savunmak, emperyalizme karşı mücadeleyi "barış içinde ekonomik yarış"a indirgemek, halk kurtuluş savaşlarını ilgisizce izlemeyi, dahası yok saymayı beraberinde getirmektedir. Ve en önemlisi de, bu tür teori ve değerlendirmeler, emperyalizmin halk savaşlarına saldırısına ve mazlum halkların mücadelesini boğmaya çalışmasına cesaret vermektedir.

Sovyetler Birliği dünyaya pragmatizmin penceresinden baktığı için, emperyalizmin açık saldırılarına sessiz kaldığı, halk savaşlarını yok saydığı pek çok olumsuz örnek yaratmıştır. Bu nedenle, bir Küba Devrimi, Nikaragua Devrimi görmezden gelinmiş, bir yana bırakılmıştır. Bugün El Salvador Devrimi reformist rüzgarlarla "diyalog" adına boğulmaya çalışılıyor. Ya da dünyanın birçok bölgesinde, emperyalizme karşı büyük bir özveriyle süren özgürlük-bağımsızlık savaşları kaderine terk edilerek, açık emperyalist saldırganlıkla baş başa bırakılıyor. Tabii sosyalist ülkelerin bu tavırları, ilgisizlikleri emperyalistlerin gözünden kaçmıyor.

Sovyetler Birliği'ndeki bu pragmatist anlayış kendini 20. Kongre kararlarında formüle etti. 20. Kongre kararları, devrimin

çekim merkezlerinin sömürge ve yeni-sömürge ülkelere kaydığı, orada odaklaştığı gerçeği yerine, Sovyetler Birliği'nin belirleyiciliği altında, esas sorunun barışı korumak ve barış içinde yarışmak olduğu tespitini yapıyordu.

Oysa evrensel barışa, gerçek barışa giden yolu emperyalizme peş peşe darbeler vuran halk kurtuluş savaşları açmıştır. Bu nedenle Küba, Vietnam, Nikaragua, Mozambik, Gine Bissau devrimleri böyle bir rol oynamış, evrensel barışa giden yolu emperyalizmi zayıflatarak daha da yakınlaştırmıştır.

Bugün baş çelişkiyi, emperyalizm ile ezilen halklar arasındaki çelişkiler olarak ifade etmek diğer çelişkileri yok saymak anlamına gelmez. Yani, emperyalizm-sosyalizm çelişkisi, metropol ülkelerdeki işçi sınıfının kendi finans oligarşileri ile olan çelişkileri yok sayılamaz, yok sayılmıyor. Elbette bugün emperyalizme karşı mücadelede tüm güçler her şeyiyle seferber edilmelidir.

Bu mücadelede, sosyalist ülkelerin ve metropol ülkelerin işçi sınıflarının da önemli ve tartışılmaz bir yeri olacaktır. Emperyalizme karşı mücadelede onlar da önemli roller oynayacaklardır. Ancak sosyalist ülkeler bu gerçeği görmüyor. Soyut "barış" politikaları ile enerjilerini harcayan ve bu olmayacak "barış" için her şeylerini seferber eden, bir "nükleer savaş" fobisine kapılarak emperyalizmi doğru tahlil edemeyen bu anlayışlar, bu mücadelede bugün yer almamaktadırlar.

Ortaya çıkışı 20. Kongreye, Kruşçev dönemine dayanan bu tezler Gorbaçov'la birlikte derinleştirilerek devam ettirilmektedir. Öyle ki, haklı haksız ayrımı dahi yapılmadan, nereye ve kime karşı nasıl yöneldiği görülmeden, içeriği kavranmadan savaşlara, halk kurtuluş savaşlarına ilgisiz kalınıyor, görmezden geliniyor ve yeri geldiğinde de, süren haklı savaşlar, emperyalizmle uzlaşma ve nükleer bir savaş önleme adına feda ediliyor.

Bu yüzden, Gorbaçov'u, halk kurtuluş savaşları karşısında takındığı olumsuz tutumla görmek şaşırtıcı değildir. O "çözüm"ün halk kurtuluş savaşlarında olmadığını söylüyor. Ve nitekim, "büyük politika" adına, "büyük düşünmek" adına, "evrensel barış" adına pekala halk savaşlarını bir çırpıda feda edebiliyor, tavır alıp

kendi kaderiyle baş başa bırakabiliyor.

Gorbaçov dünyada ortaya çıkan kamplaşmayı, bunun yarattığı statükoyu yeterli görüyor. "Mücadelesine" ekonomik yarış hızlandırarak devam etmek istiyor.

Gorbaçov revizyonist politikaları öylesine derinleştirmiştir ki, bugün devrimlerden korkar hale gelmiştir. Açıkçası, devrimleri, halk kurtuluş savaşlarını istemez bir durumdadır. Gorbaçov bugün ideolojik planda bu savaşların karşı safında yer almaktadır.

Soruna şöyle yaklaşıyor Gorbaçov:

"Her iki taraf, (ABD ve Sovyetler Birliği -bn-), 'sıcak noktalar'ın devamından kaygı duyduklarını açıkladılar. Elbette, bu tür çatışmalar tehlikelidir. Ve üstelik nükleer sahada yayılma tehlikesi yaratabilir." (Konuşmalar, Makaleler, cilt 2, syf. 538)

Gorbaçov'un "sıcak noktalar" diye ifade ettiği bölgeler tabii ki, devrimci mücadelenin, halk kurtuluş savaşlarının sürdüğü bölgelerdir. El Salvador'dur, Filistin'dir, Filipinler'dir, kısaca, nerede özgürlük ve bağımsızlık savaşı varsa bu sıcak noktalar orasıdır.

Halk kurtuluş savaşları "yayılma" tehlikesi adına yadsınabilir mi? Ya da bir "nükleer savaş" doğabilir denerek karşı çıkılabilir mi? Bütün bunlar adına, halkların kurtuluş mücadelesi geciktirilebilir mi, ertelenebilir mi? ABD ve Sovyetler Birliği kaygı duyuyor diye, halk kurtuluş savaşları olmayacak mı? Gorbaçov'un reformist tezlerini doğrulamak adına devrimler feda edilebilir mi?

Kaldı ki, bugün oralarda, o "sıcak noktalar"da milyonlarca insanın emperyalizme karşı süren haklı savaşı vardır. Bu savaşlar halkları sömüren, onlara yıllardır kan ve vahşetten başka bir şey vermeyen emperyalizmden kurtuluş savaşlarıdır. Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadeleleridir.

Şimdi kimden yanadır Gorbaçov? İki taraf vardır. Birini emperyalistler oluştururken, diğerini ise ezilen halklar oluşturmaktadır. Bu çatışmada Gorbaçov ezilen halkların yanında değildir. "Sıcak noktalar", "nükleer savaşa yol açma" adına, Gorbaçov, objektif olarak devrimcilerin, halk kurtuluş savaşlarının karşısında yerini almıştır, almaktadır.

Yıllardır süren halk kurtuluş savaşları, iddia edildiği gibi nükleer savaşlara yol açmamıştır. Tersine, emperyalist sistemi zayıflatmış, barış cephesine yeni güçler katmıştır. Sosyalizm cephesini güçlendirmiştir.

Ve yine çok açık ki, M-L'ler dünyayı ve insanlığı yok edecek, ona yönelecek nükleer savaş önlemek, dünya barışını korumak için mücadele etmekten ve bunu önlemek için barıştan yana tüm güçleri birleştirmekten de kaçınmazlar. Barışı korumak için haklı savaşlara karşı çıkmak ve nükleer savaş önlemek için emperyalizmle uzlaşmak ise teslimiyetin ta kendisidir. Yinelediğimiz gibi, nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmak ve barışı kalıcı kılmak ancak haklı savaşlar verilerek, emperyalizmi bir sistem olarak yok edecek savaşlarla olanaklıdır. O nedenle, halk kurtuluş savaşlarıyla barış asla karşı karşıya getirilemez.

Gorbaçov dünyanın merkezine Sovyetler Birliği'ni ve ABD'yi koymaya devam ediyor. Şunları anlatıyor:

"... Politikamız, ABD'nin ulusal çıkarlarının çiğnenmesi üstüne inşa edilmedi. Hatta, örneğin stratejik dengenin kendi lehimize değişmesini istemiyoruz. Çünkü böyle bir durum öbür tarafın kuşkusunu güçlendirecek, genel durumdaki istikrarsızlığı artıracaktır.

"Yaşamın dayattığı nedenlerle, ülkelerimiz stratejik eşitliğe, normal durum olarak alışmak zorunda kalacaktır. Her iki tarafın, kendi savunmasını sağlayacak görece yeterli silah düzeyinin ne olduğunu birlikte öğrenmeleri gerekecektir." (agy, syf.537-538)

Gorbaçov, ABD ile oluşacak bir dengeden, istikrardan söz ediyor. Öyle olmalı ki, bu dengeyi değiştirecek her hareket, bu halk kurtuluş savaşları olsa bile, hemen orada mahkum edilmelidir. Gorbaçov istikrar istiyor, statükoyu savunuyor. Emperyalizme tavır alış istikrarsızlık olarak niteliyor. Oysa M-L politika emperyalizme karşı tavır alan her hareketi desteklemeyi ve güçlendirmeyi öngörür. Ama artık net olarak anlaşıldığı üzere, Gorbaçov'un böyle politikaları ne yazık ki yoktur.

Gorbaçov dengeden söz ederken, ABD ile aralarındaki çelişki ve rekabetin nesnel varlığını unutmadan, buna da kendi politi-

kası çerçevesinde açıklık getirmekte ve teslimiyetini, yaptığı her yeni açıklamayla tescillendirmektedir:

"Elbette, ülkelerimiz arasındaki ayrılıklar devam edecektir, rekabet de sürecektir. Ama rekabetin, izin verilebilecek sınırı aşmamasını ve askeri bir sürtüşmeye yol açmamasını sağlamak gerekiyor. Esas olan her sistemin, kendi üstünlüklerini örneklerle kanıtlamasıdır.

"Biz Amerikan toplumunun ve öbür gelişmiş ülkelere yalnızca zayıf noktalarını değil, güçlü noktalarını da biliyoruz. Doğal olarak, henüz değerlendirilmemiş olanlar da içinde olmak üzere, kendi olanaklarımızı daha iyi biliyoruz. Kısacası, ABD ile yarışmadan, hem de en etkin yarışmadan yanayız. Yalnızca kurumsal varsayımlar ve düşünceler değil, tarihin ta kendisi barış içinde bir arada yaşama politikasının geçerliliğini doğruladı." (agy, syf.501)

Gorbaçov dünya sosyalist güçlerinin devrimci dinamizmini köreltip, burjuvaziyle masaya oturmasını amaçlayan bu politikaların "kararı" savunucusudur. Devrimleri hedeflemeyen, ona çeşitli subjektif gerekçelerle karşı çıkan Gorbaçov'un savunduğu tezler elbetteki yaşamın diyalektiğini açıklamıyor ve ona yanıt vermiyor.

Emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşları ile ilgili üretilcek politikalar konusunda Gorbaçovcu çizgi ile M-L çizgi arasındaki ayrım noktası, sosyal demokrasinin uzlaşmacılığına karşı M-L'lerin enternasyonalizmidir.

Birincisi, halkların emperyalizmin kölesi olduğu bir statükoyu savunurken, ikincisi, emperyalizmin sistem olarak yok edilerek yarının dünyasına, enternasyonale yönelir.

Birincisi, barış için uzlaşmayı ve teslimiyeti önerip halkların kurtuluşunun önüne set çekerken, ikincisi, uzlaşma ve teslimiyetin de barikatlarını yararak, barış için ama tüm insanlığın adil barışının sağlanması için emperyalizme karşı savaş bayrağını yükseklerde tutar.

Birincisi, nükleer silahların vardığı seviyeyi sosyalizm güçlerine umacı gibi gösterip, ufuklarını daraltarak emperyalizmle masa

başı uzlaşmalarını öne çıkarırken, ikincisi, dünya ölçeğinde ulusal uyanışın olduğu her yerde barışın savaşıyla kazanılacağını savunur.

İşte Gorbaçov çizgisi ile M-L arasındaki fark uzlaşmayla mücadelede, sosyal şovenizm ile enternasyonalizm arasındaki farktır.

Bu açıdan, M-L'lerin emperyalizme karşı verilen uzun kavga-da görevleri arasına, güçlenen sosyal demokrasinin kurduğu setleri parçalamak gibi bir olgu da eklenmiş, mücadelenin hedefleri genişlemiştir.

GORBAÇOV

ENTERNASYONALİZMDEN NE ANLIYOR?

Bugün sosyalist dünyada revizyonist iktidarlar birer birer nasıldüşüyorsa, bu süreç nasıl ki revizyonizmin çöküşüne tanıkla, bununla beraber tarihin tanık olduğu bir başka gerçek daha vardır. Milliyetçilik ve pragmatizm de aynı zamanda iflas etmektedir. Devrimci görev, III. Enternasyonal dayanışma geleneğini sürdürmek, egemen kılmaktır.

Nitekim, I. paylaşım savaşı sonrası ortaya çıkan koşullarda yeni bir enternasyonal kendini dayatıyordu. Özellikle II. Enternasyonal partileri burjuvaziyle uzlaşmış, proletaryaya ihanet etmiş, devrimlerden vazgeçmişti. Bu partilerin elindeki bayrakta, sosyal şovenizmin onursuz şiarları yazılıydı.

Bu partilerle, örgütlerle hesaplaşmak kaçınılmazdı. Öyle de oldu. Savaş sonrası, Lenin III. Enternasyonal'in adımlarını attı. Artık Lenin ve Stalin'le birlikte, III. Enternasyonal "Bütün Ülkelerin İşçileri ve Ezilen Halkları Birleşin!" ilkesi altında tüm komünist parti ve örgütleri bünyesinde toplamaya başlamıştı.

Yeni enternasyonal, yeni bir ruh demektir. Ve oluştuğu tarihsel kesitte, emperyalist saldırganlığa, savaş kışkırtıcılığına, sosyalist anavatanı ezme girişimlerine, demokratik ve ilerici güçleri emperyalist cendereye sokma anlayışı ve çabalarına, faşizme karşı en geniş halk cephelerini yaratarak tüm bu saldırılara ortak bir barikat oluşturdu.

Öylesine güçlü bir bağ ve ruh yaratabildi ki, bu sayede milyonlarca insan dünyanın değişik yerlerinde faşizme, sömürgecilığe karşı bayrak açabildi. Sosyalizmin yüce bayrağını dalgalandırabildi.

Sovyet Devrimiyle açılan süreç hızla ilerliyordu. Tüm dünya ilerici güçleri sosyalizmin anavatanını korumak için seferber olmuştu. Yine ezilen halkların, sömürgelerin emperyalizme karşı savaşları bu ortak ruh ile sürüyordu. Finlandiya'da, Macaristan'da, Almanya'da, İtalya'da, Bulgaristan'da, Estonya'da, Avusturya'da işçi sınıfının devrim girişimleri, ortaya çıkan Sovyetler, yükselen devrim dalgası o dönemin büyük bir coşkuyla izlenen atılımları idi. Bu hareketlerin yenilgileri, devrim dalgasının düşmesi geçiciydi ve yükseliş yılları kaçınılmazdı.

III. Enternasyonalin yarattığı ruh kendini İspanya İç Savaşında da gösterdi. Uluslararası Tugayların oluşumu, faşizme karşı Cumhuriyetçilerin desteklenmesi gelişimin boyutunu yeterince göstermektedir.

Nitekim, Kızıl Ordu'nun Orta ve Güney Avrupa'daki devrimlere verdiği enternasyonal destek ile bu ülkelerdeki faşist diktatörlükler birer birer yıkılmış, yerine halk cepheleri iktidarı kurulmuştur. Dünya çapında ise, ortaya çıkan yeni devrimci iktidarlar ile birlikte sosyalist blok bir gerçeklik olmuştur.

Artık enternasyonal, sosyalist blok çerçevesinde kendini ifade eder hale gelmiştir. Bir yanda dünyanın en uzak köşesinde dahi olsa, emperyalizme karşı alınan tavrı ortak hale dönüştürme, destekleme geleneği devam ettirilirken, diğer yanda ise sosyalist ülkeler arasında kardeşçe yardımlaşma ve işbirliği, çıkar, kaygı ve milliyetçilikten uzak bir biçimde gerçekleştirilmeye çalışıldı.

Sovyetler'in devrim sonrası Çin'e yaptığı yardım, teknisyen gönderme, teknoloji verme, sosyalizmin kurulmasına yardımcı olma bunun en somut ifadelerinden biriydi. Yine Orta ve Güney Avrupa'daki birçok devrim de Sovyetler'in yardımını aldı.

Emperyalistlerin II. paylaşım savaşı sonrası Kore'ye saldırısı karşısında alınan ortak tutum enternasyonalist dayanışmanın güzel bir örneği oldu. Ve bu ruh 1956'daki 20. Kongreye kadar de-

vam etti. 1957 ve 1960 Moskova komünist ve işçi partileri toplantısı, sosyalist blokla birlikte enternasyonalin son olumlu izleri oldu. Ardından, SBKP-ÇKP çatışması ile de bu birlik ve ruh ayrı bir yara daha aldı.

İşte bu sınırlar çerçevesinde, günümüzde enternasyonal birlik ve dayanışmadan söz edemiyoruz. Bunlar bir yana, enternasyonal anlayış iyice yozlaştırılarak, yerine milliyetçilik ve pragmatizm egemen kılınarak devam ettiriliyor. Gorbaçov'un bu konudaki yaklaşımları da görmezden gelinemez.

Gorbaçov'a yön veren, onu yönlendiren III. Enternasyonal'in devrimci çizgisi, ortak ruh ve anlayışı değildir. Gelişen ulusal hareketlere karşı tam anlamıyla bir kayıtsızlık göstermekte, onları kendi kaderiyle başbaşa bırakmaktadır. Hatta bu konuda öylesine ileri gitmiştir ki, uzun yıllar SBKP'nin ideolojik tezlerini savunan, onun yörüngesinde hareket eden birçok ülke komünist partisini (ülkemizdeki TKP de dahil olmak üzere) bile "serbest bırakmış"tır. Kendi dışındaki herkesi "hedeflerine" ulaşmada "ayak bağı" olarak görmüştür.

Artık hiçbir kurtuluş hareketi, hiçbir devrim onu ilgilendirmekte, onu sadece ve sadece o ünlü glasnostu, perestroykası ilgilendirmektedir. Dünyadaki olayları ve olanları bir yana bırakmış, her şeyin önüne Sovyetler Birliği'ni koymuştur.

Sovyetler Birliği'nin sorunlarına çözüm bulmak ya da ona atılım yaptırmak açıktır ki enternasyonalist anlayışı terk etmek anlamına gelmez. Fakat Gorbaçov bu konuda böyle düşünmüyor. Sovyetler Birliği'nin ekonomik güçlüklerini aşmak adına birçok sosyalist ülkeyi bile dışlamayı gündeme getiriyor. Böylesi bir anlayış enternasyonalist değil, ancak milliyetçi olabilir. Pragmatizmi teorileştirerek egemen kılmaya çalışır.

Bir kez daha vurguluyoruz; bugün Gorbaçov'u, emperyalizme tavır almak ve onu geriletmek pek ilgilendirmiyor. Ya da emperyalist-kapitalist sistemin adımları, saldırganlığı ve dünya halklarını daha fazla köleliğe sürüklemesi de ilgilendirmiyor. Soruna sadece Sovyetler Birliği-ABD uzlaşmasının sağlanabilmesi eksekinde yaklaşıyor.

Gorbaçov, enternasyonalist dayanışmadan, işbirliğinden, emperyalizme karşı ortak tavır almayı, emperyalizme karşı ortak bir hat yaratılmasını, politik bir tutum takınılmasını anlamıyor. "Herkes kendi başının çaresine bakmalı." gibi M-L olmayan bir anlayışla, tüm devrimci güçleri, sosyalist ülkeleri, halk kurtuluş savaşlarını emperyalist saldırganlık karşısında yapayalnız bırakıyor. Bu da yetmiyor, karşı-devrimi destekleyen, gerici faşist yönetimlerle işbirliğine varan politikalar üretiyor, savunuyor.

Eğer Gorbaçov enternasyonalist ruhtan biraz nasibini almış olsaydı, ABD'nin Libya'yı bombaladığı, Grenada'yı işgal ettiği, Panama'da açık işgal gerçekleştirdiği süreçte açık anti-emperyalist bir politika üretir, ABD'ye karşı çıkar, saldırılan ülkelere açık destek verirdi. Oysa Gorbaçov, bırakalım emperyalizmin saldırısına uğrayan halkları fiilen desteklemeyi, bu görevi diplomatik kanallarla bile yerine getirmedir.

Gorbaçov III. Enternasyonalin devrimci ruhundan az buçuk nasibini alsaydı, Nikaragua Devrimine, El Salvador kurtuluş hareketine, Filipinler'e, Peru'ya, Filistin'e karşı duyarsız kalmaz, onları destekler, savunurdu.

Gorbaçov'un yaklaşımı, bugün zaten iyice zayıflamış olan enternasyonalizmi kökten ortadan kaldıracak boyutlara varmıştır. Bir yanda Lenin ve Stalin'in III. Enternasyonal ile yarattığı devrimci ruh, diğer yanda ise Gorbaçov'un dar devlet çıkarıcılığı... Stalin döneminde, Kızıl Ordu'nun enternasyonal desteğiyle yaratılmış bulunan Orta ve Güney Avrupa devrimleri Gorbaçov politikalarının yol açtığı sonuçlarla birer birer yıkılmaktadır. Romanya en somut ve canlı örnektir.

İşte iki dönem, iki dönemin enternasyonal anlayışı. Lenin ve Stalin ile sosyalizm kazanıyor. Gorbaçov ile sosyalizm zaafa uğruyor, sosyalist iktidarların yıkılışı hızlanıyor. Emperyalizm taktik planda güçleniyor. Dünya ölçeğinde giderek zayıflamış da olsa, enternasyonalizmi hala savunanların gözünden bu gerçekler kaçmamaktadır. Fidel Castro, enternasyonal dayanışma için savaşmış oldukları çeşitli ülkelerde yaşamlarını yitiren Kübalıların anısına yaptığı konuşmada şunları söylüyordu:

"Sovyetler Birliği'nde bazı yayınlar, SSCB'nin Küba'yla olan adil ve eşitlikçi ticari ilişkileri kesmesini talep etmeye bile başladılar.

(...)

"SSCB'yi Küba'yla eşitsiz ilişkiler kurmaya, ürünleri daha pahalıya satarken, tarımsal ürünlerimizle hammaddelerimizi ucuza almaya, SSCB'yi nihai olarak, yankilerin Küba'ya karşı ablukalarına katılmaya zorluyorlar."

Bu söylenenler, açık ki enternasyonalizmden kopan bir anlayışın, onu savunmayan bir bakışın hangi sonuçlara yol açacağına da işaret etmektedir.

Nitekim, böylesine bir anlayışın egemen olduğu bakış açısından enternasyonalizm beklemek saflık olur. Yine aynı konuşmada Castro şunları da ekliyordu:

"Bu ülkelerin çoğunda bugün konuşulan, anti-emperyalist savaşım ya da enternasyonalizm ilkeleri değildir. Bu sözcükler onların basınlarında bile yer almıyor. Böyle kavramlar oradaki siyasal sözcüklerden toptan silindi. Öte yandan, kapitalizmin değerleri bu toplumlarda beklenmedik bir güç kazanıyor."

Aslında Castro'nun sözleri de her şeyi açıklamaktadır. Enternasyonalizme yabancı olan anlayışların yarattığı bu sonuçlar derinleşerek devam ediyor. Ve bu görüşlerin temelinde de, Gorbaçov'un milliyetçi, pragmatik politikası ve reformizmi vardır.

HALK CUMHURİYETLERİNDEN "BURJUVA CUMHURİYETLERİNE" YÖNELİŞ VE GORBAÇOV'UN TUTUMU

Gorbaçov'un reformist politikalarının kapitalist restorasyona nasıl yol açtığını çeşitli biçimlerde gördük. Yine biliyoruz ki, sosyalizm koşullarında reformizm tarihsel olarak gerici bir rol oynar. Geriye dönüşü, kapitalizmin yeniden yeşereceği koşulları yaratır. Castro bu politikaları "kapitalist reformlar" deyimiyle niteliyor. Kapitalizmi doğurması, kapitalist restorasyona yol açması nedeniyle bu nitelendirme doğrudur.

Kapitalist-reformist politikaların sosyalizme verdiği zararlar ve hatta Romanya'da olduğu gibi sosyalist iktidarları nasıl yıktığı, izlenen politikaların kapitalist restorasyonu nasıl hızlandırdığı herkesin gözünün önünde yaşandı.

Gorbaçov kendi kapitalist-reformist politikalarını sadece Sovyetler Birliği ile sınırlı tutmadı. Politikalarını dalga dalga yaymaya çalıştı. Önce çeşitli ülke komünist partilerini ve örgütlerini, sonra da çeşitli sosyalist ülke parti ve iktidarlarını hedeflemeye, etkilemeye başladı. Ardından, peş peşe bu iktidarların yıkılışına tanık olduk. Bu politikalarla kapitalist restorasyon süreci hızlanmış ve iktidarların yıkılması çabuklaşmıştır.

Sovyetler'den esen kapitalist-reformist rüzgarlar, zaten zor ayakta duran komünist partilerin yığınlarla bağlarını iyice kopardı. Bu durum karşı-devrimci güçlere örgütlenme ve saldırı zemini yaratırken, iktidarları da eli kolu bağlı kalmaya, tavırsızlığa yöneltti.

Ardından bilinen son geldi ve bu iktidarlar peş peşe yıkıldı.

Tüm eksikliklerine karşın, 1956'da Macaristan ve 1968'de Çekoslovakya karşı-devrimlerini bastırma konusunda sosyalist ülkeler ve Sovyetler Birliği tereddütsüz davranmıştı. Bugünkü aşamada ise, karşı-devrimci güçler için caydırıcı olmak, karşı-devrimcileri engellemek bir yana; tam tersine, artık karşı-devrimci güçler SBKP'den vize alıyorlar. Gorbaçov'un yaktığı yeşil ışık onların bugün emin adımlarla iktidara yürümesine yol açmakta, önlerine çıkan engelleri temizlemelerine yardımcı olmaktadır.

Polonya, Macaristan, Çekoslovakya gibi ülkelerde, Gorbaçov'dan vize alan karşı-devrimci güçler iktidar yürüyüşlerine daha hızlı bir biçimde devam ettiler. Ülke içinde kendilerine karşı koyacak dinamikler körleştirilmiş, etkisizleştirilmişti. Hele izlenen politikaların yarattığı tahribat, "glasnost"la birleşince, karşı-devrimci güçler kendilerini ifade edebilecek olanaklara kavuştular.

Diğer birçok etmenin yanı sıra, sosyalist ülkelere Gorbaçov politikalarının olumsuz etkileri göz ardı edilemez. Yine bu politikalar emperyalist güçlere de saldırı ve manevra olanakları vermiş, sosyalizme karşı kampanyayı alabildiğine güçlendirmiştir.

Gorbaçov'un başından beri emperyalistlerce göklere çıkarılması bugün daha iyi anlaşılabilir. Evet, on yıllardır emperyalistler hep bugünü hayal edip durdular. Sosyalizmin yıkılacağı, dünya halkları için bir umut olmaktan çıkacağı ve sosyalist iktidarların peş peşe devrileceği düşleri hep onların hayallerini besledi. Yeri geldi, tek ülke olan Sovyetler'in yıkılacağını beklediler, olmadı. Faşist işgalle beraber Sovyetler'in parçalanmasını beklediler, olmadı... Ve bugüne gelindi...

Bugün, dünya sosyalist güçleri revizyonizmin "günah"larını ödüyor. Revizyonist iktidarlar peş peşe yıkılıyor. Ve en önemlisi de, Gorbaçov politikaları onlara bu zemini sağlıyor. İşte, yıllardır emperyalistlerin kurdukları hayaller, bugün bu zeminde gerçeklik haline geldi.

Sosyalizmi güçlendirmeyen, proletarya diktatörlüğünü zayıflatan, komünist partileri güçsüzleştiren, uzlaşma politikaları öneren, sosyalist ülkelerde karşı-devrime vize veren Gorbaçov elbette emperyalistlerce alkışlanacaktır.

Yıllardır emperyalist ideologların ve karşı-devrimci güçlerin Stalin'e saldırılarının altında, Stalin önderliğindeki Bolşevik Partinin içeride devrimci politikalar izlemesi, dışarıda ise III. Enternasyonalin devrimci ruhunu yaşatması ve sosyalizme sahiplenme, geliştirme politikası yatmaktadır.

Burada sormak istiyoruz: Stalin döneminde dünyada alabildiğine prestiji olan, giderek bir blok haline dönüşen sosyalist ülkeler gelişirken, bugün değişen nedir ki, bu ülke yönetimleri bu kez peş peşe yıkılmaktadır?

Tam da bu noktada komünist partilerinin izlediği politikalar, Gorbaçov ve onun önerileri sorgulanmalıdır diyoruz. Dün revizyonizm, bugün ise kapitalist-reformist politikalar yaşanan tahribatı adeta kaçınılmaz kıldı ve çok köklü bir biçimde yarattı.

O nedenle, Gorbaçov "yılın adamı", hatta son "on yılın adamı" ilan edilirken, sosyalizme verdiği zararlarla değerlendirilmiş, ödüllendirilmiştir. Oysa tarihsel olarak görülmüştür ki, sosyalizme sahip çıkan, onu ilerleten her tarihsel kişilik ve önderlik emperyalistlerin zehirli oklarına hedef olmuştur. Ama Gorbaçov "istisna"dır;

o her nasılsa(!) emperyalizmin övgüsünü bulmuştu karşısında...

Yine unutulmamalıdır ki, Gorbaçov, bugün adeta karşı-devrimci güçler için bir sembol, bir mesih olmuştur. Öylesine bir mesih tir ki, gittiği her yerde orayı harekete geçirmektedir. Dikkat çekicidir; hangi sosyalist ülkeye gitmişse orası hareketlenmiş ve o gösteriler bir başlangıç olmuş ve gelişerek o ülkeyi tehdit eder hale gelmiştir. Özellikle Çin ve Demokratik Almanya sadece iki örnektir.

Gorbaçov çizgisinin bununla yetinmeyeceği beklenen bir gerçeklikti. Ve beklenen oldu. Kapitalist-reformist politikaları uygulamayan, ona karşı direnen yönetimlere, komünist partilere karşı Gorbaçov tavırsız kalmadı. Romanya'da yaşananlar bu açıdan önemlidir. Ve o politikanın nereye kadar uzanabileceği konusunda çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir.

Romanya'da Çavuşesku kapitalist-reformist politikalara karşı çıkmış, tavır alarak uygulamamıştır. Eksikliklerine, yanlışlarına karşın, Çavuşesku'nun bu tutumu doğrudur. Zira bu politikaların benimsenmesi, o ülkenin kapitalist restorasyona açık hale gelmesi ve bu da sonun başlangıcı demektir. Bir de bu ülkelerde sosyalizmin direnecek güçlerinin yeterince güçlü olmadığı hesaba katıldığında, Çavuşesku'nun tavrının sosyalizm güçleri açısından önemi yadsınamaz.

Gorbaçov Romanya'ya ve Çavuşesku yönetimine politikalarını egemen kılamayınca, açık zoru dayatmış ve iktidarın yıkımında önemli bir rol oynamıştır. Bu rol Gorbaçov politikasının vardığı yeri, karşı-devrimci konumunu ortaya çıkarmaktadır.

Demek ki, kapitalist-reformist politikalar sosyalist iktidarları yıkacak, emperyalistlerle ve karşı-devrimcilerle aynı potada yer alabilecek bir biçimde, karşı-devrimci konuma düşebilmektedir. Bu tehlike ve somutluk yakalanması gereken ana halkadır.

Romanya'da komplocu, karşı-devrimci tarzda ortaya çıkan bu politika, Sovyetler Birliği'nde, Macaristan'da, Demokratik Almanya'da, Bulgaristan'da, Çekoslovakya'da vb. ülkelerde ise koşullara, güçler dengesine göre çeşitli biçimler alarak kapitalist restorasyonu doğuruyor. Ve bu iktidarlar bugün sosyalizmden

hızla uzaklaşıyorlarsa, gelişmeleri doğru kavrayıp yorumlamak büyük bir önem kazanmış demektir.

Gorbaçov'un Romanya'daki karşı-devrimle olan yakın ilişkilerini, Çavuşesku, "yargılama" sırasında dolaylı bir biçimde vurgulamıştır. Yine, Ulusal Kurtuluş Cephesi lideri İon Iliescu da verdiği bir demeçte "darbenin", komponun aylardır planlandığını belirtip, karşı-devrimde Sovyetler Birliği'nin rolünü kaçamak bir dille itiraf etmiş, bir bakıma bu komploda Sovyetlerin rolüne dikkat çekmiştir.

"Romanya'da yıkılan Çavuşesku'nun iktidardır." denilip geçilemez. Orada eksikliklerine, yanlışlarına karşın, yıkılan sosyalizmdir. Ve sosyalizmi yıkan anlayışı Gorbaçov savunmuş, komplocu bir anlayışla da karşı-devrimi örgütlemiş, onun destekçisi olmuştur.

Romanya'da bugün karşı-devrim iktidardadır. Geline nokta-da, sosyalizmin bütün kazanımları parça parça yok edilmektedir. İlginçtir, iktidarda olan, daha düne kadar her şeye yön vermeye çalışan komünist partisi bugün fiili olarak yasak durumundadır. Kapitalist restorasyon süreci Romanya'da devam etmekte, kapitalizm adım adım yerleştirilmeye çalışılmaktadır. Sosyalizmden kalan her şey değiştirilmekte, yerine de kapitalist oluşumlar konmaktadır.

Eğer Romanya'da devrime, sosyalizme sahiplenene güçler yetersiz ve zaafıysa, işçi sınıfı bir bütün olarak bu çatışmada sosyalizmi savunan bir taraf olamamışsa, orada eksikliklerin ve yanlışların olduğu da sır olmasa gerek. Revizyonist politikalar değil de, devrimci politikalar yaşama geçirilséydi, kuşkusuz böylesi sonuçlar da yaşanmayacaktı.

Bugün halk cumhuriyetleri birbiri ardı sıra "burjuva cumhuriyet"lerine dönüşüyorsa, bunun iki nedeni vardır: Birincisi, komünist partilerin revizyonist politikaları ve güçsüz zemini, ikincisi ise bu güçsüz zemini iyice derinleştirip geriye dönüşü hızlandıran ve karşı-devrimci geçişlere yol açan Gorbaçov politikalarıdır.

Özellikle bu ülkelerin hangi zeminde sosyalizme geçtiklerine, kapitalist-reformist politikalarından nasıl etkilendiğine değineceğiz.

DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE SOSYALİZMİN KURULUŞU VE AŞILAMAYAN SORUNLAR KAPİTALİST-REFORMİST POLİTİKALARA ZEMİN HAZIRLAMIŞTIR

Bundan tam 45 yıl önce, Doğu Avrupa sosyalizmin peş peşe zaferlerine tanık oluyordu. Faşizm yeniliyor, Kızıl Ordu'nun enternasyonalist anlayışı ve ilerici-devrimci güçlerin başarıları bir potaya akıyor, zafer sosyalizmle taçlanıyordu.

Çekoslovakya, Demokratik Almanya, Polonya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Arnavutluk bu sürecin ürünü olarak ortaya çıktı. Ve bugüne gelindi. Bugünse bildiğimiz, hatta kaygı ile izlediğimiz gelişmeler yaşanıyor. Elbette bütün bunların bir açıklamasının olması gerekiyor.

Bu ülkelerdeki devrimler, özgünlükleri bir yana, ortaya çıkışları ve sosyalizmin inşasına yaklaşımlarıyla aynı çizgiyi yaşama geçirdiler. Karşılaştıkları sorunlar ve bunları aşma yöntemleri de genellikle aynı oldu. Yugoslavya, Arnavutluk, Bulgaristan ayrı tutulacak olursa, diğer ülkelerde iktidarı alabilecek bir güç, örgütlülük ve dinamikler çok zayıftı. Komünist partiler ya da çeşitli partiler olmasına karşın, bunlar ciddi iktidar alternatifi birer güç olmaktan uzaktılar.

Özellikle iç dinamiklerin zayıflığı, komünist partilerin kitlelerle olan bağlarının da zayıflığı anlamına gelmekteydi. Partilerin bu zayıflığı özellikle Macaristan'da, Polonya'da, Romanya'da vd. bazı ülkelerde bir türlü aşılamadı.

Yine bu ülkelerde komünist partilerle sosyal demokrat partilerin birleşmesi ve parti içinde sosyal demokratların ideolojik çizgisini korumaya çalışmaları, partinin bunları ideolojik olarak etkisizleştirmekte yeterince çaba göstermemesi, partilerin ideolojik birliğini bozucu, önderliğini zaafa uğraticı bir etken olmuştur. Bu, komünist partilerin bir çırpıda "sosyalist", "sosyal demokrat" etiketli partilere dönüşmesinin altında yatan nedenlerden biridir.

Sosyalist kuruluş aşamasında kendini yığınlara kabul ettirmesi gereken, sosyalist inşada kararlı, güven verici ve öncü bir rol

oynamak durumunda olan komünist partilerin bu durumu, diğer zaafarla da birleştiği noktada, sosyalizmin örgütlenişi ciddi biçimde sekteye uğratıldı.

İç dinamiklerin zayıflığına karşın, iktidarın alınması doğrudur. Ya da o tarihsel kesitte, halk cephelerinin süreçte oynadığı rol olumlanmalıdır. Birleşmeler ise komünist partinin inisiyatifinde olacak, komünist parti onu ideolojik olarak doğru bir yöreneye oturtacaksa yadsınamaz. Demek ki sorun, izlenecek politikalara ve süratle yığınlarla kaynaşmaya gelip dayanıyor.

Komünist partilerin sosyal demokratlarla birleşerek "işçi partisi" adını almaları, Macaristan'da 1948'de, Romanya'da 1947'de, Bulgaristan'da 1948'de (Bulgaristan Komünist Partisi adını korudu.), Çekoslovakya'da 1948'de (Komünist Partisi adını korudu.), Demokratik Almanya'da 1946'da oldu. Bu sıraladığımız ülkelerde burjuva partilerinin tasfiyesi, Kızıl Ordu'nun desteği ile de barışçıl bir biçimde gerçekleşti.

Polonya'da ise farklı bir süreç yaşandı. Tasfiye zorla ve bir iç savaş biçiminde oldu. İç savaş 1947'ye kadar sürdü. Ocak 1947'de yapılan seçimlerde, Polonya İşçi Partisi (RİP)'nin önderliğinde, Polonya Sosyalist Partisi (PSP), Köylü Partisi ve Demokratik Parti'nin oluşturduğu Demokratik Blok oyların % 80'ini aldı. 1948'de ise, RİP ile PSP birleşerek Polonya Birleşik İşçi Partisi adını aldılar.

Doğu Avrupa'daki bu ülkeler kapitalizmden sosyalizme geçişte böylesi ortak özellikleri daha başlangıçta taşıdılar. Önlerinde aşılması gereken daha zorlu dönemler yaşandığı bir süreçte de, Kruşçev'in revizyonist tezlerine sarıldılar. Daha sağlam bir temel bile oluşturulamadığı, birçok ülkede geçişlerin sancısının henüz dinmediği bir ortamda, Kruşçev rüzgarlarına tutularak SBKP'nin ideolojik yörengesine oturdular.

Kruşçev revizyonizminin etkisi ne oldu?

Halk demokrasilerinin kuruluşunda iç dinamiklerden çok Kızıl Ordu'nun fonksiyonu öne çıkmaktaydı. Yeni gelişen durumda ise, bu ülkelerde sosyalizmin ideolojik gıdası SBKP ve Kruşçev revizyonizmi oldu. Özellikle, revizyonistlerin bayraklaştırdığı "üre-

tici güçler teorisi" ve "sosyalizmi salt üretim artışı" olarak gören anlayışların bu partileri etkilemeleri, onları yanlışlara götürdü. Nitekim öyle tespitler yaptılar ki, daha sürecin başında olan bu ülkeler, 1960'ların başına geldiklerinde "sosyalizmin kuruluşunun tamamlandığı" tespitlerini geliştirdiler. Bu da sınıf mücadelesini reddeden teorilere sarılmalarını beraberinde getirdi.

Sosyal Demokrat Parti kökenli Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Politik Komite Üyesi Reszo Nyers'in şu anlatımları o süreci yerince açıklamaktadır:

"... Daha 1956'da, Macaristan Partisi Stalinizmden kopma kararı aldı. (...) Dar görüş, yalnızca kişiye tapmanın ve yasadışılığın terk edilmesini, bizlerin daha iyi bir gelir dağılımı yoluyla kitlelerin yaşam standartlarını yükseltmeye daha fazla kaygı göstermemizi istiyordu. Geniş eleştirel görüş ise, tersine, hem ekonomik modelin yeniden yerine konulmasına, hem de politik üst-yapının dönüştürülmesine yönelikti. Bu iki görüşün paralel varlığı, sonraki yıllarda olup bitenlerin çoğunu açıklıyor." (Dünyaya Bakış, sayı 8, syf.24)

Parti, görüleceği gibi, her türden düşünceye açık ve izlenecek yol konusunda ise alabildiğine çelişkili ve açmazlarla karşı karşıyadır. Stalinizmden kopma adına geçmişin pek çok onurlu değeri çiğnenerek reformist politikalara böyle zemin yaratılıyordu. Nitekim 1956'dan sonra, hızla kapitalist reformları doğuran politikalar izlendi.

Bu durum sadece Macaristan'la sınırlı olmadı fakat Macaristan'da daha erken başladı ve daha güçlü bir biçimde sürdü. Sonuçta bugünün Macaristan'ına kadar da ulaşıldı. Artık halk cumhuriyeti olan bir Macaristan yoktur. Burjuva reformizminin iktidarda olduğu bir "Macaristan Cumhuriyeti" kurulmuştur.

1960'lı yıllar Çekoslovakya, Polonya, Demokratik Almanya'da da kapitalizme dönük reform programlarının gündeme sokulduğu yıllar oldu. Che, 1967'deki gözlemleri sonucu Demokratik Almanya, Polonya ve Çekoslovakya için şunları söylüyor:

"Pazar kuramına geri dönüyorlar. Yeniden değer yasasına başvuruyorlar. Maddi özendiricileri güçlendiriyorlar."

diyerek gelişmelerin yaratacağı en kötü şeyi şöyle vurguluyordu:

"... Bundan en çok yararlananların yöneticiler olmasıdır." (Che'nin Düşüncesi, M.Lowy, syf.71-72)

Che, o dönem sosyalizmden sapmalara dikkat çekerken, partinin kadrolarının nasıl çürüdüğüne de işaret ediyor. Bunların yaşanmış olması sonucudur ki, Romanya'da Oprea gibi örnekler, karşı-devrimden af dileyen politbüro üyeleri ortaya çıkmıştır. Bürokrasi partinin dinamizmini yok ederken, halka yabancı kadroları yaratmıştır. Sosyalizmden uzak bu kadrolar mücadeleden, kitlelerden kopmuş ve olumsuz rol oynamışlardır. Elbette ki bu kadrolarla sosyalizm sağlam kurulamazdı.

Üzerinde durulması gereken daha büyük olumsuzluklar da var.

"Her türden insan parti üyesi; – diyor Helenbei (MSİP Budapeşte Kent Komitesi'nde politik görevli) – kimileri işaret alır almaz, 'Yaşasın...' ya da 'Bu mutlu vesileyle...' demekten, toplumdaki konumlarını kullanarak merdiven basamaklarını tırmanmaktan ve ceplerini doldurmaktan hiç geri durmuyorlar. Parti konferans belgelerinde açıklandığı gibi, kimi MSİP üyeleri haksız kazanç sağlıyorlar. Spekülasyonlara giriyorlar, toplumsal mülkiyeti kendi çıkarları için kullanıyorlar ve yasal olmayan ayrıcalıklar edinmeye çalışıyorlar..." (Dünyaya Bakış. sayı 13, syf.35, Farklı Bakış Açılarının Macar Sorunları)

İşte sosyalizm adına yapılanlar!.. Che'nin "en kötüsü..." diyerek işaret ettiği partinin ve kadroların yaşadıkları... Bu yaşananlar sadece Macaristan'la da sınırlı olmadı.

Sosyalizm adına yapılanlar, deyim yerindeyse, utanç vericidir. Yozlaşmanın, çürümenin ve kitlelerden kopmanın boyutu sanırız verdiğimiz örneklerle daha iyi açıklanır duruma gelmiştir.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş, biliyoruz ki, düz bir hat izle-

meyecek, sorunsuz olmayacaktır. Önemli olan, tüm bunları aşacak olan parti önderliğinin varlığıdır. M-L bir partinin, kitlelerle kaynaşmış, üretici bir partinin varlığı olmazsa olmaz bir önem arzeder. Fakat ne yazık ki, böylesi bir parti oluşturulamamıştır. Demek ki, sorunun kaynağında yanlış politikalar ve M-L bir parti olmayış yatmaktadır.

Bu ülkelerde sosyalizm hep ekonomik bakış açısıyla ele alındı. Üretimin örgütlenmesi olarak kavrandı. Sınıf mücadelesinin devam ettiği gerçeği unutuldu. Sosyalizmin kapitalizmi salt ekonomik yanıyla alt edeceği savunulmaya başlandı. Kapitalizmin ideolojik, kültürel ve siyasi düzlemde "yeni insan, yeni toplum" anlayışıyla alt edileceği gerçeği bir yana bırakıldı. Proletarya partisi önderliğinde sürecin devam edeceği, devrimin militan bir ruh ve coşkuyla sürdürülmesi gerektiği de yadsındı.

Güçlüklerin, zorlukların olduğu dönemler hep kolaycı çözümler arandı. Hatalardan dersler çıkarılmadı. Hatalar hesaba hiç mi hiç katılmadı. Güçlükleri aşma adına, sıkışıldığı noktada, devreye kapitalist işleyiş yasaları, maddi özendiriciler şokularak onlara umut bağlandı. Yüzü kapitalizme dönük reformlarla sonuç alınacağı sanıldı.

Ve en önemlisi de, çözüm hep kitlelerin dışında arandı. Yığınların hareketinden korkuldu. Revizyonizm parti ile kitleler arasında kalın bir duvar oluşturdu. Yığınlardan kopan parti, giderek bürokratlaşmaya, çürümeye başladı. Artık öyle bir noktaya gelindi ki, parti bir yerde, kitleler başka bir yerde idi. Parti yığınlar nezdinde güvenini yitirdi. Çeşitli yolsuzluklar, rüşvet olayları, kitlelerin temsil edilmemesi, demokrasinin işlememesi, partiye tepki olarak yığınları sosyalizme güvensizliğe itti.

İşte, Doğu Avrupa'daki devrimler bu zeminlerden geçerek günümüze kadar geldiler. Geldikleri noktada, artık yığınlar çeşitli önderlikler altında bu iktidarlara zorlamaya başladı. Bazı parti ve iktidarlar kısa sürede "evrim"leşerek sosyal demokrat partilere, "cumhuriyet"lere dönüştüler. Ve bu süreç çok hızlı bir biçimde devam ediyor.

Tam da bu noktada, Gorbaçov'un politikaları izledikleri yön-

temlerin geliştirilmesine, kapitalist restorasyonu hızlandırmaları-na ilham verdi. Ve ondan aldıkları "onay" ile de geçişi hızlandırmaya başladılar. Artık hiçbir güç kapitalist restorasyoncuları, karşı-devrimcileri durduramazdı. Zira onlara direnecek güçler ya çok cılızdı ya da seyirci konumundaydı. Hele kitleler, yıllardır ihmal edilmeleri, devrime sahip çıkacak bilincin verilmeyişi sonucu ya "seyirci" gibi oturuyordu ya da karşı-devrimin arkasındaydı...

DOĞU AVRUPA ÜLKELERİ NEREYE GİDİYOR?

Sosyalizmin inşasındaki bu eksiklere, zaafılara ve yanlışlara Gorbaçov politikalarının sosyalist dünyada açtığı tahribat da eklennince, ortaya çıkan bugünkü tablo daha iyi anlaşılacaktır. Yine bu politikaların yarattığı tablonun sonuçlarına bir başka örnek de Polonya'dır.

Polonya'da karşı-devrimci güçler bugün ağırlıkla iktidardadır ve durum öylesine kritiktir ki, iktidar mücadelesinin kesin olarak nasıl sonuçlanacağı çok yönlü gelişmelere ve güçler dengesine göre belirlenecektir.

Polonya'nın nasıl ve niye bu duruma geldiği bizim açımızdan bir sır olmamakla beraber, yine de konunun bu yanı ayrı bir tartışma konusu olacaktır. Ve nedenleri doğrudan bu yazının konusu olmaktan uzaktır. Biz burada daha çok olayın Gorbaçov politikalarıyla olan bağlantısına değineceğiz.

Gorbaçov'un özellikle bu ülkelere yönelik politikalarından biri de "içişlerine karışmama" anlayışıdır. Gerçekte ise bu devrimci görevlerden kurtulmanın teorileştirilmesidir. Romanya örneğinde olduğu gibi "içişlerine karışmama"yı pekala göz ardı ederek, müdahale hakkını kendinde görebilmektedir...

En başta, Gorbaçov kendi politikalarına uygun zeminler yaratma, bu ülkelerde kendi anlayışını egemen kılama noktasında engellerin önünü açmak istemektedir. Öyle ki, kendi politikalarını egemen kılamak için her şeyi yapabilecek durumda olduğunu fazlasıyla göstermiştir.

Elbette ki bir ülkede devrimi o ülkenin devrimcileri, M-L'leri yapacaktır. Buna kimsenin itirazı olamaz. Ancak o ülkede sosyalizmi tehdit eden gelişmeler, tehlikeler, en önemlisi de karşı-devrim varsa, orada yapılacak tek şey sosyalizm adına, enternasyonalizm adına müdahale etmek, sosyalizmi sahiplenmektir.

İşte böylesine önemli bir konuda, Gorbaçov, gerçek düşüncesini "içişlerine karışmama" diyerek ve ilk bakışta doğru gibi görünen bir anlayışın ardına gizlenerek savunmaktadır. Zaten böylesi bir anlayışın sonucu değil midir ki, yanbaşılarında bulunan Polonya'da o kadar önemli gelişme olmasına karşın, Sovyetler Birliği gelişmeleri sessizce izleyip bir noktadan sonra da Walesa'yı onamıştır.

Böylesi bir mantığın doğal sonucudur ki, 1956 Macaristan, 1968 Çekoslovakya müdahalesi anlamsız ve hatta başvurulması gereken birer müdahale örneği teşkil etmektedir. Bugün, karşı-devrimi bastıran bu hareketler mahkum edilmektedir. Kaldı ki, Macaristan ve Çekoslovakya'daki kapitalist restorasyonu savunan güçler o dönemdeki 1956 Macaristan, 1968 Çekoslovakya karşı-devrimlerini birer halk hareketi olarak görürken, Gorbaçov da bularıyla onları olumlamaktadır.

Gorbaçov, bırakalım zorda olan, karşı-devrimi yaşayan sosyalist ülkelere enternasyonalist görev gereği müdahaleyi savunmayı, tersine, kendi politikasını egemen kılmak için karşı-devrimci komplolar örgütlemekten çekinmemektedir.

Nitekim sosyalist iktidarların yıkılmasına tavırsız kalmayı, hatta onları izlemeyi teorileştirdiği ve "içişlerine karışmama" diye nitelediği politikaları sosyalizmi savunmama anlamına gelmektedir. Böylesi bir anlayış, açıktır ki, enternasyonalizmi, yardımlaşma ve dostluğu unutan, ilişkilerde pragmatizmi hakim kılan, onu genel-leştiren bir bakış açısının ürünüdür.

Polonya örneğinde tam da bu olmaktadır. Emperyalistler, Vatikan, CIA, her türlü olanakla, Polonya'da başından beri sosyalizmi yıkmak için uğraş verir, çeşitli komplolar örgütlerken, Gorbaçov da burada izlediği politikalarla sosyalizmin zayıflamasına objektif olarak yardımcı olmuştur. Savunduğu reformist tezlerin ka-

pitalist restorasyonu doğurması ile sosyalizmin zayıflamasına, saldırılar karşısında Polonya'nın güçsüz düşmesine neden olmuştur. Bu da yetmeyince, Polonya'da iktidara yürüyen karşı-devrimci Dayanışma güçlerine "karışmayacakları" güvencesini verip gerçekte karşı-devrimden yana taraf olmaktan kurtulamamıştır.

Gorbaçov bunu, Polonya'nın iç sorunlarına karışmama adına yapıyordu. Vizeyi alan karşı-devrimciler, Walesa'lar rahattı artık. Saldırı üstünlüklerini, psikolojik üstünlüklerini de kullanarak iktidar yürüyüşünü başlattılar. Kısaca, avantajlarını değerlendirmesini bildiler. Polonya'da bugün karşı-devrimciler iktidar gücü olmuşlarsa, bunda komünist partinin izlediği yanlış politikaların payı büyüktür. Ama karşı-devrimciler Gorbaçov'un açtığı zemini iyi kullanmasını da bilmişlerdir.

Gorbaçov'a sorarsanız, bütün bunları sosyalizm adına yaptığını söylemektedir. Subjektif niyeti ne olursa olsun, Gorbaçov bütün bunları sosyalizmin zaferi için, sosyalizmin çıkarı için yapmaktaki, tersine, izlediği politikalarla sosyalist iktidarlara zayıflatmakta ve yıkımına yol açmaktadır.

Polonya, 1981 yılında Jarulzelski'nin ordu müdahalesi ile karşı-devrimci güçleri ezmeye çalışmıştı. Ancak bunu sosyalist politikalarla tamamlayamadığı, sosyalizmin kazanımlarını artıramadığı, komünist partinin köklü bir hesaplaşma yapıp eksiklikleri ve zaaf-ları aşamadığı için bu girişim de sonuç yaratmadı ve sonuçta müdahaledeki amaç gerçekleştirilememiş oldu.

Polonya başından beri sosyalist dünyada önemli bir yerdedi. Bir bakıma, sosyalizmle emperyalist dünya arasındaki çatışmanın odak noktasıydı. O nedenle orada kat edilen yol, ortaya çıkacak örnek diğer ülkeleri de etkileyecek ve gelişmeleri de hızlandıracaktı. Ve çok geçmeden, emperyalistlerin Polonya'ya bir laboratuvar gözüyle baktığı ortaya çıktı. Evet, Polonya bir laboratuvarıydı ve her şey izleniyordu. Emperyalizmin tüm olanaklarıyla desteklediği, Polonya kampanyalarının açıldığı bu yıllarda, devrimci güçler, komünist partisi tavizsiz olmalı, proletarya diktatörlüğünü uygulamalıydı. Çözüm burada yatıyordu.

Bu politikaları uygulamayan komünist partisi sorumluydu.

Karşı-devrime örgütleneceği bir alan yaratmakla, sosyalizmi zafaya uğratmakla sorumluydu. Ama Gorbaçov ve kapitalist-reformist politikaları da en az komünist partisi kadar sorumluluğu paylaşıyordu. Polonya'da yönetimi diyaloga zorlayan, yönetimin "esnek" olmasını savunan ve Polonya'daki durumu da bir "iç sorun" olarak gören Gorbaçov'un politikası, çıkan sorunlarla birlikte değerlendirildiğinde, daha bir anlaşılır olmaktadır.

Polonya'dan sonra en ağır tahribatı yaşayan ülkelerden birisi de Macaristan oldu. Daha önce genel özelliklerini vurguladığımız bu ülke, revizyonist politikaların etkisiyle ağır sorunlar yaşadı. Karşı-devrime direnecek güçler açısından en elverişsiz zeminin olduğu ülke durumunda oldu her zaman. Öylesine elverişsiz koşullar ortaya çıktı ki, sosyalizmden kopma adeta hiç direniş gösterilmeksizin adım adım gerçekleştirildi. Komünist partisi kendini feshedip sosyal demokrat partiye dönüştü.

Macaristan'da ifadelendirilen "Gulaş sosyalizmi"nin sosyalizmle uzaktan yakından ilgisi yoktu. Kapitalist reformlarla sosyalizmden kopmaya başlayan bu ülke, çözümünü IMF'de aradı. IMF ile ilişkilerle başlayan süreç, Macaristan'ı hızla içinden çıkamayaacağı bir borç batağına sürükledi.

Kendisine sosyalist diyen bir ülkenin IMF gibi emperyalist bir kuruluşa boyun eğmesi, o bataktan çıkamaması, dış borç içinde yüzmesi anlaşılır olmaktan uzaktır. Bu, orada yaşananların vehametini de gösterir.

Böylesine kritik bir durumda olan Macaristan'ı desteklemek yerine, Gorbaçov, oradaki sürecin hızlanmasını teşvik etti. Geriye dönüş politikalarını onayladı ve bunun önündeki engelleri açtı. Gorbaçov'un bu politikası ve takındığı tavır ile olumsuz bir zeminin yaratılması sonucu sosyalist ülkelerin yaşadıkları demoralizasyon karşı-devrimcilerin güçlenmesine yardımcı oldu.

Yine aynı biçimde, Demokratik Almanya ve Çekoslovakya gibi ülkeler de bu süreçten nasibini aldı. Bugün Demokratik Almanya'da faşistler bile bir güç olmuşsa, karşı-devrimin nerede duracağı bilinemiyorsa, bu durumun nasıl yaratıldığı bir kez daha sorgulanmalıdır.

Bu iki ülkede de, izlenen politikalar bu sonucu yaratmıştır. Nitekim Honnecker'in kendisini de deviren kapitalist restorasyon, üstyapıda sosyalizmin kazanımlarının yok olmasına, karşı-devrimin güçlenmesine, moral üstünlük kazanmasına yol açmıştır. Çekoslovakya da benzer süreci yaşamış, Devlet Başkanı Havel'in yönetimini kilise kutsamıştır.

Aslında örnekleri çoğaltmak pekala mümkündür. Başta da vurguladığımız gibi, Gorbaçov'un uzlaşma rüzgarları, kapitalist-reformist tezleri bu ülkelere de ulaşmış ve doğrudan etkilemiştir.

GORBAÇOV POLİTİKALARININ AÇTIĞI YARALAR SARILAMIYOR

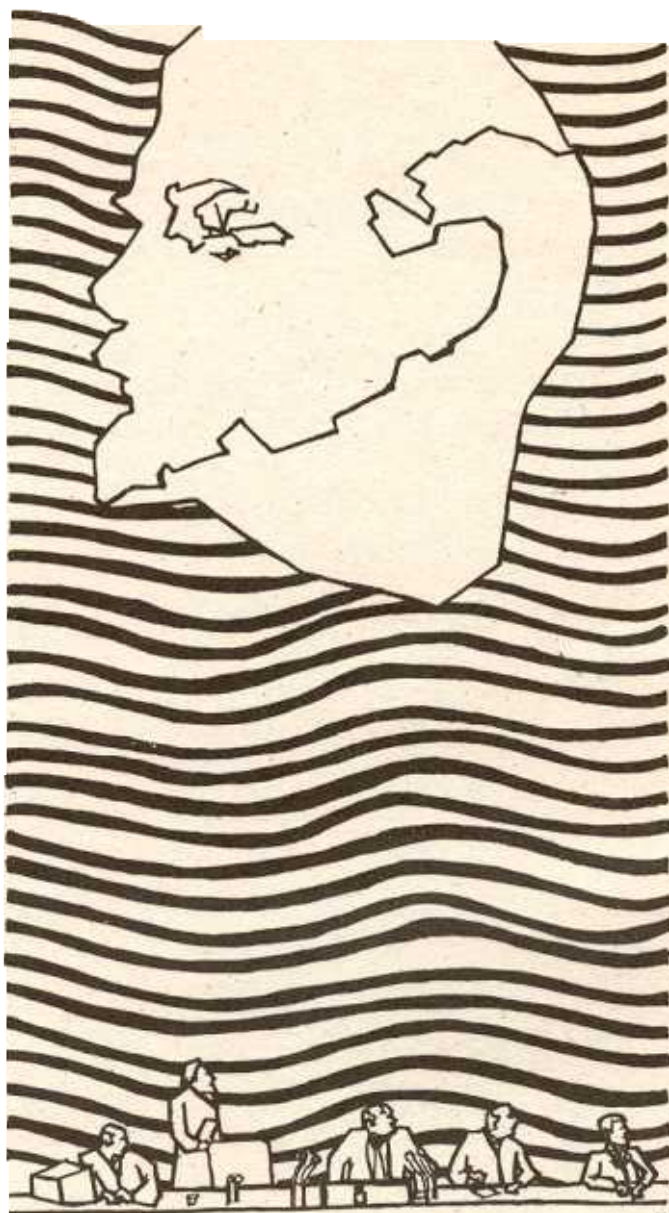
Bugün bu sonucu çıkarmak pek zor olmasa gerek. Evet, sosyalist dünyada Gorbaçov politikalarının açtığı yaralar sarılamıyor, sosyalizmin kan kaybı önlenemiyor. Tersine, bu süreç derinleşerek devam ediyor. Hem de önüne çıkan tüm engelleri birer birer aşarak.

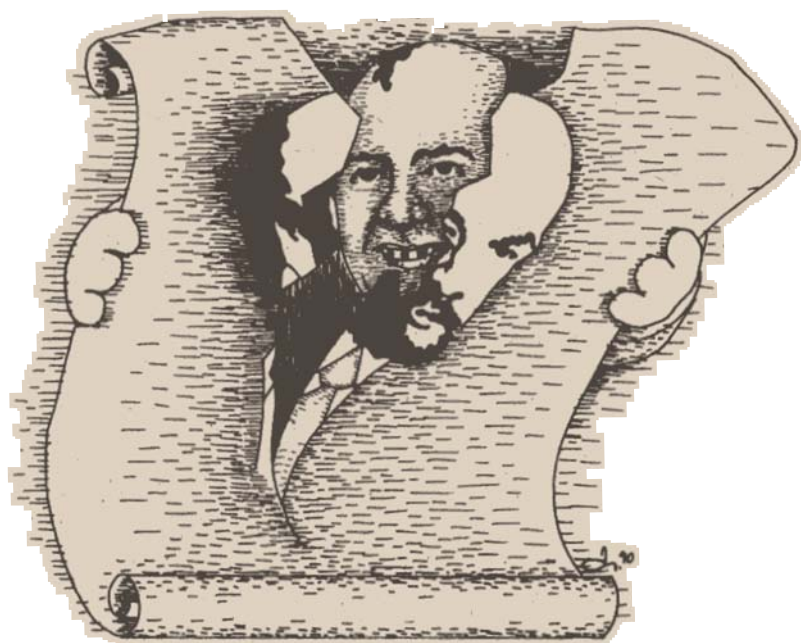
O nedenle Gorbaçov faktörünün yarattığı olumsuz sonuçlar görmezden gelinemez, küçümsenemez. İç politikadan dış politikaya kadar bütünlüklü bir sistematik oluşturan Gorbaçov politikaları, nereden bakılırsa bakılsın, sosyalizmi ilerletmiyor, onun var olan sorunlarını daha da ağırlaştırarak içinden çıkılamayacak bir duruma sokuyor. Sosyalizmin sorunlarının olduğu bugün, sosyal demokrat karakterli Gorbaçov çizgisi sorunları ağırlaştırmış, revizyonist yönetimlerin yıkıntıları altında sosyalizmin de yaralar almasında yadsınamayacak roller oynamıştır. Bugün sosyalizmin yaşadığı sorunların, sosyalist ülkelerin içinde bulunduğu durumun anlaşılabilir bir yanı yoktur. Her şeye karşın, bugünkü sorunlar içerisinde ve Gorbaçov'un yarattığı tahribatlara rağmen, sosyalizmin sorunlarından çıkış yolunu yine sosyalizm içinde yaratacağı bir gerçektir. Bu, sınıf mücadelesi gerçeğinin kaçınılmaz bilimsel yargısıdır.

Yapılması gereken, en başta kapitalist-reformist politikalara M-L temelde tavır alarak, M-L'yi yüceltmek olmalıdır. Uzlaşmacılı-

ğa, kapitalist-reformist politikalara karşı çetin bir mücadele geliştirmek görevi, bugün her zamankinden daha büyük öneme sahiptir. Eğer bu mücadelenin önemi kavranmazsa, Gorbaçov politikalarının yarattığı tahribatın onarılması ve yaraların sarılması gidecek daha fazla zorlaşacaktır.

Görev, bugün yaraları sarmak ve kapitalist-reformist politikalar karşısında taraf olup sosyalizmi savunmaktır.





MÜCADELE YAYINLARI

- ★ Kendiliğindenci Bir Hareket
Devrimci Yol (*Tükendi*)
- ★ Devrimci Mücadelede Öğretmenler (*Toplatıldı*)

EĞİTİM DİZİSİ

- ★ Örgütsüz Hak Alma Mücadelesi Sürdürülemez

Gelinen aşamada ortaya çıkan ayrışma sosyalizm içi sorunlar düzleminde ele alınamaz. Bugünkü yol ayrımı, Gorbaçov çizgisinin attığı son politik adımlarla birlikte iyice netleşmiş ve sosyalizm ile sosyal demokrasi arasındaki çizgi farklılığını ifade etmeye başlamıştır.

Gorbaçov çizgisine karşı sosyalizmin geleneksel değerlerinin korunmasının özel bir aciliyet kazanmasının anlamı tam da buradadır. Çünkü görüldüğü gibi, artık sorun Marksist-Leninistlerin önlerine koydukları hedeflerin gerçekleşmesini alabildiğine zorlaştıracak bir hat izlenmesindedir. Sorun sosyalizm dışı bir ideolojik yaklaşım, sosyalizm dışı pratik adımlar ve tüm bunların ürünü olarak ortaya çıkan büyük tahribattır.